

V CELJU SE DOBIMO 14. JUNIJA

Štirideseta obletnica celjskega zleta Svobod, ki jo bomo proslavili prihodnjo soboto z velikim delavskim zborovanjem v Celju, nosi v sebi štiri pomembne vsebinske značilnosti.

Najprej gre za dogodke pred štiridesetimi leti, ko se je delavski razred z množično manifestacijo izrekel za enoten nastop v boju proti nastopajočemu fašizmu in domačemu režimu. Že pred celjskim zletom, kjer je bila izpričana taka enotnost, so na pobudo komunistične partije delavci ustanavljali po tovarnah odbore Delavske enotnosti, ki so sledili programu enotne jugoslovanske delavske stranke.

Drugo značilnost pomenijo dogodki iz 1941. leta, ko je bila na pobudo KPS ustanovljena Osvobodilna fronta, ki je bila logično nadaljevanje enotne volje delavskega razreda, da se osvobodi tujih in domačih zaslužnjencev.

Pomembno značilnost dajejo tej proslavi dogodki iz 1945. leta. Trideset let je tega. In trideset let je tega, kar so bili ustanovljeni enotni sindikati Jugoslavije. Že januarja 1945. leta, v komaj osvobojenem Beogradu, so bili na vsedržavni sindikalni konferenci ustanovljeni Enotni sindikati Jugoslavije. Tem se je seveda pridružilo tudi slovensko gibanje Delavska enotnost, ki je že pred vojno združevalo vse napredne delavce. To je bilo gibanje, ki je delavce politično in socialno osveščalo in organiziralo za boj, je pa med delavstvom širilo tudi znanje in kulturo, kar je bila najboljša priprava za naloge, ki so ga čakale ob razpadu stare Jugoslavije in po okupaciji.

In kot uresničitev dolgoletnih sanj mnogih generacij delavskega razreda smo le pet let kasneje doživeli volitve prvih delavskih svetov, ki ozna-

čujejo začetek delavskega samoupravljanja. Zato letos praznujemo tudi 25. obletnico samoupravljanja.

To so štiri pomembne vsebinske značilnosti dogodkov v razvoju delavskega gibanja, ki jim danes po pravici iščemo skupni vir moči v času pred štiridesetimi leti, v času, ko se je slovenski delavski razred, spodbujen z akcijo komunistov, prvič tako množično in glasno izrekel za enotnost in borbenost.

DE DELAVSKA ENOTNOST

7. VI. 1975 – ŠT. 22 – LETO XXXII

IZ RAZRAVE GENERALNE SEKRETARKE RS ZSS IVANKE VRHOVČAK NA SEMINARJU ZA SINDIKALNE IN MLADINSKE DRUŽBENOPOLITIČNE DELAVCE V ZDRUŽENEM DELU

Zlomiti moramo vse, kar je starega

Sredi maja sta Zveza sindikatov Slovenije in Zveza socialistične mladine Slovenije organizirali v Moravcih seminar za mlade sindikalne delavce v združenem delu iz vse Slovenije. O nekaterih nalogah sindikatov v sedanjem trenutku družbenopolitičnega dogajanja pri nas je spregovorila Ivanka Vrhovčak. V nadaljevanju objavljamo v nekoliko skrajšani obliki njeno razpravo.

Povsem je razumljivo, da so podlaga, usmeritev in napotilo za naše delovanje ustava, kongresi ZKJ in ZKS in kongresi ZSJ in ZSS. Dalje je tudi razumljivo, da moramo svoje naloge osvežiti z občasnimi političnimi dogovori tako v organih ZK, SZDL in tudi v svojih lastnih organizacijah. Zato so naše sedanje naloge uresničevanje pomembnih sklepov 3. in 4. seje CK ZKS in 4. in 10. seje

predsedstev CK ZKJ in CK ZKS ter plenarne seje ZSJ in ZSS. Na vseh teh pomembnih sejah smo ocenili in opredelili naloge v nadaljnjem razvoju in poglobljanju samoupravljanja, zelo kritično smo spregovorili o vprašanjih naše gospodarske stabilizacije in se dogovorili, kako bi nadalje razvijali naš gospodarski razvoj; na 4. seji CK ZKS pa smo ocenili in se čvrsto dogovorili o idejno-političnih raz-

merah v Sloveniji. Vse te ocene in opredeljene naloge na teh pomembnih sestankih političnih vodstev v Sloveniji lahko strnemo pod skupnim imenom – uresničevanje ustave.

Želela bi ponoviti osnovno misel in pomen nove ustave zato, ker sem prepričana, da se moramo v naši trdi politični bitki za nove družbene odnose – to občutite še posebno vi, ki ste sredi te vsakodnevnih bitke – vedno znova vračati k zasnovi, to je k ustavi. In v čem je osnovna misel in pomen ustave, kaj povzroča osnovni konflikt v delu naše družbe, da je tako težko zlomiti staro in preiti na novo?

Nadaljevanje na 3. strani

Konec minulega tedna je Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije slovesno podelila v Ljubljani priznanja številnim mentorjem mladih, mladim družbenopolitičnim delavcem in družbenim organizacijam ter skupaj z revijo Mladina tudi odličja tistim mladim ustvarjalcem, ki so v

minulem letu dosegli najvidnejše uspehe na kulturnem področju. Z burnim ploskanjem so navzoči pozdravili predlog predsednika republiške konference ZSMS Ljuba Jasniča, naj bi predsedniku Titu kot prvemu podelili zlati znak „Mentor ZSMS“.

KAJ SMO DOSEGLI V STANOVANJSKEM
GOSPODARSTVU

Uspehi zadolžujejo

Pred dobrim letom sta sekretariat CK ZKS in predsedstvo RS ZSS ocenjevala dotedanja družbeno akcijo za gradnjo stanovanj za delavce. Ob tem sta opozorila na nekatere naloge, katerih uresničenje naj bi bistveno pospešilo gradnjo stanovanj in uveljavitev samoupravnih odnosov v celotnem stanovanjskem gospodarstvu. Najpomembnejša med temi nalogami je bila in še vedno je — izoblikovanje takšnega sistema stanovanjskega gospodarstva, da bodo delavci in občani neposredno odločali o razreševanju vprašanj stanovanjskega gospodarstva. Hkrati pa sta oba organa opredelila tudi naloge pri družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju o politiki in oblikovanju cen stanovanj, pri planiranju in programiranju v stanovanjskem gospodarstvu, razvojno raziskovalnem delu in drugo.

Nekatere med temi nalogami so dolgoročne, nekatere pa kratkoročne. Ena najpomembnejših akcij, ki jih je bilo treba začeti takoj, pa je akcija za izgradnjo 26.000 stanovanj v minulem in letošnjem letu. Čeprav je časovno omejena na dve leti, njen pomen vendarle daleč presega rok formalnega trajanja akcije. Njen skriti dolgoročni namen je namreč, da spodbudi in vključi v učinkovit sistem gradnje stanovanj vse dejavnike, ki lahko v tem kratkem obdobju ustvarijo pogoje tako za zastavljeno kratkoročno nalogo kot da nakažejo pota odpravljanja stanovanjskega primanjkljaja v naslednjem srednjeročnem obdobju.

V dobrem letu dni je skupna komisija za usmerjanje družbene akcije za gradnjo stanovanj večkrat preverjala, kako uresničujemo naloge, ki jih je pred odgovorne dejavnike v stanovanjskem gospodarstvu postavila ustava, pa naloge obeh organov sekretariata CK ZKS in predsedstva RS ZSS.

Prostor, ki ga imamo na voljo, nam ne dopušča, da bi se podrobneje spuščali v ocenjevanje akcije za pospešeno gradnjo stanovanj in izoblikovanje ustreznega samoupravnega sistema stanovanjskega gospodarstva. Povemo naj le, da je akcija na nekaterih področjih že dosegla zadane cilje, na drugih pa so doseženi rezultati slabši od pričakovanih. Najbolj smo pravzaprav lahko zadovoljni s tem, da smo uspeli postaviti temelje novega sistema stanovanjskega gospodarstva. Vsebinsko dograjevanje tega sistema pa je bilo počasnejše, kot smo si morda obetali. Uspešno je stekla tudi akcija za zgradnjo 26.000 stanovanj. Zalet, podprt s precejšnjim številom nedograjenih stanovanj iz minulih let, je bil tolikšen, da bo, kot kaže, zgrajenih precej več stanovanj, kot so pričakovali celo največji optimisti. Toda povezovalje vseh dejavnikov pri gradnji stanovanj, kar je osnovni pogoj za uspešno in dovolj obsežno gradnjo stanovanj v naslednjih letih, ne gre povsem gladko. Velik problem so tudi cene, ki jih kljub dogovoru nismo uspeli ukrotiti, tako da skupaj s še nekaterimi nerešenimi, vendar bistvenimi vprašanji že ogrožajo obseg stanovanjske gradnje v naslednjih letih.

Uspešne gradnje stanovanj si ni mogoče misliti brez tesne povezanosti stanovanjskega gospodarstva, komunalnega in zemljiškega gospodarstva oziroma s komunalno in zemljiško interesno skupnostjo. Danes pa, ko še ni ustrezno oblikovana politika finansiranja komunalnega gospodarstva in komunalnih dejavnosti, počasen razvoj teh dejavnosti pomeni resno oviro za hitrejšo gradnjo stanovanj.

Pomembno, vendar še nerešeno je tudi vprašanje programiranja stanovanjske gradnje po občinah in v temeljnih organizacijah združenega dela. Programi, tam kjer jih imajo, ne razrešujejo mnogih vprašanj, predvsem pa so iztrgani iz celotne razvojne usmeritve delovnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti. Takšno obravnavanje stanovanjskih vprašanj pa seveda zavira gradnjo celovitih naselij: v zadnjem letu dni je, dejali bi dokončno, prodrla zamisel o gradnji stanovanjskih sosesk, ki so opremljene z vsemi potrebnimi spremljajočimi objekti za vsakodnevne potrebe delovnih ljudi. Za uresničevanje takšnega programa gradnje pa je potrebno tesno sodelovanje med stanovanjskim gospodarstvom in drugimi interesnimi področji.

Novi sistem zbiranja sredstev za gradnjo stanovanj in finansiranje celotnega stanovanjskega gospodarstva je povečal obseg sredstev, ki jih izločamo za te namene. Hkrati je omogočil, da gradimo tudi najemna stanovanja za delavce z nizkimi osebnimi dohodki, za mlade družine in druge občane. Vendar pa še vedno ne moremo biti zadovoljni z izkoristkom teh sredstev. V začetku, ko še ni zaživel celovit sistem gradnje stanovanj v okviru stanovanjskih skupnosti, je bilo razumljivo, da vseh zbranih sredstev nismo mogli porabiti. Lani je ostalo neizkoriščenih 400 milijonov din, kar je sicer znatno manj, kot v letu dni poprej, vendarle še vedno preveč. Naglo naraščanje cen namreč zmanjšuje vrednost zbranih sredstev, zato bi bilo treba povečati učinkovitost tistih dejavnikov v stanovanjskem gospodarstvu, ki lahko vplivajo na intenzivnost gradnje stanovanj.

Premajhna je tudi usklajenost vseh treh sistemov kreditiranja in načelo kreditiranja, po katerem naj bi občan z varčevanjem na enem mestu, konkretno v banki, pridobil pravico do posojila, v delovni organizaciji in v samoupravni stanovanjski skupnosti še ni zaživel v celoti. Vzrok za to so bržčas tudi še vedno preskromna sredstva, ki jih delovne organizacije lahko odmerjajo za stanovanjsko gradnjo.

Težav je v stanovanjskem gospodarstvu še veliko, majhnih in velikih, denimo: v marsikateri stanovanjski skupnosti ugotavljajo, da so minimalni standardi, po katerih gradijo najemna stanovanja, za marsikatero najemnika prehudi — zaradi višine najemnine namreč. Ali pa — kako najbolj varčno in obenem učinkovito porabiti mnogo premajhna sredstva, ki so na voljo za vzdrževanje stanovanjskih hiš? Iz vseh teh še ne v celoti rešenih vprašanj v stanovanjskem gospodarstvu je že možno razbrati naloge in podrobne zadolžitve posameznih dejavnikov v stanovanjskem gospodarstvu. Toda ko razrešujemo vsa ta vprašanja, moramo nenehno paziti predvsem na to, da se dosežani monopolni odnosi in ozke podjetniške koristi znova ne vrinejo v samoupravno odločanje o gospodarjenju s stanovanji in stanovanjskimi sredstvi.

Delavsko Celje nas vabi

Tistega julijskega dne, pred štiridesetimi leti, se je v Celju na zletu Svoboda na Glaziji zbralo okrog 12.000 ljudi — delavcev, kmetov, študentov iz vseh krajev Slovenije. V prejšnjih številkah smo že objavili žive spomine tovariša Miha Marinka in železarja Janeza Mlakarja na to veličastno delavsko manifestacijo. Mesto je bilo takrat okrašeno z rdečimi zastavami, po ulicah se je pretakala razgibana množica ljudi, v sprevedu je igralo štirinajst godb.

Danes se Celje spet pripravlja na veliko delavsko srečanje, s katerim bomo obudili spomine na dogodke pred štiridesetimi leti. Želimo si, da bi imelo mesto spet tako slavno podobo, da bi bilo spet tako rdeče od delavskih zastav in rdečih nageljnov, da bi občutili tisti revolucionarni zanos, ki so ga čutili vsi napredni ljudje, zbrani v istem mestu pred štirimi desetletji.

V okolici Celja že dalj časa potekajo proslave, osrednja prireditve pa bo v mestnem parku ob Savinji, 14. junija ob 11. uri. Slavnostni govornik pred štiridesetimi leti je bil Franc Leskošek, letos pa bo Stane Dolanc, sekretar Izvršnega biroja predsedstva ZKJ. Tokratni prireditveni prostor je večji od Glazije, kjer je bil leta 1935 zlet Svoboda, pa tudi pokrit je. Zato bo program lahko nemoteno potekal tudi v primeru slabega vremena. Vsi pa si želimo za ta dan seveda mnogo sonca, da bo vzdušje še lepše in prireditev še bolj veličastna. K razpoloženju ob praznovanju bodo prispevale tudi delavske in revolucionarne pesmi, ki jih bodo peli pevci dvatisoččlanskega združenega zbora pod vodstvom dirigentov Radovana Gobca in Pavla Bukovca. Še veliko več pa bo pevcev in glasbenih skupin, ki ne bodo mogli nastopiti na osrednji prireditvi, bodo pa popestrili praznovanje z nastopi po ulicah v povorkah.

Celje se pripravlja, da bo sprejelo na dan proslave ljudi iz vse Slovenije. Za prevoz udeležencev bo poskrbelo Podjetje za

turizem, transport in gostinstvo, ki bo oskrbelo 15 posebnih vlakov. Za skupine, ki bodo šteje najmanj 50 oseb, je odobren 50 % popust za prevoz s posebnimi vlaki. Posebne vlake in vozovnice lahko občinski sveti zveze sindikatov Slovenije naročijo v poslovalnicah TTG. Ne priporočajo pa posamičnih dogovorov. Za prevoze udeležencev proslave iz krajev, ki nimajo ustreznih železniških prometnih zvez, pa organizatorji priporočajo občinskemu svetom ZSS, naj se takoj dogovorijo za prevoze z najbližjimi podjetji za avtobusni promet. Prav gotovo v bodo nekateri udeleženci prišli v mesto z osebnimi avtomobili. Za te in za avtobuse so organizatorji pripravili posebne nalepke, s katerimi bo dovoljen dovoz na rezervirane parkirne prostore v Celju. Poslali jih bodo občinskemu sindikalnim svetom, da jih bodo razdelili med interese. Za vse udeležence so izdelali spominske značke z rdečimi trakci. Tudi te bodo poslali občinskemu sindikalnim svetom, kolikor jih že niso, prodajali pa jih bodo tudi v Celju na dan proslave po 10 dinarjev.

Predvidevajo, da se bo v mestu ob Savinji zbralo preko trideset tisoč ljudi. Proslava naj bi imela res vseslovensko obsežnost. Največ bo seveda delavcev in drugih občanov iz Celja in bližnjih občin, zagotovo pa tudi iz občin, kjer letos še ni bilo večjih proslav ob 30-letnici osvoboditve.

Zaželeno je, da bi se proslave udeležilo čimveč dolgoletnih sindikalnih delavcev, aktivistov Svoboda in drugih kulturno-prosvetnih društev ter članov kulturno-umetniških skupin, ki bodo sodelovale v širšem programu. Predvsem pa pričakujejo veliko mladih.

Na praznovanje se pripravljajo tudi v vseh delovnih organizacijah Celja in okolice. S pomenom 40-letnice zleta Svoboda so se delavci seznanili na proslavah ob 30-letnici svobode ali pa na sestankih ZK, sindikata, SZDL in samoupravnih organov. Na dan proslave se bodo delavci pri-

ključili petim povorkam, ki bodo krenile v mestni park. Povorke se bodo ob spremljavi godb, ki bodo igrale revolucionarne pesmi, pomikale proti kraju prireditve po Ljubljanski cesti, po Mariborski cesti, po Cesti 29. novembra, od tovarne Toper in po cesti, ki vodi v mesto iz Laškega.

Ta teden potekajo v počastitev celjskega zleta Svoboda v petih krajih na Kozjanskem gostovanju nekaterih amaterskih gledaliških skupin iz Slovenije, kar je pravzaprav zaključna prireditev letošnjega 18. srečanja gledaliških skupin Slovenije.

V četrtek, 12. junija bodo odprli v Celjskem muzeju razstavo dokumentarnega gradiva, ki prikazuje kontinuiteto delavskega gibanja v Sloveniji do današnjih dni in razvoj Svoboda in Vzajemnosti. Razdeljena bo na tri dele: v prvem bodo prikazani začetki socialističnega gibanja v Sloveniji od 1870 naprej; drugi del bo prikazoval obdobje med šestojanuarsko diktaturo in letom 1935, ko se je pokazal veličasten vpliv partije na množice; v tretjem delu pa bodo prikazani dokumenti iz obdobja od leta 1935 do začetka druge svetovne vojne. Verjetno se bo razstava kasneje preselila še v nekatere večja središča Slovenije.

Na predvečer praznika bodo po okoliških hribih zagoreli kresovi, v okrašenem mestu pa bo promenadni koncert.

Pokrovitelja te velike manifestacije v Celju sta Zveza sindikatov Slovenije in Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Ob tej priložnosti bo letos — in ne na dan samoupravljavcev, ki ga praznujemo 27. junija — Zveza sindikatov Slovenije podelila tudi vsakoletne nagrade najzaslužnejšim samoupravljavcem, Zveza kulturno-prosvetnih organizacij pa bo podelila spominska priznanja 295 aktivistom iz dolgoletnega delavskega kulturnega gibanja. Ob podelitvi nagrad in priznanj bo kratek kulturni program.

STANKA RITONJA

Kako bo urejen promet

Na dan 14. junija, ko bo v Celju proslava 40. obletnice Zleta Svoboda, se bo cestni promet v Celju odvijal po naslednjem planu:

1. ves ožji center mesta Celja bo zaprt za ves promet, razen za:

- prednostna vozila,
- osebna vozila in avtobuse s posebnimi nalepkami,
- lokalni in medkrajevni avtobusni promet,
- avto-taxi

Prosimo vse udeležence proslave, da po prihodu v Celje spoštujejo prometno signalizacijo, navodila in odredbe miličnikov ter drugih oseb, ki bodo zadolžene za urejanje prometa.

2. Udeleženci proslave bodo v Celje prihajali iz naslednjih smeri:

- Maribor,
- Ljubljana,
- Rogaska Slatina,
- Zidani most.

Da bi se udeleženci v prometu, ki bodo prišli na proslavo iz drugih krajev v času zapore prometa, boljše orientirali, so skozi opis odvijanja prometa podane posamezne smeri točke, po katerih se bodo vozniki lahko orientirali.

Prihod iz smeri Maribor AVTOBUSI s posebnimi nalepkami, ki vozijo pri prvem semaforškem križišču in drugem semaforškem križišču narav-

nost, kjer bodo usmerjeni na parkirni prostor.

OSEBNA VOZILA s posebnimi nalepkami zavijajo pred prvim semaforškim križiščem v smeri Ljubljana, v prvem naslednjem križišču pa bodo usmerjena na levo, od tu pa do mesta parkiranja.

Prihod iz smeri Ljubljana AVTOBUSI IN OSEBNA VOZILA, ki bodo opremljena s posebnimi nalepkami, vozijo pri drugem semaforju naravnost in bodo usmerjena do mesta parkiranja.

Prihod iz smeri Rogaska Slatina AVTOBUSI IN OSEBNA VOZILA, ki so opremljena s posebnimi nalepkami, zavijajo v prvem križišču za oznako kraja TEHARJE na desno in vozijo do semaforškega križišča, kjer avtobusi zavijejo v levo, osebna vozila v desno in se takoj po prevozu semaforškega križišča na Mariborski cesti postavijo na sredino cestišča za zavijanje v levo, od koder bodo usmerjeni v ulico za parkiranje.

Prihod iz smeri Zidani most AVTOBUSI, s posebnimi nalepkami, vozijo v križišču, ki je takoj za oznako kraja CELJE, naravnost in bodo usmerjeni na mesto parkiranja.

OSEBNA VOZILA s posebnimi nalepkami zavijajo v križišču za oznako kraja CELJE na desno preko mostu Savinje in spoštujejo nadaljnje odredbe.

3. Naprošamo vse Celjane — voznike osebnih vozil, da na dan 14. 6. 1975 od 6. do 15. ure ne uporabljajo svojih vozil, prav tako pa, da v tem času čim manj uporabljajo javna parkirnišča v centru mesta.

4. Udeleženci v prometu osebnih in tovornih vozil brez posebnih nalepk dne 14. 6. med 6. in 15. uro ne bodo mogli voziti v center Celja, zato bodo vozila parkirali izven mesta za-

5. Za vse udeležence v prometu, ki samo tranzitirajo Celje, velja obvezna smer, ki je za ta dan in ta čas posebej označena.

6. Vozniki motornih vozil, ki bodo želeli v času zapore zapustiti ožji center mesta, bodo to lahko storili samo z izvozom po Kernikovih ulici.

OBČANI — uporabniki avtobusnega prometa

Vse uporabnike avtobusnega prometa opozarjamo, da se dne 14. 6. 1975 za čas od 6. do 15. ure avtobusna postaja v Celju preseli iz Ulice XIV. divizije na prostor pred hotelom Evropa in Gubčovo ulico, kjer je Veleblagovnica T (Tehnomercator).

Avtoturistično podjetje Izletnik uredi za ta čas prodajo vozniških kart in informativno službo, ki bo usmerjala potnike za avtobuse.

Zaradi zapore ožjega centra mesta lokalni avtobusi ne bodo obratovali na naslednjih postajališčih!

— na Ljubljanski cesti pri Glaziji,

— na Mariborski cesti izza semaforškega križišča pri Surovini (nasproti EMO) v smeri mesta.

7. Naprošamo vse udeležence proslave, ki bodo prišli v Celje z osebnimi vozili, prav tako pa organizatorje prevozov z avtobusi, da si nabavijo posebne nalepke, ki jih dobijo pri občinskem sindikalnem svetu posameznega kraja. Nalepke morajo nalepiti na prednjem delu vozila (vetrobarsko steklo). Vsi, ki ne bodo imeli ustreznih nalepk, bodo usmerjeni na parkirne prostore v predmestju Celja.

8. Da ne bi prišlo do prometnega nereda, prosimo pripravljali odbor vse udeležence proslave, da upoštevajo odredbe, ki jih bodo izdali miličniki in druge osebe, ki bodo zadolžene za urejanje prometa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

(Nadaljevanje s 1. strani)

**GLAVNA BITKA SE BIJE ZA TOZD,
KOT JE OPREDELJENA V USTAVI**

Predvsem nam mora biti jasno, da novo zasnovanih družbenoekonomskih odnosov ne bomo uveljavili z manjšimi in samo tu in tam z večjimi dopolnitvami dosedanjega družbenoekonomskega sistema, ampak bomo na novo zasnovane družbenoekonomske odnose uveljavili samo s korenitimi vsebinskimi spremembami, za katere je značilno, da v njih odločajo delovni ljudje.

Izbojevati moramo torej bitko, da bodo odločili o družbenih sredstvih in dohodku delavci v TOZD. Pri tem bi rada poudarila, da smo večkrat v TOZD in v OZD zmoti, da sodijo med te delavce, ki imajo pravico odločati o dohodku, samo delavci, ki neposredno delajo pri strojih. Upoštevat moramo vse delavce, ki so vključeni v delovni proces. V TOZD morajo za nemoteno proizvodnjo biti ljudje na različnih delovnih mestih – od proizvodnih do organizatorjev proizvodnje do tistih tovarišč, ki v administraciji obračunavajo materialne stroške in osebne dohodke. Vsi ti ljudje zato sodijo v krog, ki odločajo o ustvarjenem dohodku v tisti samoupravni sredini, v kateri delajo. Ne morejo pa odločati posamezniki ali skupine zunaj TOZD, naj bo to direktor, kolegijski poslovodni organ pa tudi ne tak skupni delavski svet, čeprav je delegatsko sestavljen, če so delegati ločeni od baze, če prihajajo na seje skupnega delavskega sveta, ne da bi se prej pogovorili v okolju, ki jih je delegiralo v skupni delavski svet, če se nišo posvetovali, kako naj ravnaajo glede posameznih vprašanj.

Morda bo kdo rekel, čemu ponavljam znana dejstva.

Delavec mora čutiti svojo politično organizacijo – sindikat kot podporo svojem samoupravnemu delovanju; razen tega pa mora sindikat občutiti kot organizacijo, na katero se bo lahko oprl vselej, kadar bo zašel v težak položaj. Ta organizacija mu bo pomagala rešiti njegov stanovanjski problem – seveda pa ne bo kar dobil ključa od trosobnega stanovanja – prehrano, oddih, zagotoviti štipendijo in možnosti za nadaljnje šolanje itd. Vsaka OSS bi morala resnično vedeti za vsakega delavca, v kakšnih stanovanjskih razmerah živi, ali ima preskrbljeno varstvo svojih otrok, pod kakšnimi pogoji jih šola, kakšni so drugi njegovi problemi. Vsaka OOS bi morala zahtevati

puščati pravih mestom odločanja, to je organiziranim delavcem.

Na katerih konkretnih elementih samoupravljanja bi želela opozoriti, kako naj sindikati vsebinsko delujemo v nadaljnjem razvoju in poglobljanju samoupravljanja in samoupravnih odnosov v TOZD. Sta dva osnovna pogoja, da bomo opravili sindikati svojo ustavno nalogo:

Najprej: organizirani smo v vsaki TOZD, v vsaki TOZD deluje vsaj ena OOS. Trenutno je 5000 takih političnih jeter, političnih okolij, v katere so delavci organizirani tam, kjer delajo. To je taka armada posameznih političnih delavcev, da bi se ob zavestnem in dobrem delu morali poznati učinki našega delovanja. Se več: v 3000 OOS imamo približno 25.000 sindikalnih skupin, ki imajo nalogo usposobiti samoupravne delovne skupine. To so tisti deli TOZD, kjer je mogoče razviti polno samoupravno in politično demokracijo. Se vedno imamo iz objektivnih ali subjektivnih razlogov preštevila TOZD. Pa tudi tam, kjer ne kaže TOZD deliti na manjše dele, kjer veleva tako celoto tehnološka celota, moramo storiti korak dlje v poglobljanju samoupravne demokracije, korak dlje v tem smislu, da damo vsakemu delavcu v TOZD možnost, da sodeluje aktivno v samoupravi, to pa lahko naredimo le, če TOZD razdelimo na več samoupravnih skupin. Sindikalne skupine smo ustanovili in v delu tudi potrdili. Zadnji občni zbori so pokazali, da je sindikalna skupina tista politična celica, kjer je mogoče zelo aktivno in neposredno politično delovati kot celota, ne pa omejiti delovanje na vodstva OOS. Sindikalna skupina ima nalogo razvijati samoupravno demokracijo in ustanoviti v enakih okoljih samoupravne delovne skupine kot dele TOZD.

In potem: izredno pomemben pogoj za naše delo je dejstvo, da moramo za večino delovnih organizacij trditi, da so se dokaj ustrezno samoupravno konstituirale. Torej

bomo odločali o celovitem dohodku, ki ga potrebujemo za enostavno in razširjeno reprodukcijo v organizaciji, v kateri delamo, in za tisti del dohodka, ki ga združujemo za naše skupne potrebe – za šolstvo, zdravstvo, otroško varstvo, stanovanjsko politiko, za kulturo, telesno kulturo, socialno skrbstvo itd. – in tudi za tiste splošne potrebe, ki jih uresničujemo v krajevni skupnosti, občini, republiki in zvezi. Delavec mora vedeti, za kaj ustvarja in kam se steka njegov dohodek. Zato bi morala biti naša naslednja naloga, da se bodo TOZD svobodno odločale in združevale sredstva, denimo, za skupne investicije in skupen sloven sklad, ne pa da bomo že vnaprej naredili razdelnik o prispevkih posamezne TOZD. Hkrati se bomo borili za to, da bodo začeli v obračunskih oddelkih, kjer obračunavajo osebne dohodke, prikazovati celotni bruto osebni dohodek.

Ko pravimo, da mora biti delavčeva beseda odločilna povsod, kjer je dohodek iz TOZD, bi morala poudariti še nekaj besed o samoupravnih interesnih skupnostih, zlasti še, ker se že začnemo dogovarjati o združevanju sredstev za skupne potrebe za naslednje leto. SIS so delegatsko sestavljene in v TOZD smo volili svoje delegate. Vendar to ne pomeni, da so ti delegati s tem opravili vse obveznosti do nas. Pogovoriti se morajo o programih, ki jih snujejo SIS, in o potrebnih sredstvih, ki jih je treba združiti za financiranje šolstva, otroškega varstva, kulture itd. Zato z dogovarjanjem v minulemu letu ne moremo biti zadovoljni, saj smo se dogovarjali na republiški ravni, v republiških samoupravnih in političnih telesih in v občinah, za razpravo v TOZD pa je ostalo komaj dobrih 14 dni časa – odločno premalo za odločitve delavca, kakšen program sprejema in kakšna sredstva bo združil za te programe.

To moramo letos popraviti. Če moramo družbene dogovore podpisati pred koncem poslovnega leta, ker morajo novo poslovno leto začeti delavci družbenih dejavnosti s čistimi računi, je treba čas razporediti tako, da ga bo dovolj za razpravo v TOZD. To je neposredna naloga sindikatov. Izboriti si moramo pravico, da bo resnično delavec zavestno sprejel programe, imel vpliv na programe vzgoje in izobraževanja, zdravstva, otroškega varstva, telesne kulture, kulture, socialne politike ter drugih dejavnosti, ki se organizirajo v SIS, in da bo tudi zavestno prispeval sredstva za te programe.

Očitno je, da so se ponekod skupne službe povsem izločile iz TOZD in se marsikje vedejo, kot da niso v službi TOZD, ampak mislijo, da lahko svoj privilegij večjega znanja ohranjajo zase in ga odtegujejo TOZD. Pri tem naj še posebej opozorim na vlogo splošnih sektorjev, v katerih se večino opravil opravi za dobro delovanje samoupravne sistema in za delovanje delegatskega sistema. V Sloveniji imamo le malo tako velikih OZD, kjer bi bilo možno usposobiti posebno službo za delovanje delegatskega sistema. Toda tam, kjer so take velike OZD, moramo vztrajati, da take službe ustanovijo in da v celoti prevzemajo funkcijo – služiti samoupravnemu komuniciranju delegatskega sistema. So delegati, ki do včeraj niso opravljali pomembnejših funkcij. To so delavci pri strojih, ki delajo danes v mnogo drugačnih razmerah, kot so delali včeraj poslanci, občinski odborniki, ki so prihajali iz drugačnih služb, imeli so pri roki tajnico, ki jim je napisala vse, kar so potrebovali, prihajali so iz okolij, kjer je bilo relativno lahko zapustiti delovno mesto. Današnji delegati pa so delavci pri strojih, ki morajo stroji ustaviti, da gredo na sestanek, ki pišejo z okorno roko in nimajo takoj na voljo administratorke in strojepejske. Zato mora biti v skupnih službah usposobljena služba, da bo delegat vzel imel pri roki, kar potrebuje za svoje nemoteno delo, da mu bo omogočena predelava gradiva in ne bo na milost in nemilost prepuščen kopici materiala. Govorim o vseh delegatih, o tistih, ki so vključeni v samoupravo delovnih organizacij, in tistih, ki so delegati v SIS in skupščinah.

Hkrati s tem moramo razviti tudi ustrezen način obveščanja. Marsikje so to dobro uredili. Glasila delovnih organizacij po nakladi izredno naraščajo. To kaže, da v TOZD in OZD pripisujemo tem vprašanjem velik pomen in skušamo v pisni obliki čim bolj vsestransko obveščati kolektiv in ga tako mobilizirati za politično in samoupravno delovanje. Ne smemo pa se zadovoljiti le s tovrstnim obveščanjem. Vztrajati moramo zlasti v večjih organizacijah, da se poslužijo tudi različnih drugih oblik obveščanja. Predvsem pa je treba gojiti živo besedo – sestanek. Vendar ne sestanek vselej, kadar se bo komu zazdelo, ampak vnaprejšnje skrbno pripravljene sestanke, ki bo trajal kratek čas, toda mnogo povedal in dal možnost vsakemu delavcu, da pove svoje mišljenje, da vpraša in da zve za odgovor. Tak sestanek naj bo živ samoupravni mehanizem, živ samoupravna vez med delegatom in njegovim samoupravnim okoljem.

**DELAVSKE KONTROLE NE MOREMO
LOČEVATI OD SAMOUPRAVE**

Čeprav bi lahko o delavski kontroli govorili dolgo in na široko, naj opozorim le na nekatere zadeve. Samoupravno delavsko kontrolo preveč ločujemo od samouprave, čeprav je njen bistveni sestavni del. Danes so razmere zvečine take, da moramo ugotavljati, kako se je ohladila začetna vna uveljavljanja delavske kontrole. Vzrokovi za to je zelo veliko, eden med njimi pa je ta, da so organi delavske kontrole po izvolitvi pogosto delovali ločeno od samoupravnega procesa. Lotili so se zadev plaho, ker so imeli na voljo premalo znanja, preslabo podlago v internih aktih in prešibke druge možnosti. Zato je bilo njihovo delovanje često enostransko, omejeno le na nekatere delike, namesto da bi pomenilo celovito kontrolo samoupravnih odnosov, zakonodaje, predvsem pa da bi bilo preventivno delovanje.

Prvi pogum, ki so ga imeli delavci, izvoljeni v delavsko kontrolo, so izgubili tudi zaradi slabe podpore političnih organizacij. Politične organizacije bi morale pomagati delavski kontroli pri njihovem delu, tudi skupne službe bi jim morale pomagati zbirati gradiva. Namesto tega pa so ljudje v delavski kontroli ostali prepuščeni sami sebi. Marsikje so delavsko kontrolo „razpili“ kot tisto skupnico ljudi, ki kar naprej v nekaj vrta, kar ne obeta nič dobrega. Zaradi takih primerov spodmikamo tla uveljavljanju delavske kontrole, namesto da bi jo najtesneje povezali s tokom samoupravljanja, da bi bila delavska kontrola čuvar zakonitosti samoupravljanja, čuvar pravilnega samoupravnega razvoja in da bi se veliko bolj vsestransko razvijala in bila rahločutna do vseh vprašanj, ki se porajajo v TOZD.

Vsa ta vprašanja in še posebej delavsko kontrolo namestavamo obdelati na našem bližnjem plenumu RS ZSS, ki bo v začetku junija ter bo v celoti posvečen kritični oceni, kako daleč smo s samoupravo v TOZD in OZD in kakšne konkretne politične ukrepe moramo uveljaviti na vseh področjih za nadaljnje poglobljanje samouprave.

**ZLOMITI MORAMO VSE,
KAR JE STAREGA**

od ustreznih samoupravnih dejavnikov in ustreznih služb izdelave natančnih načrtov stanovanjske politike, da bo vsak delavec vedel, kdaj bo prišel do stanovanja oziroma ali ima sploh perspektivo v tej delovni organizaciji priti do stanovanja. Vsaka OOS bi morala zahtevati, da se poleg 6 %, ki jih združujemo za stanovanjsko izgradnjo, izkoristijo vse možnosti za bogatitev skladov za stanovanjsko gradnjo in da delavcem, ki ne morejo z lastnimi sredstvi prispevati k razširitvi svojega stanovanjskega problema, taka stanovanja še naprej kupujemo, da torej še razvijamo solidarnost, kot smo jo začeli razvijati na stanovanjskem področju. Ob tem, ko smo solidarnostno zbrali toliko sredstev za stanovanjsko gradnjo, ni dopustno, da leže ta sredstva neizkoriščena zaradi prepočasne gradnje stanovanj. Zato morajo sindikati v delovnih organizacijah storiti vse, da opravimo na stanovanjskem področju vsaj troje: – da zberemo potrebe in se pogovorimo z vsakim pričakovalcem stanovanja, kako bo prišel do stanovanja, – da sprejememo programe stanovanjske gradnje, – da skušamo zbrati čimveč sredstev za stanovanjsko gradnjo.

Enako velja za prehrano. Ne bom ponavljala zahtev iz sindikalne liste, toda: regres za prehrano ni povečevanje osebne dohodke, ampak je neposredna investicija v družbeno prehrano, v topel obrok. Tam, kjer je to mogoče je treba organizirati družbeno prehrano, toda ni vedno najbolj racionalno graditi lasten obrat družbene prehrane. Zadevo je možno rešiti tudi v sodelovanju s tistimi, ki že imajo svoje obrate družbene prehrane.

Če smo rekli, da je treba v masi oblikovati za letni oddih delavcev od 900 do 1100 dinarjev, smo s tem mislili, da gre za investicijo v aktivni oddih delavcev. Zato v delovnih organizacijah ne dopustimo, da se bo vsak delavec znašel po svoje, ampak vztrajajmo, da bodo tam, kjer imajo lastne počitniške domove, delavce razporedili tako, da bo vsak imel možnost vsaj nekaj časa preživeti v domu. Kjer pa domov nimajo, bo treba vse sile usmeriti v to, da bi skupaj z drugimi organizacijami zgradili dovolj udobnih, vendar racionalnih in cenenihih počitniških domov za aktiven oddih delavcev in slednjic, povezati se bo treba tudi z delavskimi agencijami in tako na organiziran način iskati možnosti za aktiven oddih delavcev.

Vsekakor pa moram poudariti še vprašanje, ki se ga redko lotevamo. Ne dajte se v delovni organizaciji odgnati z dotacijo za sindikat in z določenim prispevkom za reševanje socialnih in podobnih primerov. V delovnih organizacijah so skladi skupne porabe, kjer združujemo tista sredstva, iz katerih črpamo sredstva za urejanje osnovnih življenjskih razmer delavcev. V proračunu, finančnem načrtu OOS mora biti razvidna osnovna politična dejavnost sindikata pa tudi postavka za nekatere neposredne oblike pomoči delavcem in tudi postavka za izlet. Toda ne sprevržimo celotne sindikalne politike na sindikalni proračun in sindikalni program. Sindikati smo sodegovorni za socialno varnost, za delavčeve življenjske razmere, toda za to se borimo kot politična organizacija prek samoupravnih organov, tako da v ustreznih skladih za to zberemo ustrezna sredstva. Če bomo tako mislili, bomo poslej veliko bolj pozorni do skladov skupne porabe. Poglejmo, kaj se še da storiti za to, da zagotovimo več sredstev za urejanje bistvenih življenjskih in socialnih razmer delavcev.

Toda, če bomo to razumeli, nam bo bolj razumljivo, zakaj mora čimprej polnokrvno zaživeti TOZD kot osnovna samoupravna celica, potem bomo tudi kot politični delavci, ki delamo v tej ali oni organizaciji, bolj uspešni v ustvarjanju pogojev za polno samoupravno življenje TOZD. Kaj pomeni ustvarjati pogoje? Ustvarjati pogoje pomeni politično organizirati delavce, jih osveščati, aktivno obveščati in usposabljanje za njihovo neposredno samoupravno delovanje, za njihovo odločnost in odločnost, da bodo v TOZD odločali in razpolagali z dohodkom, z možnostmi, sredstvi in rezultati svojega dela. To ni organiziranje delavcev od zunaj, to je organiziranje in osveščanje delavcev TOZD, da bodo rekli, na primer, kupili smo ali kupili bomo nov moderen stroj, zgradili si bomo novo jedilnico, ker moramo poskrbeti za dobro urejeno družbeno prehrano, poslali bomo na preventivno zdravljenje Petra ali Toneta, ker bolehatata itd. Ne pa tako, kot sem pred kratkim slišala v neki organizaciji, kjer zamenjujejo stroje in je bila opazna razlika med novimi in starimi stroji. Ko sem vprašala, kdaj pride drugo na vrsto, je bilo rečeno: „Mojster je obljubil, da bomo zdaj to kupili.“ Tudi predsedniki delavskih svetov pa celo sindikalni aktivisti poročajo: „Zdaj pa smo uredili za delavce garderobe...“ Nihče nima za koga kaj urejati. Mi si sami to urejamo, ker smo sami denar zaslužili, sami ga razporejamo in odločamo, kaj bomo kupili. In predvsem, govorimo v prvi osebi. To je tudi prava podlaga za večjo učinkovitost sistema samoupravljanja in prednost, ki jo ima naš sistem pred drugimi sistemi, tako vzhodnimi kot zahodnimi. Tovariš Tito je na X. kongresu ZKJ to izredno lepo izrazil, ko je rekel: „Kadar je delavec, ki je temeljna proizvajalna sila družbe, sam gospodar nad možnostmi in rezultati svojega dela, kadar dela zase in upravlja s svojim delom, ga to spodbuja k razvijanju lastnih sposobnosti, k ekonomiji dela in sredstev ter k racionalnemu razpolaganju z rezultati dela.“

Bržčas ni več treba prepričevati, da imaš drugačen odnos do dela, če si tudi gospodar nad rezultati tega dela. Zato tudi trdimo in v tej trditvi se spet opiramo na osnovno misel ustave, da gospodarstva ne bomo stabilizirali in uspešno razvijali z administrativnim vmešavanjem in urejanjem, pa naj gre za občasne administrativne ukrepe, ampak bomo gospodarstvo stabilizirali in ga tudi naprej razvijali resnično le s samoupravnim odločanjem, z gospodarjenjem na samoupravni podlagi. Zato bomo kritični do vsakogar, ki skuša prevladati krivdo za nekatera neugodna gospodarska gibanja na samoupravljanje, ki skuša prevladati krivdo na „neukega delavca“ in se odločno uprimo takim poskusom vnašanja dvomov v samoupravljanje in na ta način spodbijanja tal naši samoupravi. Doslje naš delavec ni ničesar zapravil, ker je komajda vplival na slabo tretjino ustvarjenega dohodka. Ta tretjina v glavnem vsebuje vpliv na osebni dohodek, osebni dohodki pa se gibljejo v mejah in v skladu s produktivnostjo, torej z osnovnim gospodarskim kriterijem. Tudi ob vplivu na osebni dohodek si torej delavci niso vzeli več, kot jim gre glede na produktivnost.

**UGOTOVIMO, DO KOD SEGA
DELAVSKEGA OBLAST**

Z glavnino ustvarjenega dohodka pa še vedno razpolagajo in gospodarijo centri moči zunaj TOZD in celo zunaj združenega dela, zunaj tistega kroga, ki ima edini pravico razpolagati z dohodkom. Zaradi vsega tega gre zdaj za to, da zelo kritično izmerimo, do kod sega delavčeva oblast, ne tista, ki so jo nekateri nasilno prikrojili v nekaterih okoljih, ampak tista, ki je zapisana v ustavi; z uperjenim kazalcem in z argumenti ustave moramo pokazati, kako oživlja TOZD, krajevna skupnost, samoupravna interesna skupnost, ki pomenijo temelj našega družbenoekonomskega sistema. To so neposredna samoupravna in politična okolja, v katerih delavec ustvarja, živi in skupaj z drugimi ljudmi usklaja interese ter načrtuje skupne potrebe in združuje zanje sredstva. Ko sem rekla z uperjenim kazalcem, sem hotela opozoriti na to, da ne dovolimo več, da bi se pogovarjali na splošno o nekaterih nepravilnostih v naših samoupravnih okoljih; zato zberimo znanje, odprimo oči sodelavcem in pokažimo s prstom na tiste posameznike in skupine, ki jim še vedno ne gre v račun, da bi morali svojo današnjo in včerajšnjo oblast vendarle pre-

sno s trdovratno politično akcijo vendar uspeli mobilizirati delavce v večini delovnih organizacij, da so uveljavili svojo pobudo in se organizirali v TOZD. V teh prizadevanjih moramo vztrajati tudi v prihodnje.

Najpomembnejše pa je, da se delavci, na novo samoupravno organizirani v TOZD, zavedajo svojega ustavnopravnega položaja in svoje ustavne vloge in nalog in da so pripravljene, mnogokje pa že tudi zelo odločno, to funkcijo braniti in jo uveljavljati. V svoji nestrpnosti, da moramo še več narediti, to dejstvo včasih prezremo. Vendar tega ne bi smeli storiti, saj bi nas prav to moralo opogumiti. V treh letih smo samoupravno tako razgibali delovne kolektive, kot jih prej nismo v dveh desetletjih.

**NI ALTERNATIVE O TEM,
KJE NAJ BO SINDIKAT**

Upošteva to dejstvo in te razmere v TOZD, ne more biti alternative, kje naj bo sindikat. Sindikat nima izbire: vselej mora biti na strani delavcev, na strani interesov delavcev. Biti moramo taka organizacija, ki jo bo delavski razred v vseh okoljih čutil kot svojo organizacijo, biti moramo taka organizacija, ki bo revolucionarna in sposobna uveljaviti vso delavsko pobudo, ki izhaja iz nove ustave.

Bitka za uresničitev ustave, za nove odnose je bitka za TOZD. TOZD in delavci organizirani v TOZD – to je edino mesto in osnovna celica, kjer se gospodarji z dohodkom. Tu se ustvarja dohodek, tu ga razporejamo. Tu se tudi načrtuje poslovno leto, srednjeročni in dolgoročni razvoj TOZD. Prav zdaj se tretjič v zadnjih dveh letih lotevamo ocene, kako žive TOZD. Vsakič ko pripravljamo to oceno, prihajamo do novih kvalitativnih spoznanj in novih vprašanj. Če smo pred dvema letoma v „decembrski kampanji“ bili bitko za ustanovitev TOZD, če smo se v drugi politični bitki borili za pravno formalno ureditev položaja TOZD (za oblikovanje), potem gremo danes v srž vprašanja: do kod sega oblast delavcev v TOZD, s kakšnim delom dohodka razpolaga. Da je to resno vprašanje, govori med drugim dejstvo, da v številnih TOZD letos še niso obravnavali zaključnega računa, ampak so dobili na vpogled le zaključni račun celotne delovne organizacije. V takšnem skupnem zaključnem računu pa so računali pomešani, dohodek je ves v enem košu, iz katerega se skupaj razporeja. V takšnem skupnem zaključnem računu ni mogoče ugotoviti, kolikšen delež imajo delavci posamezne TOZD. Na osnovi takega zaključnega računa tudi ni mogoče razporejati dohodka, koliko bomo namenili za svoje potrebe v TOZD, koliko pa bomo združevali, saj sploh ne vemo, kolikšen del je naš. Zato bo naša prva odločna beseda morala veljati temu, da v delovnih organizacijah pripravijo čiste račune.

Pri tem pa velja poudariti, da spet ne smemo zaiti v drugo skrajnost in se počutiti v TOZD kot tovarna v tovarni. Tudi ta skrajnost obstaja v naši praksi. Ob tem bi rada rekla, da nikoli nismo mislili pri ustanavljanju TOZD, da bomo vse svoje zmogljivosti razbili v drobšč. TOZD smo ustanovljali zato, da bi tam, kjer se da ugotavljati dohodek, ta dohodek ugotavljali, zato da bi lahko vplivali na še večje ustvarjanje dohodka in se svobodno odločali, kako ga bomo razporejali, kako bomo združevali sredstva z delavci drugih TOZD, vendar tako, da bomo upoštevali interes temeljne organizacije in vseh delov delovne organizacije, tudi tiste, ki je nujna v našem proizvodnem procesu v delovni organizaciji in brez nje ne moremo shajati, ustvarja pa nizek dohodek, ker proizvaja take artikle, ki niso konjunkturni, ki nimajo prave cene in ki ne omogočajo velikega zaslužka. Za solidarnost in vzajemnost med TOZD pa je še veliko več razlogov, čeprav sem omenila le enega. Ko bomo v TOZD razporejali dohodek in ga združevali na nivoju OZD, moramo vedeti, da smo dolžni skrbeti za enakomeren razvoj svoje TOZD in vseh drugih delov delovne organizacije.

**DELAVEC MORA VEDETI,
KAM SE STEKA NJEGOV DOHODEK**

Zadnje čase velikokrat poudarjamo, da mora gospodariti delavec v TOZD s celovitim dohodkom. V TOZD

blemov začeli pojavljati dokaj oportunistično usmerjeni predlogi, da bi kazalo najprej urediti odnose med sevniškimi TOZD in vodstvi SOZD, ki imajo sedež zunaj občine, in šele kasneje naj bi prišlo na vrsto docela „sevniške teme“, kot so na primer Jutranjka, Lisa in druge.

Dobro je, da so take ovinkarske predloge v Sevnici pravočasno postavili na svetlo. Navsezadnje je le res in tudi najbolj pošteno, da se je treba predvsem spoprijemati s svojimi problemi in ne kazati s prstom nekam drugam.

Dobro, resnici na ljubo je treba priznati, da se v Sevnici niso usmerili v zamegljevanje dejstev. Značilen primer za to je prav gotovo Jutranjka. Naj kar na kratko povemo, da so se v tej sevniški delovni organizaciji, ki je sicer poslovno dokaj uspešna, precej manj uspešno spoprijeli z novo samoupravno organizacijo na temeljih nove ustave.

Jedro spora, če ga lahko imenujemo, je v tem, kaj naj bi bilo v skupnih službah in kaj v TOZD. Apetiti skupnih služb so naposled prišli do take veljave, da bi TOZD – konkretno TOZD „Motiv“ – ostala praktično samo s šiviljami in bi se potemtakem zastavilo vpra-

JUTRANJKA — KJE SO MEJE SKUPNIH SLUŽB?

Lahko bi rekli, da gre v tem in takšnih primerih za neke vrste zaplotniško miselnost, ki se že vnaprej sprjazni z „ugotovitvami“, da se v „osrednjih strukturah nekaj dogaja“, v obrobni, manjših ali kako drugače manj pomembnih pa je določena mera zamude docela razumljiva in opravičljiva.

Na take in podobne misli smo zašli, ko smo pred nedavnim na obisku v Sevnici skušali ugotoviti značilnosti družbenopolitičnega razvoja in si obenem odgovoriti na vprašanje, zakaj so razmere takšne, kakor so nam jih prikazovali.

Problemov, ki terjajo kar najhitrejšo rešitev, je v Sevnici prav gotovo veliko. O tem ne more biti dvoma. Najprej so tu nekatere TOZD, ki so v sestavi organizacij združenega dela, ki imajo sedež zunaj občine (Metalna, Konus). Prevladuje prepričanje, da se sanacijski gospodarski programi vse prepočasno pripravljajo in seveda temu primerno prepočasno uresničujejo in da imajo pri tem delu delavci sevniških TOZD prav majhen ali pa nikakršen delež, kar prav gotovo ne vpliva ugodno in pomirjujoče na razpoloženje v kolektivih.

Vsekakor so to stvari, ki nikakor niso samo značilnosti dogajanja v Sevnici in prav tako ne gre samo za razmerje moči med TOZD in skupnimi službami, čeprav se veliko odgovorov na nejasna vprašanja skriva prav v tej skrivljivosti.

O tem bi prav gotovo kazalo podrobneje spregovoriti – vsekakor ne samo zaradi razmer v Sevnici in odnosov med TOZD v Sevnici in Metalno ter Konusom. Takih „Sevnic“ je pri nas prav gotovo še lepo število. In mnenj ter pričevanj, da se razmere vse prepočasno urejajo in zaradi zamujanja prav po nepotrebnem razburjajo ljudi.

Problem smo samo nakazali, brez želja, da bi ga konkretno analizirali. Vendar, tega nismo storili zaradi preproste želje po ugotavljanju dejstev in zapletajočih se primerov, temveč zaradi zanimive ugotovitve iz pogovorov v Sevnici.

Da se razumemo, nevarnost razpleta dogajanja, ki ga imamo v mislih, so ugotovili že družbenopolitičnimi dejavniki v Sevnici in torej naše razmišljanje nima prav nobene namena, da bi njim solili pamet. Gre preprosto za to, da so se pri razčiščenju „ustavnih“ pro-

šanje, ali je sploh še sposobna za normalno samoupravno delovanje.

Seveda je bistvo spora najlaže doumeti pri opredeljevanju dohodka. Naj citiramo stališče, ki je bilo doslej v veljavi: „Temeljne organizacije v Jutranjki so zaradi narave dela in delovnega procesa vsa sredstva (aktiva) združile za doseganje skupnega dohodka (!), kar je bilo sklenjeno na zborih delovnih ljudi vseh TOZD...“

Naj poudarimo tisto „doseganje skupnega dohodka“ – in to prav zato, ker je povsem očitno, da ima lahko dohodek samo TOZD, ne pa da imajo vse TOZD nekakšen skupen dohodek.

Dobro, primer dohodka smo omenili bolj v opozorilo na nespo- razume pri uveljavljanju novih samoupravnih odnosov. Prepričani smo sicer, da se taki nesporazumi ne bodo ohranili, in to tembolj, ker se je v dogajanje prepričljivo vmešal tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja SRS.

Na nekaj drugega bi veljalo opozoriti. V Sevnici so že lani ugotavljali, da v Jutranjki odnosov med TOZD in skupnimi službami niso naravnali tako, kakor bi bilo v redu in prav, vendar je zaradi takih ocen prišlo do hudih sporov med vodstvom podjetja in družbenopolitičnimi organizacijami v občini. Ne bi omenjali vseh „prijemov“, ki so se jih prizadeti posluževali pri razreševanju spora, vendar je bilo vsekakor značilno, da niso uspeli mirno sestiti za skupno mizo in se pogovoriti. Objektivnemu opazovalcu se pri pogledu od strani še najbolj zazdi, da je šlo za „vprašanja pristojnosti“, ali kakor že imenujemo pojav. Vodstvu uspešne delovne organizacije, ki je svoje ime v poslovnem svetu ponela daleč čez občinske meje, se je morda zazdelo, da občinski dejavniki preprosto „niso več na njegovi ravni“, da se lahko enakopravno pogovarjajo le še s tistimi v republiki ali kaj podobnega. In sploh ni bilo več pomembno, o čem naj bi tekla pogovor. Bolj je šlo za čast, za prestiž...

Očitno pa je, da na tak način protislavlji ni mogoče uspešno razreševati.

Če se je moral pojaviti „vlogi strelododa“ družbeni pravobranilec samoupravljanja, je vsekakor vprašanje zase, pomembneje pa vsekakor je, da so se razmere v Jutranjki začele razpletati v bolj strpne vode, namesto da bi se nevarno približale vrelišču. Tig

VSAK PETI DELAVEC IZ DRUGE REPUBLIKE

POTENCIALNI »ZDOMEČ«?

Ob prihodu v Slovenijo več kot polovica delavcev iz drugih republik ni imela kvalifikacije, sčasoma pa si jo je pridobil vsak drugi delavec ● Problematika nagrajevanja po delu neposredno vpliva na migracijske tokove

Podatki so iz študije Raziskovalnega centra za samoupravljanje pri republiškem svetu ZSS o delavcih iz drugih republik v slovenskem gospodarstvu. Poslednja študija je bila izvedena lani na reprezentativnem vzorcu teh delavcev v vseh panogah našega gospodarstva. O nekaterih rezultatih smo v Delavski enotnosti že pisali, in sicer 26. aprila in 31. maja letos.

Danes se manj kot 1 % (kakih 800) delavcev spominja, da je bilo ob prihodu v Slovenijo med njihovimi željami skrito upanje (morda tudi bojazen), da jih bo pot „s trebuhom za kruhom“ vodila dalje, v tuje dežele. Velika večina delavcev je v resnici našla v Sloveniji novi dom, ustrezno zaposlitev, pridobila kvalifikacije in se v tolikšni meri vrasla v delovno in socialno okolje, da danes ne čutijo več potrebe po nadaljevanju poti „za kruhom“.

Pomislimo samo, da je med vsemi delavci iz drugih republik pri nas že kar tretjina (25,4 %), ki bivajo tukaj že več kot 10 let.

Na vprašanje, „ali bi se želeli zaposliti na enakem delovnem mestu v tujini, če bi tam zaslužili 20 % več“, smo dobili 21,7 % pritrdilnih odgovorov in 71,7 % odgovorov, ki odločno pomenijo vztrajanje na domačih tleh. Odgovor večine (71,7 %) postaja razumljiv, če omenimo, da je med delavci iz drugih republik pri nas v poprečju sedaj že priseljenih 48 %. Odgovori, da bi potovali za boljšim zaslužkom v tujino, so nekoliko pogostejši med delavci, ki so šele prišli v Slovenijo, med delavci z nizkimi dohodki oziroma med nekvalificiranimi delavci.

Če se ustavimo ob ugotovitvi, da se petina delavcev usmerja v nadaljnji migracijski tok (naprej v tujino), velja vendarle poudariti, da se taka pot v resnici nadaljuje bolj poredko. Opazovanja migracijskih gibanj znotraj naše domovine namreč kažejo, da potujejo v tujino delavci večinoma „naravnost“ iz kraja svojega primarnega bivališča. V ugotovitvi so seveda izvzeti avanturisti, torej ljudje, katerih poglavitni migracijski motiv ni zaposlitev, marveč spoznavanje tujih krajev in običajev. Mimogrede – tak motiv zasledimo – med drugimi motivi – pri 8,3 % anketiranih delavcih.

Odgovore 21,7 % delavcev je torej treba presojati predvsem kot določen izraz nezadovoljstva – predvsem glede osebnih dohodkov.

Med delavci z osebnim dohodkom	Bi potovali v tujino (če bi za enako delo zaslužili 20 % več)
do 1000 din	41,1
od 1001–1200	35,0
od 1201–1400	36,6
od 1401–1600	27,5
od 1601–1800	20,5
od 1801–2000	18,0
od 2001–2200	15,1
od 2201–2400	8,6
nad 2400	9,4
Poprečno	21,7

Tabela nazorno priča o tem, da se skladno z naraščanjem osebnega dohodka zmanjšuje število delavcev – potencialnih zdomceev. V skupini z osebnim dohodkom do 1000 din je takih skoraj polovica, v skupini nad 2400 dinarjev pa manj kot 10 %.

Med panogami izstopa zlasti gradbeništvo. V primerjavi z drugimi gospodarskimi panogami prejemajo delavci zaposleni v gradbeništvu v poprečju nižje osebne dohodke. Poglejmo lanske anketne rezultate na naslednji tabeli:

Delavci iz drugih republik v slovenskem gospodarstvu

Panoga dejavnosti	v din
	Poprečni osebni dohodki
industrija in rudarstvo	1861
kmetijstvo	1691
gozdarstvo	2176
gradbeništvo	1551
promet	1791
trgovina in gostinstvo	1913
obrt	1866
komunala	1866

Ni torej nerazumljivo, če je med delavci v gradbeništvu 32 % takih, ki bi za nekoliko večjim zaslužkom potovali v tujino. Poglejmo odgovor na vprašanje: „bi potoval v tujino, če bi za enako delo zaslužili za 20 % več?“ med delavci drugih panog.

– industrija in rudarstvo	14,7
– kmetijstvo	27,2
– gozdarstvo	16,7
– promet	16,4
– trgovina in gostinstvo	7,0
– obrt	19,5
– komunala	19,5

Med delavci v gradbeništvu je tudi sicer dokaj močna fluktuacija. Čeprav se je le-ta v poslednjih letih nekoliko umirila, je v primerjavi z drugimi panogami dokaj velika. Tudi priseljenost teh delavcev k nam (z izjemo kmetijstva) je najmanjša: med temi delavci je k nam doslej priseljenih le 25,1 % – v poprečju pa znaša ta odstotek, kot že rečeno, 48 %.

Razen problematike osebnih dohodkov pa gradbeništvo ne odstopa pomembneje od drugih panog. V gradbeništvu dela danes 29,8 % nekvalificiranih delavcev iz drugih republik. Podoben odstotek zasledimo v prometu (27 %), trgovini (27 %), obrti (33 %), kmetijstvu (30 %). V industriji in gozdarstvu pa znaša odstotek nekvalificiranih delavcev kakih 40 %.

Ob prihodu k nam je bilo več kot polovica delavcev (gradbincev) nekvalificirana, in sicer kar 63 %. Podobno je bilo tudi v drugih panogah z izjemo kmetijstva, kjer je bilo ob prihodu kar 82 % delavcev nekvalificiranih.

Mnogi so torej medtem pridobili kvalifikacije (v poprečju skoraj vsak drugi), enako velja tudi za delavce v gradbeništvu.

Nasprotno pa so stanovanjske razmere, v katerih živijo delavci iz drugih republik, ki delajo v gradbeništvu, mnogo slabše od tistih, v katerih živijo drugi delavci. V stanovanju (last delovne organizacije) oziroma v lastnem stanovanju živi 13 % teh delavcev. Preostalih 87 % delavcev živi pretežno v samskih domovih, v podnajemniških sobah ali barakah.

Delavci iz drugih republik, ki stanujejo v stanovanju (last delovne organizacije) oziroma imajo lastno stanovanje

Panoga	%
– industrija in rudarstvo	48,8
– kmetijstvo	2,9
– gozdarstvo	33,4
– gradbeništvo	13,0
– promet	32,8
– trgovina	50,7
– obrt	36,5
– komunala	29,2

Celo v kmetijstvu, kjer so – kot kaže – stanovanjske razmere najbolj skromne, je med delavci več teženj za priseljevanjem v Slovenijo (45,6 % priseljenih) in manj teženj glede odhajanja v tujino (27,0 %) kot pri delavcih – gradbincih. Čeprav ima mnogo kmetijskih delavcev zaposlitev v kmetijstvu kot prehodno, dokler si torej ne „organizirajo“ zaposlitev v drugi panogi, ki je manj odvisna od sezonsko-podnebnih razmer in kjer so delovne razmere boljše, se vendarle zrcali iz spleta preostalih podatkov in odgovorov določeno zadovoljstvo z osebnimi dohodki.

Težnje delavcev po priseljevanju so povezane s prizadevanji teh delavcev po vraščanju – integraciji v novo delovno in socialno okolje. Oboje (težnja po priseljevanju in vraščanje), pa je, razumljivo, povezano z osebnim dohodkom, vendar bolj v smislu sistema nagrajevanja po delu kot v smislu absolutnega zneska osebnega dohodka (čeprav deloma tudi s tem). Razvoj tehnologije dela je prav v gradbeništvu trenutno najhitrejši. Vse pa kaže, da se sistem nagrajevanja ne prilagaja razvoju tehnologije dela tako, kot bi bilo potrebno. Pri delavcih se torej pojavlja nezadovoljstvo, ki se lahko odraža na različne načine: premajhna motivacija pri delu, premajhna družbenopolitična aktivnost v delovni organizaciji in zunaj nje, pomanjkljiva integriranost ter pomanjkanje teženj in želja po trajnem vključevanju v naše razmere. Med zunanji izrazi tega nezadovoljstva se, razumljivo, kažejo težnje nadaljevati „pot za kruhom“ bodisi v druge panoge našega gospodarstva bodisi v tujino.

V gradbeništvu je zaposleno (poleg industrije in rudarstva) največ delavcev iz drugih republik (37 %), to je približno 29.600 delavcev. Na nekaterih gradbiščih so zaposleni celo izključno delavci iz drugih republik. Med njimi se približno tretjina nagiba k iskanju dela v tujini (torej kakih 9.500 delavcev v našem gradbeništvu), dobra polovica pa bi se želela zaposliti v kaki drugi panogi. Problematiko nagrajevanja po delu je torej potrebno skrbneje proučiti prav v gradbeništvu, saj bo sicer tudi ne glede na notranja (jugoslovanska) migracijska gibanja postalo vprašanje delovne sile v tej panogi kaj kmalu zelo pereče.

Zvezna skupščina bo na zasedanju, ki je sklicano za ta ponedeljek, obravnavala in bržčas tudi sprejela tri ali štiri nadaljnjše pomembne predpise. Delegati se bodo namreč izrekli o predlogu zakona o zagotavljanju plačila investicij, predlogu zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o ugotovitvi vrednosti zalog in popravka finančnega rezultata za del v določenem času neizterjanih terjatev, predlogu zakona o revalorizaciji osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe uporabnikov družbenih sredstev ter slednjic še o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o knjigovodstvu organizacij združenega dela.

O tem, kaj ti predpisi pomenijo, če bodo sprejeti in če jih seveda tudi bomo uresničevali z vso doslednostjo, smo se pogovarjali z Jožetom Globačnikom, predsednikom odbora za družbene in ekonomske odnose zveznega zbora zvezne skupščine.

roku. Preden torej investitor izda ček, mora imeti zanj kritje. Novost sta tudi menica in dokumentarni akreditiv, za katerim „stoji“ banka s svojim potencialom. To je nekaj povsem drugega kot formalno jamstvo banke, kakršnega terjajo sedanjí predpisi. Igračkanje s tako menico in s takim akreditivom torej lahko ogrozi tako neodgovornega investitorja kot tudi banko.

DE: V razpravi o osnutku tega zakona smo lahko slišali pripombe, da z njim še enkrat urejamo stvari, ki so že rešene z republiškimi predpisi in, drugič, da bi dosledno izvajanje zakona pomenilo prestrogo zoženje investicijske fronte. Vas komentar k tem pripombam?

JOŽE GLOBAČNIK: Res je, da področje zagotavljanja sredstev že urejajo republiški predpisi, ki tudi zavezujejo investitorje, kako naj zagotovijo sredstva. Vendar pri novem zakonu ne gre za to, kako zagotavljati sredstva, ampak kako plačati. To pa je seveda bistvena razlika!

Glede drugih posledic pa se vsekakor moramo že zdaj sprijazniti s tem, da bo izvajanje zakona terjalo določeno selekcijo investicij. Morali se bomo odločiti, na katerih točkah bo treba zožiti investicijsko fronto, ker nimamo ali ne bomo

meta in racionalizacije poslovanja nasploh.

Bistvena pripomba k vsebini tega zakona pa niti ni bila tista, ki ste jo povzeli na osnovi dosedanjih razprav, ampak je bila in, žal, še vedno ostaja neka druga, dosti bolj kritična pripomba. Gre za to, da tudi na osnovi določil novega zakona praktično nastopa kot subjekt le tisti, ki terja, ne pa tudi tisti, ki je dolžan. Mislim, da bodo za dograjevanje sistema v tem smislu zelo koristne nekatere pobude, ki so se najbolj jasno oblikovale v Sloveniji. Tako je ekonomska komisija Gospodarske zbornice zelo odločno predlagala, naj bi v zakon vgradili obvezne sankcije za tiste, ki ne plačujejo svojih obveznosti. Konkretno je bilo predlagano, da bi dolžniki morali odpisovati del svojega dohodka na poseben račun pri službi družbenega knjigovodstva, iz tega računa pa bi se potem odplačevali dolgovi. Če danes na račun inflacije, povedal bom kar naravnost, dolžniki dobesedno ropajo dohodek svojih upnikov, bi z uresničitvijo takega predloga to možnost nedvomno močno omejili.

DE: Vendar pa zamisel ni bila sprejeta?

JOŽE GLOBAČNIK: Kot pobuda je bila v našem odboru sprejeta in tudi predstavnik zvez-

praksa?

JOŽE GLOBAČNIK: Sodim, da predlog tega zakona podpira že velikokrat izraženo težnjo delegatov delavcev v združenem delu, da je treba z družbenimi ukrepi zavarovati in ohraniti realno vrednost osnovnih sredstev. Ohranjamo jo lahko tudi tako, da se sproti približujemo kolikor toliko realni osnovi vrednosti teh sredstev, iz katere potem obračunavamo amortizacijo. Predlog zakona to idejo praviloma upošteva, tako da avtomatično določa revalorizacijo v primeru, če se za 10 % poveča cena nekega osnovnega sredstva ali skupine teh sredstev. Osnovo za revalorizacijo v tem primeru pomenijo podatki uradne statistike.

DE: Dejali ste „praviloma“. Katere in kakšne so torej izjeme?

JOŽE GLOBAČNIK: Po določilih novega zakona lahko TOZD revalorizirajo, če tako predložijo, kadarkoli. Torej jim ni treba čakati, da statistika objavi podatek o 10-odstotni podražitvi. Menim, da je tako določilo velika spodbuda za dobro gospodarjenje.

Druga izjema pa je, da lahko republike za celotno področje družbenih dejavnosti predpišejo tudi drugačne, v primerjavi s splošno veljavnimi nižje stopnje amortizacije. V dosedanjih razpravah so nekateri tovariši menili, da bi neusklajeno uveljavljanje takega določila lahko povzročalo neenakopraven položaj delovnih ljudi. Z ustavno pravnega in ustavno političnega stališča so take pripombe do neke mere prav gotovo utemeljene, vendar pa je zame osebno problem bolj v tem, da ob nerealnih, torej prenizkih amortizacijskih stopnjah, lahko prikazujemo nerealen dohodek. Na ta način pa, kot vemo, nastajajo problemi, ki jih bo treba rešiti kasneje, čez pet ali deset let. Takrat bo položaj prej težji kot lažji, kot pa je danes.

O tem problemu seveda lahko razmišljamo tudi drugače. Nič slabega ali vsaj pretirano kritičnega ni, če se za neko obdobje, denimo za čas srednjeročnega plana, vsi skupaj dogovorimo, da bomo obračunavali nižjo amortizacijo. Če to storimo tako, da hkrati knjižno izkazujemo tudi realno amortizacijo, bomo ob koncu takega obdobja imeli merilo, ki nam bo povedalo, koliko fiktivnega dohodka smo prikazali zaradi obračuna nerealne amortizacije. Tako bi bile s stališča skupne družbene bilance sredstev in njihovih virov stvari neprimerno jasnejše, kot pa so zdaj.

DE: Nedvomno imate prav, vendar pa niso nič

STABILIZACIJSKI SVEŽENJ 1975 ŽE V ZVEZNI SKUPŠČINI

TOLIKO, KOT ZMORAMO

DE: O novih predpisih javnost govori kot o novem svežnju stabilizacijskih ukrepov. Preden bi se podrobneje pogovorili o vsakem med njimi, bi radi vedeli, če je taka, nemara posplošena ugotovitev točna in dovolj celovita – ali pa morda ni tako?

JOŽE GLOBAČNIK: V glavnem je tako mnenje kar točno. Zlasti prva dva zakona namreč ustvarjata nujne pravne pogoje za to, da bi trošili le tisto, kar imamo, ne pa tudi denarja, ki naj bi ga šele ustvarili s svojim delom. Gre tudi za to, da bodo novi predpisi, če jih bomo seveda uresničevali z vso doslednostjo, na sploh veliko pripomogli k ustvarjanju take poslovne discipline v finančnem poslovanju, kot bi morala veljati že doslej.

Mimo te stabilizacijske vloge pa imajo novi predpisi še nekaj drugih funkcij. Mislim, da bo z njimi ustrezno zahtevam delavcev v združenem delu, da je potrebno preprečiti nadaljevanje sedanje prakse, ko dolžniki s tem, ko ne plačujejo računov, tako rekoč ropajo dohodek tistih, ki so ga ustvarili. Pri četrtem zakonu, ki ga skupščina bržčas ne bo sprejela na tem, ampak šele na prihodnjem zasedanju in ga zdaj širše ne bi komentiral, pa gre predvsem za take spremembe v knjigovodstvu temeljnih organizacij združenega dela, ki naj delavcem dejansko približajo odločanje o vsem dohodku, ki ga ustvarjajo s svojim delom.

KDAJ BOMO SPOZNALI, DA RAZTEGLJIVIH ODEJ NI?

DE: Kakšne in katere bi bile temeljne značilnosti zakona o zagotavljanju plačila investicij?

JOŽE GLOBAČNIK: Vsekakor v tem, da ne moreš in ne smeš ustvarjati dohodka s tem, da si hkrati dolžan drugim, da si prisrvaš, deliš in razporejaš njihovo delo. Druga značilnost pa je v tem, da je na področju investicij možno ustvarjati dolžniško-upniško razmerje le na osnovi zagotovljenega plačila. Imeti moraš denar, da boš zanesljivo plačal.

Sploh pa bi rekel, da je zakon zelo strog. Za investicije namreč na sploh zahteva garancijo banke. Za subjekte, ki ne bi izpolnjevali zakonskih določil, so predvidene dokaj ostre materialne in tudi kazenske sankcije. Tako morda prvič na tem področju zastrujemo ne le individualno, ampak tudi družbeno odgovornost pravnih subjektov in njihovih odgovornih predstavnikov.

Pot k tej odgovornosti vodi preko načinov, kako se obveznost plačila spreminja v denarno obliko. Povedal bi, da zakon uvaja možnost plačila s čekom, ki tistega, ki je ček izdal, zavezuje, da bo znesek nepreklicno plačal v dogovorjenem

imeli sredstev, zagotovljenih skladno z določili tega zakona. Kolikor stvari poznam, o tem že razmišljajo povsod po državi in ponekod, denimo Ljubljanska banka, konkretno tudi že ukrepajo.

Res pa je še nekaj drugega! Tako kot je normalno, da na tem področju tako rekoč z lekarniško tehtnico predvidimo vse možne posledice, je spet res, da v zaostritvah ne moremo in ne smemo iti tako daleč, da bi nas privedle v stagnacijo na tistih področjih tekočih gospodarskih in drugih gibanj, ki so pozitivna, denimo pri stopnji gospodarske rasti.

Vsekakor bodo naslednji meseci pokazali, kakšne bodo vse vrste možnih posledic. Skladno z njimi pa bo treba potem tudi ukrepati, da ne bi trajneje ogrozili pozitivnih dejavnikov naše gospodarske rasti. Ne glede na to pa je že zdaj jasno, da zoženje investicijske fronte le na nekaj prioritarnih področjih in zato tudi hitrejše vračanje teh sredstev, dolgoročno gledano, lahko obrodi samo pozitivne rezultate.

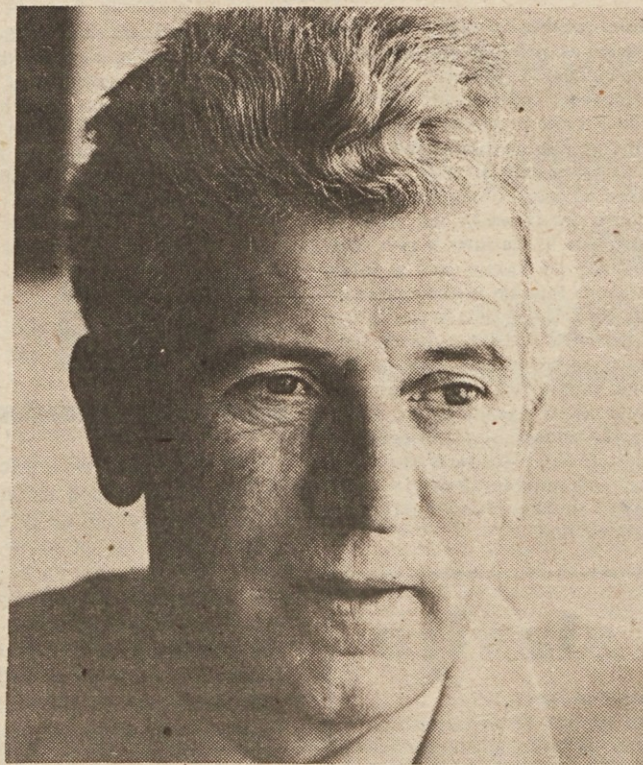
NE NA RAČUN DRUGIH

DE: Z zakonom, sprejetim decembra lani, se je obveznost odpisa neplačanih terjatev že znižala od 90 na 60 dni, učinkov tega „skrajšanja“ pa še ne poznamo. Vseeno pa predlog novega zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o ugotovitvi vrednosti zalog in popravka finančnega rezultata za del v določenem času neizterjanih terjatev med drugim prinaša novo skrajšanje teh rokov. Kako je s tem in kakšni naj bi sicer bili učinki novega predpisa, ko ga bomo začeli izvajati?

JOŽE GLOBAČNIK: Menim, da gre za nadaljevanje v decembru lani začete procesa, ki naj tudi vpliva na omejevanje nerealne porabe. Če pomislimo na podatke o nepokritih investicijah, je povsem jasno, da se poraba giblje v nasprotju z vsemi dogovori in v velikem neskladju z možnostmi. Zato jo je treba omejevati na vse možne načine. Če smo si o tem na jasnem, pač ni treba čakati analiz, ki bi pokazale, kaj je prineslo decembrsko „skrajšanje“, ampak je treba ukrepati takoj.

Sicer pa bi k vsebini tega zakona povedal le še tole: najprej tó, da je plačilo terjatev možno zavarovati z menico, čekom, bančno garancijo in še na nekatere načine. Če si gospodarska organizacija svoje terjatve zavaruje z enim od teh sredstev, navzlic preteku določenega roka, ki je za trgovino še krajši kot za preostalo gospodarstvo, ne odpisuje knjigovodsko ugotovljenega finančnega rezultata. To pomeni, da zakon spodbuja vse pravne subjekte k uporabi sodobnejših sredstev in načinov plačevanja obveznosti, kar v nadaljnji fazi pomeni tudi posodabljanje plačilnega pro-

nega sekretariata za finance je obljubil, da jo bodo poskusili vgraditi v predlog zakona. Osebno nisem prepričan, da bi to lahko tudi storili že zdaj. Čeprav je namreč naš odbor sprejel in zagovarjal predlog slovenske gospodarske zbornice, ga je treba vsestransko šele analizirati, da bi videli, kaj si na tem področju lahko dovolimo in česa si ne smemo. Take analize pa niso enostavne in terjajo veliko časa. Vsekakor pa je dobro že to, da je bila zamisel v načelu sprejeta in da smemo upati, da bo slej ali prej tudi uresničena.

Jože Globačnik: „Ustvarjamo nujno potrebne pravne pogoje za to, da bi trošili le tisto, kar imamo, in zagotovili tako poslovno disciplino v finančnem poslovanju, kot bi morala biti normalna že zdaj. Sodim tudi, da bo z novimi zakoni ustrezno zahtevam delegatov združenega dela, da je treba z družbenimi ukrepi zagotavljati realno vrednost osnovnih in drugih sredstev ter da nihče ne bo več mogel v taki meri kot doslej 'ropati' dohodka drugih in s tem ne le živeti, ampak se tudi razvijati na njihov račun.“

DE: Govorili smo že o nekaterih posledicah izvajanja tega zakona v gospodarstvu, kaj pa njegov vpliv na splošno in skupno porabo?

JOŽE GLOBAČNIK: Na račun odpisa terjatev se bo nujno znižala osnova, iz katere se napajajo viri splošne in skupne porabe. To bodo občutili vsi, ki napajajo svojo splošno in skupno porabo iz dohodka TOZD. Zato se mi zdi povsem normalno, da so vsi ti, zlasti pa nosilci proračunov, rahlo nezadovoljni. Vseeno pa sodim, da to ne more in ne sme biti razlog, da bi kdorkoli nasprotoval sprejemu tega zakona. Če bi, bi to pomenilo, da je za stabilizacijo zagret samo na jeziku.

ZA REALNO VREDNOST OSNOVNIH SREDSTEV

DE: Ostaja nam še tretji predpis, zakon o revalorizaciji. Kakšne spremembe prinaša v sedanjo

manj nevarni poskusi, da bi v obliki funkcionalne amortizacije „skrili“ velik del dohodka in s tako zbranimi sredstvi tudi „prebjali“ meje družbeno načrtovane investicijske porabe. Kako pa s tem?

JOŽE GLOBAČNIK: V dosedanjih razpravah so že bila zastavljena tudi vprašanja te vrste. Odgovor je bil in ga lahko samo ponovim, da bomo ta vprašanja reševali posebej, z zakonom o amortizaciji osnovnih in drugih sredstev. Zakon, ki ga bo zdaj sprejela skupščina, pa uvaja le popravek osnove za amortizacijo v primerih, ko cene narastejo, medtem ko vse določbe zakona o amortizaciji ostanejo v veljavi do nadaljnjega. Kar je še nejasnosti v zvezi s funkcionalno amortizacijo, ne gre pa le za take stvari, kot jih omenjate, jih bomo pač morali razčistiti in rešiti z novim zakonom o amortizaciji osnovnih in drugih sredstev.

MILAN GOVEKAR

SPRAŠUJETE – ODGOVARJAMO

VPRAŠANJE:

Koliko znaša regres za letni dopust, ki se izplača delavcu?

ODGOVOR:

V sindikalni listi je navedeno, da se sredstva za nadomestila stroškov rednega letnega dopusta oblikujejo v višini najmanj 900 in največ 1.100 dinarjev. Glede delitve tega regresa na posameznega delavca pa prihaja zaradi nejasnega besedila sindikalne liste do nesporazumov. Udeleženci samoupravnega sporazuma morajo upoštevati pri določanju konkretne višine regresa za letni dopust socialni in zdravstveni položaj delavca; konkretna višina mora biti določena v splošnem aktu ali v družbenem dogovoru za območja.

Da gre regres za letni dopust tudi učencem v gospodarstvu in katera sredstva bremenijo regres itd., je točno navedeno v 28. točki sindikalne liste.

VPRAŠANJE:

Ali je možno delavcem hkrati izplačati odpravnino po 30. točki sindikalne liste in nagrado ob delovnih jubilejih po 31. točki sindikalne liste?

ODGOVOR:

V sindikalni listi ni navedeno, da se izplačila 30. in 31. točke sindikalne liste izključujejo. Delavcu se potemtakem lahko, če izpolnjuje pogoje, navedene v sindikalni listi, hkrati izplača od-

pravna in nagrada ob delovnem jubileju.

VPRAŠANJE:

Ali pripada dodatek za delovno dobo po 11. točki sindikalne liste tudi upokojencem, ki so upokojeni po vojaških predpisih in so v ponovnem delovnem razmerju?

ODGOVOR:

Upokojencem, ki so upokojeni po vojaških predpisih in prejema polno pokojnino ter so v ponovnem delovnem razmerju, jim po 11. točki sindikalne liste ne gre dodatek za delovno dobo.

VPRAŠANJE:

Ali je pravilno, da se dodatek za stalnost po 12. točki sindikalne liste izplačuje v absolutnem znesku vsem delavcem enako?

ODGOVOR:

Udeleženka, ki uvaja to posebno stimulacijo za stalnost po 12. točki sindikalne liste zavoljo prekomerne fluktuacije, jo mora deliti delavcem na osnovi izdelanih kriterijev, opredeljenih v splošnem aktu, ne pa vsem delavcem enako v absolutnem znesku.

ODGOVORE POSREDUJE: Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

Uspešno delo

V 60 slovenskih občinah je le 17 osnovnih organizacij sindikata delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih. To je zgovoren dokaz, kako malo je razvita razredna zavest delavcev pri zasebnikih. Zato pa je toliko bolj razveseljivo uspešno delo osnovne organizacije sindikata delavcev pri zasebnih delodajalcih v Mariboru. Med najboljšimi v Sloveniji so, je bilo slišati na njihovem občnem zboru pred dnevi. Odkar so v Mariboru ustanovili to sindikalno organizacijo, je veliko manj sporov med delavci in delodajalci. V minulih dveh letih jih je bilo le 61 in od tega le 11 takih, ki jih niso mogli rešiti v organizaciji, temveč na sodišču, pri pravni službi sindikatov ali s pomočjo drugih organov. Danes šteje sindikalna organizacija delavcev pri zasebnih delodajalcih 620 članov. Ustanovili bodo sindikalne skupine po panogah, izvršni odbor pa bo sestavljen iz delegatov vsake od skupin.

Veliko zanimanje številnih udeležencev zboru je zbudila razprava o novi kolektivni pogodbi in o zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in o delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci. Da je organizacija tega sindikata na pravi poti, dokazujejo tudi besede predsednika združenja samostojnih obrtnikov Viktorja Krevha, ki je povedal, da združenje in organizacija izredno dobro sodelujeta ter je sodelovanje na vseh področjih takšno, kot si ga je le možno zeleti.

-nez

LOJZE CEPUŽ, PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE, OB LETOŠNJEM PRAZNIKU SLOVENSkih GRADBINECV:

»Veliko smo opravili, veliko dela je še pred nami...«

Lojzeta Cepuža smo zmotili sredi priprav na osrednjo slovensko proslavo ob dnevu gradbincev in 30-letnici gradbeništva v novi Jugoslaviji. Vrh tega pa je le še nekaj dni do 11. junija, ko se bo v Prištini začel VIII. kongres gradbenih delavcev Jugoslavije.

„Lani je republiški odbor Sindikata gradbenih delavcev Slovenije sklenil, naj postane 3. junij praznik gradbenih delavcev Slovenije. V letih 1935 in 1936 so sindikati v gradbeništvu že organizirali svoje vrste. Uspelo jim je organizirati in vključiti v gradbeni sindikat več kot 6.000 delavcev in ustanoviti več sindikalnih podružnic. Leta 1936 je organiziral sindikat generalno stavko gradbenih delavcev Slovenije. In v spomin na ta dan, bilo je to 3. junija, praznujemo „Dan gradbincev“... nam je povedal Lojze Cepuž.

Letošnje proslave „Dneva gradbincev“, ki bodo po vsej Sloveniji, osrednja pa bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, bodo tesno povezane s 30-letnico gradbeništva v Sloveniji. Zato smo prosili Lojzeta Cepuža, naj na kratko oriše minulih trideset let prizadevanj slovenskih gradbenih delavcev. Takole je pripovedoval:

„Naše možnosti po osvoboditvi so bile skromne. Ostali smo praznih rok, dela pa je bilo toliko, kot še nikoli, imeli pa smo brezmejno zupanje vase, v našo revolucionarno družbo. To je bila pot samorastnika. V najbolj skromnih razmerah smo morali po osvoboditvi na novo zgraditi in popraviti skoraj 93 tisoč stanovanjskih in gospodarskih stavb, popolnoma obnoviti 250 kilometrov železniških prog in 23 velikih mostov. Morali smo obnoviti podeželje zin pripraviti osnovo za gradnjo velikih in prepotrebni objektov za obnovo domovine. Tako smo v letih po osvoboditvi zgradili več velikanov, kot so ljubljanski Litostroj, tovarna glinice in aluminija Kidričevo, Železarne Ravne, Štore in Jenšence, Impol v Slovenski Bistrici,

Tovarna avtomobilov Maribor, Industrija motornih vozil Novo mesto, ljubljanski Lek. Poleg tega seveda še na stotine industrijskih in drugih objektov. Gradili smo nove šole, vrtnice in najrazličnejše domove, trgovine, restavracije in hotele, upravne zgradbe, bolnišnice in ne nazadnje ljubljanski klinični center. Veliko

smo zgradili tudi v drugih republikah in marsikaj v tujini. Skratka, pred tridesetimi leti smo začeli golih rok, danes pa brnijo po naših delovnih sodobni stroji, saj razpolagamo z vsjo potrebno lahko in težko mehanizacijo...“

„Pa vloga sindikata v minulih treh desetletjih?“

„Lahko trdim, da je v vseh teh težkih letih odigral pomembno vlogo tudi naš sindikat, saj se nikoli ni oddaljil od delavskega razreda. Trdo smo se borili proti odtujevanju rezultatov našega dela, proti birokratizmu, etatizmu in tehno-kratizmu. Naš boj seveda še ni končan, saj so med nami še vedno ljudje, ki želijo obrniti kolo zgodovine, ohraniti privilegije in odločati o preseženem delu. Precejšnje žrtve je zahteval boj za nov položaj delavcev v naši družbi in jih bo tudi v prihodnje. Doseženi družbenopolitični in tehnološki razvoj ter korenite spremembe v samoupravljanju postavljajo pred nas številne nove

naloge, nova vprašanja. Zato je nujno, da nenehno analiziramo rezultate vseh teh dogajanj in uresničujemo naloge, ki smo si jih zadali z ustavo in s samoupravnimi dogovori.“

„In kako je z uresničevanjem ustavnih določil v slovenskem gradbeništvu?“

„Na seji republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, ki je bila konec aprila letos, smo sprejeli s tem v zvezi več nalog. Naj omenim le nekatere. Pregledali bomo, kako so organizirane temeljne organizacije združenega dela, v kolikšni meri so upoštevale določila nove ustave in tudi kako je z ekonomsko utemeljenostjo vseh naših temeljnih organizacij združenega dela. Ob tem se bomo morali seveda tudi prepričati, če so organizacije že dosegle potrebne spremembe v upravljanju in odločanju in če delavci tudi dejansko odločajo o rezultatih svojega dela. Analize nam bodo pokazale, kaj smo dosegli z reorganizacijo samoupravljanja in ali smo že dosegli to, kar smo si zastavili v svojih načrtih. V interesu slovenskega gradbeništva je tudi, da se bolj povežejo različne institucije, ki se ukvarjajo s problemi gradbeništva in ki so tudi odgovorne za razvoj te panoge. Pri tem mislim predvsem Biro gradbeništva Slovenije, Gospodarsko zbornico Slovenije, Gradbeni center Slovenije, Inštruktorski gradbeni center, Zvezo gradbenih inženirjev in tehnikov itd. Potrebujemo razvojne programe in znanstveno-tehnološke raziskave. Gradbeništvu potrebuje svojo institucijo, ki bo kos tem zahtevam, kajti posamezne temeljne organizacije ne morejo opravljati zahtevnejših raziskovalnih nalog, saj za kaj takega nimajo pravih pogojev... Torej tudi na tem področju bo potrebno še visoko zahvatiti rokave. Morali si bomo namreč omisliti ustrezno raziskovalno skupnost, če bomo želeli v kar največji meri uresničiti svoje delovne načrte...“ nam je med drugim dejal Lojze Cepuž.

A. UL.

SKLIC SEJE REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janez Barborič je sklical za petek, 13. junija, sejo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Seja bo ob 10. uri v dvorani Skupščine občine Kranj, Trg revolucije 1.

Predlagan je tale dnevni red:

1. uresničevanje ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela;
2. poročilo odbora za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije o podelitvi znaka v letu 1975.

VKLJUČEVANJE ZASAVSKIH SINDIKATOV V PRIPRAVE NA CELODNEVNO ŠOLO Nadvse pomembna naloga

V vse širših, vsebinskih in organizacijskih pripravah na celodnevno šolo v zasavskih občinah imajo nedvomno pomembno vlogo tudi osnovne organizacije sindikata. To je pred dnevi ugotovil tudi plenum občinskega sveta zveze sindikatov v Zagorju in pozval vse izvršne odbore osnovnih organizacij sindikata, naj se še bolj aktivno vključijo v ta prizadevanja.

Ne gre samo za seznanjanje članstva s prednostmi in pomenom celodnevne šole, pač pa tudi za kar najširšo materialno podporo, ki naj bi jo združeno delo nudilo šolam v pripravah na celodnevni pouk. Prav sindikati lahko s svojo akcijo veliko prispevajo k temu, da bi kolektivni spoznali, da gre pri uvajanju celodnevne šole tudi za nadaljnjo vse-

binsko preobrazbo vzgoje in izobraževanja, za približevanje šole združenemu delu in obratno.

Osnovne organizacije sindikata bodo uvrstile programe uvajanja celodnevne šole na dnevne rede svojih sej v tem mesecu. Povezale se bodo s šolami na svojih območjih, povabile njihove predstavnike na svoje sestanke, da bi članstvo iz prve roke spoznalo, po kakšni poti se šolske skupnosti lotevajo te pomembne naloge. Po drugi strani pa bi morali tudi predstavniki vodstev osnovnih organizacij sindikata sodelovati v krajevnih skupnostih, saj so njihovi sveti prav tako sprejeli dolžnost, da vsestransko sodelujejo pri uvajanju celodnevne šole. Gre torej za najširšo družbenopolitično akcijo, v kateri imajo sindikati nedvomno pomembno vlogo.

Največ pa bodo sindikati naredili na tem področju, če bodo najširše sodelovali pri zagotavljanju uresničevanja vsebinskega koncepta celodnevne šole. V prihodnje bodo morali biti stiki združenega dela z vzgojnoizobraževalnim sistemom in procesom globlji in širši.

-m-

Gradbinci slavijo

Komisija za izobraževanje in kulturo pri republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev je dala pobudo, da bi letošnje praznovanje dneva gradbincev, ki sovpada s 30. obletnico osvoboditve in zmage oborožene revolucije delavskega razreda, pripravili tako, da bi manifestirali tudi kulturno življenje gradbenih delavcev. Gre za zamisel, da na osrednji proslavi Dneva gradbincev 6. in predvsem 7. junija na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani ne bi sodelovali le priznani in poklicni umetniki, kot je to bilo doslej v navadi, temveč predvsem gradbeni delavci.

Zamisel je bila imenitna, pričakovanja pa vendarle ne preveč optimistična. Po razpisu za sodelovanje v kulturnem programu ob tej proslavi pa so bili organizatorji več kot prijetno presenečeni. Dobil so presenetljivo številno prijavo za sodelovanje v kulturnem programu proslave kot tudi za razstavo likovnikov – amaterjev, ki bo na Gospodarskem razstavišču odprta oba

praznična dneva.

In ker smo že pri razstavi, povejmo, da bo na njej razstavljalo kar 38 avtorjev (iz 14 delovnih organizacij), da bodo predstavili občinstvu kakih 170 slikarskih in kiparskih del v najrazličnejših tehnikah in materialih.

Kakih sto zaposlenih v gradbeništvu pa bo izvedlo celoten kulturni program. V soboto, 7. junija, bo godba na pihala iz Salonita Anhovo imela pred Gospodarskim razstaviščem promenačni koncert. Dopoldne, na zborovanju, bodo gradbinci izvedli kulturni program, trajajoč poldrugo uro. Sodelujoči pripravljajo iz petih delovnih organizacij: za godbo iz Anhovega smo že povedali, potem naj omenimo še recitacijsko mladinsko skupino iz Ingrada Celje, folklorno skupino Slovenija ceste, vokalno-instrumentalni trio Slovenija ceste, recitacijsko skupino iz Tehnike, moški pevski zbor iz Salonita in recitatorje iz novomeškega Pionirja, ki bodo recitali pesmi člana tega kolektiva.

Odkar je pred petimi leti 32 delovnih organizacij ustanovilo interesno skupnost za izobraževanje gradbenih delavcev Slovenije, je zanimanje za to skupnost precej naraslo, saj se je število članic povzpelo na blizo sto. Nemara je bil ta povečan interes za naloge v zvezi z izobraževanjem še najbolj spodbujen s samoupravnim sporazumom gradbeništva in industrije gradbenega materiala o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ki je med drugim narekoval opredelitev delovnih organizacij do izobrazbe in seveda tudi izobraževanja. Pri razvrstitvi delavcev v poklicne skupine sta se namreč morala najbolj angažirati prav interesna skupnost za izobraževanje gradbenih delavcev in njen kordinacijski odbor, seveda pa tudi republiški odbor sindikata gradbenih delavcev.

Ta skupnost je že prejšnji teden imela svojo redno letno skupščino. Ker je ena izmed programskih nalog skupnosti tudi skrb za razvijanje kadrovskih in izobraževalnih služb v delovnih organizacijah, se najprej pomudimo pri tem problemu. Odkar se je leta 1972 ta skupnost zavzela, naj bi vsaka delovna organizacija z nad 1.000 zaposlenimi imela obe

strokovni službi, so se do danes razmere popravile v toliko, da so te službe ustanovili v sedmih velikih delovnih organizacijah. Še vedno pa, denimo, nima teh služb na ravni delovne organizacije IMP Ljubljana, ki zaposluje nekaj tisoč delavcev, čeprav imajo letos po TOZD že referente za izobraževanje. So pa tudi primeri, ko imajo na ravni delovne organizacije kadrovske in izobraževalne službe, ničesar pa še v TOZD, zato tudi v takih primerih še ni mogoče delovati organizirano (Tehnika, Gradis, Slovenija ceste itd.)

Znano je tudi, da v gradbeništvu že četrto leto tečejo priprave za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti, ki bi odločala o programih in sredstvih za celotno izobraževanje za gradbeništvu, in sicer od izobraževanja ob delu do univerze. V času med dvema letnima skupščinama interesne skupnosti za izobraževanje gradbenih delavcev pa je ta problem ostal na mrtvi točki. Gradbeništvu prek svojih delegatov namreč še vedno terja točen vpogled v to, koliko sredstev sami zberejo za izobraževanje in kako ta sredstva uporabljajo Izobraževalna skupnost

Slovenije. Domnevajo, da so leta 1973 prispevali dobrih 100 milijonov din, letos bodo verjetno že 160 milijonov. Vsekakor bi morali zelo hitro rešiti vprašanja prelivanja sredstev, kajti ni vseeno, ali ima panoga, ki šteje 62.000 delavcev oziroma 12% vseh zaposlenih v Sloveniji, svojo posebno izobraževalno skupnost in kot taka tudi svojo delegacijo v Izobraževalni skupnosti Slovenije. Pravijo, da bi tudi sindikat moral ponoviti politično akcijo za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti gradbeništva. Poleg tega je delegat iz Konstruktorja v Mariboru na letni skupščini opozoril, da nekatere delovne organizacije (Splošno obrtno podjetje Sežana, denimo) ne spoštujejo določil za kadrovske štipendije, saj dajejo višje štipendije od dogovorjenih, na kar bi morali opozoriti organe delavskega nadzora. Še posebej pa so opozorili na letni skupščini na težave, ki jih imajo pri dokazilih, ki jih morajo zbrati za svoje učence, ki so doma iz drugih republik, da bi si pridobili pravico do dela štipendije iz solidarnostnih sredstev. Problem naj bi proučila skupna komisija podpisnic štipendijskega sporazuma na ravni

S. G.

RO Sindikata delavcev gostinstva in turizma o ustanovitvi poslovne interesne skupnosti gostinstva in turizma

DOGOVOR ZA AKCIJO

Osrednja točka dnevnega reda torkove seje republiškega odbora Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je bil dogovor o akciji sindikata pri povezovanju v poslovno interesno skupnost slovenskega gostinstva in turizma. Republiški odbor je v zvezi s tem proučil stališča za bodočo poslovno povezanost turizma v Sloveniji, ki jih je sredi aprila sprejel komite za turizem republiškega izvršnega sveta. V Sloveniji je ta čas kakih 1000 prenočitvenih objektov s približno 55.000 ležišči ter kakih 2000 gospodinjstev, ki oddajajo skupno 14.000 turističnih postelj. Poleg gostinsko-turističnih so tu še različne poslovne enote turističnih agencij in drugih TOZD, ki so prav tako udeležene v turističnem prometu. Skupno je v naši republici zaposlenih v gostinstvu in turizmu kakih 23.000 delavcev, ki so organizirani v 220 TOZD.

Taka razdrobljenost in raznovrstnost gospodarskega delovanja gostinstva in turizma ne more biti na turističnem tržišču uspešna, če ne bo primerno poslovno povezana. O teh problemih je doslej tekla razprava na več sestankih in posvetih v organih republiškega izvršnega sveta, gospodarske zbornice, RK SZDL, Turistične zveze Slovenije in republiških sindikatov. Domala vse te posvete pa je prevečala misel, da bo treba pri oblikovanju poslovne interesne skupnosti na področju slovenskega gostinsko-turističnega gospodarstva upoštevati predvsem naloge, ki jih je opredelila resolucija o družbenoekonomski politiki in razvoju Slovenije, ter neposredne gospodarske naloge v letu 1975. Kar zadeva področje gostinstva in turizma, so podarili na seji, je zlasti pomemben tisti del resolucije, ki zahteva, da združeno delo s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem prevzame postopoma od države določene funkcije pri oblikovanju odnosov s tujino, sprejema ukrepe v politiki cen, združuje sredstva za medsebojno usklajen razvoj v procesu združevanja in povezovanja združenega dela.

Republiški odbor je v zvezi s tem podprl predlog komiteja za turizem, po katerem bi se lahko v turizmu v poslovni interesni skupnosti horizontalno in vertikalno povežale predvsem gostinske organizacije združenega dela ter turistične agencije. S tako zastavljeno poslovno povezanostjo bi sčasoma v slovenskem gostinsko-turističnem prostoru zadovoljili njegove skupne potrebe, med njimi predvsem programiranje skupnega razvoja, raziskovanje tržišča, razširjeno reprodukcijo, skupno in koordinirano nabavo, nastopanje na domačem, zlasti pa na tujem tržišču, skupno propagando, informativno dejavnost itd. Smotnost take skupnosti in njene prednosti glede na nekatere dosedanje organizacijske oblike je v tem, da ne ločuje več zaokroženega poslovnega procesa na skupnost, ki bi skrbeli za razširjeno reprodukcijo, in na skupnost za propagando in informativno dejavnost, kar se je doslej pogostokrat dogajalo.

Delegati republiškega odbora so podprli stališča komiteja za turizem IS in zahtevali, da Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije skupno z gospodarsko zbornico čimprej začne snovati predlog družbenega dogovora o formiranju poslovne interesne skupnosti gostinstva in turizma. Kot sopodpisnik družbenega dogovora naj bi se republiški sindikati obvezali, da bodo s priporočili in z vključevanjem članstva pomagali pri oblikovanju poslovne skupnosti, zlasti pa pri vključevanju počitniških domov v skupnost, da bi tako pospešili razvoj delavskega turizma.

-iv

KAMNIK

Seminar za delavsko kontrolo

Občinski sindikalni svet in kamniška delavska univerza sta organizirala seminar za predsednike in namestnike predsednikov odborov samoupravne delavske kontrole, kjer imajo organizirane odbore delavske kontrole. V dveh dneh, kolikor je trajal seminar, so udeleženci poslušali pet predavanj s področja dela delavske kontrole.

Predavatelji iz Kamnika in Ljubljane so seminariste seznanili z delovanjem delavske kontrole, z organiziranostjo in pri-

stojnostmi ter predlogom pravilnika odborov samoupravne delavske kontrole.

Odbori samoupravne delavske kontrole delujejo v vseh kamniških delovnih organizacijah, vendar lahko rečemo, da še niso prav zaživeli. Redki so odbori, ki imajo sestavljen program dela, in se redno sestajajo. Njihovo delo je vse preveč omejeno na pregled patnih stroškov in reprezentance. Prav slabo poznavanje nekaterih problemov gospodarjenja — so menili udeleženci — je vzrok, da

RO SINDIKATA OBRTHNIH DELAVCEV SLOVENIJE OPO ZARJA NA TEŽAK EKONOMSKI POLOŽAJ DRUŽBENE OBRTI

Kje so poti iz zagate?

Ob veliki angažiranosti vseh organizacij in subjektivnih sil znotraj organizacij združenega dela in v občinah se je večina manjših obrtnih podjetij, posebno v storitveni obrti organizirala v OZD, medtem ko so se večji obrtni obrati oziroma poslovne enote drugih delovnih organizacij organizirale kot TOZD. Vendar pri tem tudi lahko ugotovimo, da v mnogih obrtnih delovnih organizacijah, kjer bi bila glede na veliko število zaposlenih in značaj njihovega dela organiziranost v TOZD sicer najbolj primerna oblika, še niso zagotovljeni vsi pogoji, predvsem pa za tako organiziranost ni primerne ekonomske in kadrovske podlage. Prizadevanja za organiziranje v TOZD pa se v teh organizacijah

vendarle pospešeno nadaljujejo. Delavci namreč preučujejo organizacijo svojega poslovanja, pripravljajo pa tudi sanacijske programe, da bi čimprej uveljavili neposredno upravljanje.

V takem spoznanju je izzvenela razprava na petkovem plenarnem zasedanju republiškega odbora Sindikata obrtnih delavcev Slovenije. Delegati so poudarili, da si z organizacijskega stališča delavci skoraj v sleherni obrtni organizaciji združenega dela prizadevajo najti ustrezne rešitve, da pa je osnovna naloga, ki je pred sindikatom, usposabljanje delavcev za dejansko uresničevanje njihovih pravic pri upravljanju z družbenimi sredstvi.

Razprava o uresničevanju nalog sindikata pri uveljavljanju

samoupravljanja v organizacijah združenega dela družbenega sektorja obrti je tudi opozorila na izredno težak ekonomski položaj večine obrtnih delovnih organizacij, kar močno ovira dosledno uresničevanje ustavnih načel. Tak položaj v dobru meri omejuje uresničevanje obveznosti obrtnih delavcev, da družbena sredstva kot materialno osnovo svojega in družbenega dela stalno obnavljajo in povečujejo. Slab ekonomski položaj obrti je tudi prepreka za uresničevanje načel nagrajevanja delavcev na tem področju.

Te razmere terjajo po mnenju delegatov RO — seveda hkrati z intenzivnim prizadevanjem delavcev znotraj obrtnih organizacij združenega dela za sanacijo razmer — konkretno pomoč družbenih dejavnikov, če želimo doseči pospešen razvoj družbenega obrtnega sektorja in v njem še posebej storitvene obrti. Da je ekonomski položaj družbene obrti resnično zaskrbljujoč, opozarja tudi dejstvo, da iz dneva v dan narašča popraševanje po obrtnih proizvodih in storitvah, čemur pa obrt še zdaleč ni kos.

Med ukrepi za rešitev peregga ekonomskega položaja družbene obrti v Sloveniji je RO priporočil vsem obrtnim organizacijam združenega dela, naj povečajo produktivnost dela in da v obstoječih pogojih poslovanja poskušajo ustvarjati čim večji dohodek z boljšo organizacijo dela in s stimulativenjšim nagrajevanjem po delu. Prav tako bo potrebno razvijati integracijske procese med obrtnimi organizacijami združenega dela v občinah ali v regijah, da bi tako iz množice razdrobljenih, za življenje v novih pogojih gospodarjenja nesposobnih organizacij, izoblikovali poslovno

močne obrtne organizacije oziroma obrtne centre, ki bodo sposobni oblikovati in tudi uresničevati zastavljeno poslovno politiko. Seveda pri tem ne kaže prezreti integracij med obrtnimi proizvodnimi organizacijami in organizacijami večjih sistemov združenega dela, seveda če takšno združevanje dela in sredstev narekujejo interesi tržišča in delavcev.

Obrtne delovne organizacije veliko pričakujejo tudi od družbenega dogovora o pospeševanju razvoja malega gospodarstva od 1975. do 1980. leta. Z dogovorom so se obrtne organizacije združenega dela obvezale, da bodo izdelale svoje dolgoročne razvojne programe. V teh prizadevanjih bo po mnenju delegatov republiškega odbora nujno, da pri izoblikovanju ustrezne davčne politike proučimo vprašanje družbenih prispevkov in davkov tistih organizacij, kjer prevladuje živo delo in gre večji del ustvarjenega dohodka za osebne prejemke. Sem pa sodi večji del obrti in storitvena obrt v celoti. V primerjavi z obremenitvami druge proizvodnje so obrtne delovne organizacije glede na možnosti in pridobivanje dohodka, nesorazmerno visoko obremenjene, hkrati pa republiški odbor tudi poudarja nujnost, da na področju davčne politike ob ustvarjanju pogojev za razvoj družbenega sektorja obrti zaostriamo kontrolo davčnih inšpekcij nad nedovoljenim opravljanjem obrtne dejavnosti.

-iv

NAČRTI SINDIKATA DELAVCEV PROMETA IN ZVEZI!

V sodelovanju z osnovnimi organizacijami

Medobčinski odbor sindikata delavcev prometa in zvez v Novem mestu je na minuli seji sprejel svoj delovni načrt za letošnje leto. Ocenil bo uresničevanje samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih skupnostih s področja prometa in zvez na Dolenjskem. Pri ugotavljanju pomanjkljivosti bo še posebej pozoren na uresničevanje načel o odločanju delavcev o dohodku in njegovi delitvi ter obveščanje in delovanje samoupravnih organov. Na podlagi ugotovitev bo pripravil tudi predloge ukrepov za izboljšanje samoupravnih od-

nosov v združenem delu. Prizadeval si bo tudi za poživitev delovanja organov samoupravne delavske kontrole.

Da bi lahko vplival na izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev v prometu in zvezah, bo medobčinski odbor ugotovil, kako v posameznih občinah rešujejo stanovanjska vprašanja in otroško varstvo, v delovnih organizacijah pa uresničevanje načel o odločanju delavcev o dohodku in njegovi delitvi ter obveščanje in delovanje samoupravnih organov. Na podlagi ugotovitev bo pripravil tudi predloge ukrepov za izboljšanje samoupravnih od-

nosov v združenem delu. Prizadeval si bo tudi za poživitev delovanja organov samoupravne delavske kontrole. Da bi lahko vplival na izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev v prometu in zvezah, bo medobčinski odbor ugotovil, kako v posameznih občinah rešujejo stanovanjska vprašanja in otroško varstvo, v delovnih organizacijah pa uresničevanje načel o odločanju delavcev o dohodku in njegovi delitvi ter obveščanje in delovanje samoupravnih organov. Na podlagi ugotovitev bo pripravil tudi predloge ukrepov za izboljšanje samoupravnih od-

nosov v združenem delu. Prizadeval si bo tudi za poživitev delovanja organov samoupravne delavske kontrole. Da bi lahko vplival na izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev v prometu in zvezah, bo medobčinski odbor ugotovil, kako v posameznih občinah rešujejo stanovanjska vprašanja in otroško varstvo, v delovnih organizacijah pa uresničevanje načel o odločanju delavcev o dohodku in njegovi delitvi ter obveščanje in delovanje samoupravnih organov. Na podlagi ugotovitev bo pripravil tudi predloge ukrepov za izboljšanje samoupravnih od-

-t

R. Š.

IZ LETNEGA DELOVNEGA NAČRTA OBČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV RAVNE NA KOROŠKEM

V ospredju nadaljnje razvijanje samoupravljanja

Tudi ravenski sindikati so pri sestavi letnega delovnega načrta upoštevali naloge, ki izhajajo iz kongresnih dokumentov. Pri oblikovanju delovne usmeritve so upoštevali razmere, v katerih delujejo ravenski sindikati, program pa bodo sprosti dopolnjevali, da bi zagotovili kar najbolj konkretno in uspešno delovanje sindikatov v občini ter učinkovito uresničevanje ustavnih načel, kongresnih dokumentov ter hotenja delavcev.

V središču pozornosti bo tudi v Mežiški dolini razvijanje samoupravljanja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Sindikati bodo spremljali in usmerjali razvoj samoupravnih odnosov, pomagali pa bodo osnovnim organizacijam sindikata pri razvijanju in uveljavljanju samoupravljanja. Spodbudili bodo pripravo območnega družbenega dogovora za razporejanje dohodka in delitve sredstev za osebne dohodek ter družbenega dogovora za posamezne dejavnosti.

ZA VEČJO UVELJAVITEV SAMOUPRAVNEGA DELA VSKEGA NADZORA

Ravenski sindikati bodo proučili delovne in življenjske razmere delavcev iz Mežiške doline, spremljali pa bodo tudi zdravstveno varstvo in varnost pri delu.

Storili bodo vse, da se uveljavi samoupravni delavski nadzor na vseh ravneh, s sodelovanjem osnovnih organizacij sindikata pa bodo ugotovili delo organov samoupravnega delavskega nadzora. V načrtu pa je tudi seminar za predsednike organov samoupravne delavske kontrole.

URESNIČITEV STABILIZACIJSKIH PRIZADEVANJ

Ravenski sindikati bodo, nadalje, proučili uresničevanje določil sindikalne liste v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Ocenili bodo nadalje sindikalna prizadevanja za uresničevanje resolucije o družbenoekonomskem razvoju ter stabilizacijska prizadevanja. Posebno pozornost pa bodo namenili odpravljanju neopravičenih socialnih razlik in zagotavljanju socialne varnosti, spremljali in analizirali bodo izvajanje programov samoupravnih interesnih skupnosti, ocenili bodo uresničevanje družbenega dogovora o štipendiranju in kadrovski politiki.

Ravenski občinski svet Zveze sindikatov je v delovni načrt za leto 1975 vnesel tudi številne druge naloge s področja rekreacije in oddiha, obveščanja, ljudske obrambe in družbene samozasčite ter sindikalne organiziranosti. Ob tem si bodo prizadevali za kar najtesnejše povezovanje osnovnih organizacij sindikatov s krajevnimi konferencami SZDL, sproti pa zasledovali delo sindikalnih skupin ter aktivov mladih delavcev.

(Ma)

VPRAŠANJE

Zaradi del na mali kmetiji in pri gradnji hiše sem ob planiranju dopustov v delovni organizaciji, kjer delam, zaprosil, da bi dopust izrabil po potrebi, torej po kak dan ali nekaj dni skupaj. Na dopust zunaj kraja, kjer živim in delam, ne hodim in zato tudi nisem zainteresiran, da bi dopust izrabil naenkrat. Podjetje pa moji želji po deljenem dopustu noče ugoditi. Ali nima delavec pravice, da izrabí dopust, kadar ga želi oziroma potrebuje, čeprav je to večkrat na leto.

K. L. Domžale

ODGOVOR:

Namen dopusta kot ga je imel zakonodajalec v mislih, je delavčeva rekreacija, okrepitev njegovih fizičnih in psihičnih sposobnosti, zdravja, delovne sposobnosti itd. Zato je zakon tudi predvidel, da delavec izrabí svoj letni dopust praviloma nepretrgoma. Po členu 36 zakona o medsebojnih razmerjih v združenem delu pa lahko izrabí delavec letni dopust tudi v dveh delih, če je tako določeno v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih, vendar je izrecno določeno, da mora v tem primeru trajati en del dopusta brez presledka najmanj dvanajst delovnih dni. Če je delovna organizacija

odklonila, da vam omogoči izrabo dopusta po nekaj dni med letom, je to storila v skladu z zakonom in seveda v vašo lastno korist. Kot je razvidno iz citiranega člena, se dopust lahko deli le na dva dela, pri tem pa mora en del tako deljega dopusta trajati vsaj 12 delovnih dni. To je očitno doba, ki je po enoletnem delu nujno potrebna za obnovitev delovnih in drugih sposobnosti. Kdaj bo delavec izrabil pripadajoči dopust, ki je sicer njegova zakonita pravica, ni odvisno od njegove želje, temveč tudi — v skladu z omenjenim določilom zakona od organizacije dela in delovnega procesa, ki lahko narekuje tudi tako imenovani kolektivni dopust, ko delavci lahko določijo, da gredo vsi hkrati na letni dopust. Pri določitvi časa izrabe dopusta vplivajo torej tudi druge okoliščine in ne le delavčeva želja.

M. LIPUŽIČ

DE pravna posvetovalnica
kupon

BREZ PREMOGA NE BO ELEKTRIKE

Rudarji so z nadurnim in sobotnim delom nakopali toliko premoga, da so termoelektrane lahko nemoteno obratovale. Pri tem pa so se zaloge zmanjšale na minimum. Na deponijah premogovnikov je v tem trenutku le 150.000 ton premoga.

Da bi zagotovili potrebno energijo v prihodnjih letih, bo treba proizvodnjo premoga močno povečati. Ob koncu tega desetletja bomo v Jugoslaviji potrebovali kakih 85 milijonov ton premoga, leta 1985 pa približno 100 milijonov ton. To praktično pomeni, da je treba v prihodnjih petih letih proizvodnjo premoga podvojiti. Premog mora namreč pri nas kriti 50 % potreb po primarni energiji.

Po današnjih analizah bi lahko zgradili termoelektrane s skupno močjo 45.000 megavatov, ki bi letno dale 245 milijard kilovatnih ur električne energije. Za to pa je potrebno letno nakopati 235 milijonov ton premoga. Ugodno je tudi dejstvo, da imamo rezerve lignita v več različnih krajih. Te in druge prednosti pa bomo lahko izkoristili le v primeru, če bomo na osnovi realnih programov v okviru družbenega dogovora združili sredstva in kadre ter zbrali dovolj denarja za gradnjo termoelektrarn.

SRBIJA

ČE SO ZDRAVI V »BOLNIŠKI«

Lani je bilo v Leskovcu in okoliških krajih zaradi „ljudi v bolniški“ izgubljenih 676.000 delovnih dni, s čimer je imelo gospodarstvo kakih 400 milijonov din škode. Slišati pa je ocano, da veliko „bolnikov“ sploh ni bilo bolnih.

V lebanskem „Eksporteksu“ so na primer dnevi, ko na delo ne pride po 200 delavcev. Pravijo, da tisti delavci, ki ne morejo dobiti „bolniške“ v Lebanah, odhajajo v Vojnik zdravi, od tam pa se vračajo „bolni“. Nekateri so v bolniškem staležu tudi po nekaj mesecev, s tem da jim stalež prekinjajo na koncu, odpirajo pa na začetku prihodnjega meseca. Takšnih „bolnikov“ ne pošiljajo na zdravniške komisije, ki so edine pristojne za odobravanje staleža nad 30 dni.

Te „bolnike“ je delavska kontrola večkrat odkrila, ko so delali na svojih njivah, nekatere pa tudi, ko so opravljali obrtniške storitve, medtem ko so njihovi stroji v tovarni stali. Toda nihče od njih ni ostal brez delovnega mesta, celo kaznovan ni bil. Da bi se trikotaza „Jablatica“ zavarovala pred tovrst-

nimi zlorabami, namerava odpreti lastno zdravstveno ambulanto.

NOVI OBETI ZA RIBIŠTVO

Zamisel, da bi jugoslovansko morsko ribištvo v sodelovanju s poljskim ter z nekaterimi deželami v razvoju, organiziralo ribolov tudi na odprtih morjih, dobiva vse trdnjeje osnovo. Zvezni izvršni svet je namreč letos sprejel predpise, s katerimi je znižal oziroma ukinil carine in posebne dajatve za uvoz ribiških ladij, rezervnih delov in posebne opreme za oceanski ribolov, to pa znatno olajšuje uresničitev načrtov. Vendar vse težave še niso premagane. Akumulativnost ribiškega gospodarstva je skromna in bo treba ustvariti pogoje, da bo reprodukcijsko in investicijsko sposobnejše, saj je lahko nosilec

oceanskega ribolova le ekonomsko močna dejavnost. Osnovno, kar bi bilo treba rešiti, so finančni pogoji za gradnjo in nakup ladij in v zvezi s tem za rentabilno organizacijo ribolova.

Pri tem bo ribiškim organizacijam treba najbrž zagotoviti ugodne možnosti za najemanje kreditov, kot to delajo drugod po svetu, upoštevaje dejstvo, da je ribolov ena najboljših poti za ceneno pridobivanje hrane.

Boljše pogoje poslovanja si ribiške organizacije obetajo od družbenega dogovora o jugoslovanskem morskem ribištvo, ki bo izhajal iz samoupravnega sporazuma o trajnem sodelovanju ribiških organizacij pri oceanskem ribolovu. Družbeni dogovor bi začrtal razvoj oceanskega ribolova, ob tem pa tudi vse pogoje, ki jih je treba zagotoviti za njegovo uresničitev, ter koristi, ki jih bo prinašal družbi.

S. K.

SRBIJA

Kršitve dogovora o delitvi

V Srbiji ugotavljajo, da kljub sprejetim dogovorom še vedno niso odpravili vseh virov nesmotne porabe in nelikvidnosti. Izgube, ki so jih ustvarile delovne organizacije ob koncu lanskega leta, so še naprej glavno žarišče gospodarske nestabilnosti, čeprav so jih delno poravnali s poslovanjem v prvih letošnjih mesecih. Med ugotovljenimi izgubami je nepokritih še za približno 431 milijonov dinarjev.

Podatki kažejo, da je 660 organizacij v ožji Srbiji izplačevalo večje dohodke, kot določa splošni družbeni dogovor. Skupni znesek teh prekoračitev

Vedno je dobro živel tisti, ki je za posojen denar sprejemal obresti. Danes pa povzročajo obresti dolžnikom vedno večje in večje investicijske apetite. Kdo tudi ne bo najemal kreditov in jih vlagal v karkoli, če se to izplača – ob 8 ali 10-odstotni obrestni meri in ob 25 do 30-odstotni inflaciji. Razumljivo, da nizka obrestna mera ni vzrok inflacije, temveč njena posledica, kljub temu pa je vir vedno večje nepokrite porabe in njenega povečanja nad dohodkom. Če vemo, da so obresti v sistemu razširjene reprodukcije glavni dejavnik pri zbiranju akumulacije, kar še posebno velja za našo ekonomijo, kjer se celo več kot 35 % akumulacije zbira na račun prispevkov prebivalstva, potem je očitno, da sedanja politika nizkih obrestni na prihranke zmanjšuje akumulacijo našega gospodarstva. To pa je dosti bolj škodljivo od tega, če bi obresti dvignili na stopnjo, ki jo ima inflacija. Medtem ko visoke obresti pomenijo drugačno delitev narodnega dohodka, pomenijo nizke obresti izgubo akumulacije za vso družbo. Prihranjeni denar ob nizki obrestni meri beži v tuja plačilna sredstva, pogosto celo v nepremičnine ali v nepotrebne trajne porabne dobrine. Ob večji obrestni meri pa bi dosegli boljšo strukturo varčevanja in spodbujali dinarsko varčevanje.

Potrebo po večji obrestni meri čutimo zlasti zaradi sedanjega visokega primanjkljaja v plačilni bilanci in visoke notranje zadolženosti gospodarstva. Očitno pa je, da ne more veljati enaka obrestna mera za prebivalstvo in za gospodarstvo kot tudi ne za prednostne naložbe in za naložbe v manj potrebne objekte. Obresti tudi ne smejo biti tog instrument ekonomske

politike. Za njihovo „ublažitev“ obstaja metoda indeksiranja, ki naj bi jo uporabljali čim bolj pogosto – če ne že mesečno, vsaj četrtletno.

Če bi obrestno mero spremenili že letos, bi to zelo razvrednotilo mnoge poslovne pogodbe v gospodarstvu v prid enim, toda na škodo drugih – posebno pa pogodbe naših OZD in tujih tveganj. Če bi obresti spremenili, bi morali tudi pogodbe spremeniti: morali bi določiti nove cene in končno bi podražitev kreditov prevladali na potrošnike dobrin. V mednarodne pogodbe torej nikakor ne smemo vnašati naknadnih sprememb zaradi sprememb na našem notranjem trgu.

Vsi gospodarstveniki sicer soglašajo v oceni, da je povečanje obresti nujno, vendar je očitno, da bi bilo škodljivo takšno zdravilo predpisati še letos. Škodljivo bi bilo tudi naglo povečanje obresti, ker bi to zelo prizadelo dohodek tisočev delavcev. Obrestne mere potemtakem ne bi smeli spremeniti čimprej in za vsako ceno, temveč bi morali to spremembo upoštevati pri načrtovanju razvoja našega gospodarstva v naslednjem petletnem načrtu in zlasti v letu 1976. Hkrati te spremembe ne bi smeli uveljaviti na hitrico, temveč postopno, morda bi bilo prav, če bi mesečno ali dvomesečno „razdelili“ naraščanje obresti po nekaj odstotkov vse do stopnje inflacije. Obresti tudi ne bi smele biti enake za vse, saj tudi doslej niso bile. To pomeni, da se obrestna mera, denimo za kredite za obratna sredstva, ne bi smela povzpeti na raven stopnje inflacije, temveč bi morala biti mnogo nižja, vendar kljub temu višja od sedanje.

V. B.

VOJVODINA

Stop za špekulacije

Na nedavnem posvetovanju komunistov iz proizvodnih in prometnih organizacij, so ocenili, da v ustavni preobrazbi trgovina občutno zaostaja in poudarili, da je večina sklenjenih samoupravnih sporazumov med trgovci in proizvajalci podobna. Skoraj ni sporazumov na osnovi usklajenih razvojnih programov in skupnega planiranja. Podobne razmere so tudi v zunanji trgovini.

Od komunistov v Vojvodini zato zahtevajo, da takoj prično kritično razpravljati o sprejetih samoupravnih sporazumih v vseh trgovskih in proizvodnih TOZD, da bi preprečili monopolistični položaj trgovine, odstranili vse tehnomanagerske težnje, rešili vprašanje odtujenih anonimnih sredstev, ki so združena v trgovini. V trgovini se je treba usmeriti na specializacijo in modernizacijo ter delitev dela. Pri vseh teh nalogah pa morajo sodelovati vse družbenopolitične sile, organizacije in zbornice.

KOSOVO

Preveč razdelili

Tretjina delovnih organizacij na Kosovu je prekršila družbeni dogovor o delitvi dohodka. Tisti, ki so zaposleni v njih, najverjetneje ne bodo vračali, kar so že prejeli, toda svet zveze sindikatov bo zahteval polno politično odgovornost vseh, ki so dovolili, da se izplača več,

kot določa družbeni dogovor.

Kosovo je na področju standarda doseglo pomembne rezultate.

Ti pa obvezujejo sindikate k še večji odgovornosti, naj gre za izplačila OD, delitev stanovanj ali za urejanje vprašanj na področju družbene prehrane in letnega oddiha. V delovnih organizacijah Kosova že sedaj dela 706 restavracij družbene prehrane, 82 % gospodarskih organizacij pa ima zagotovljen topli obrok za delavce, katerega cena znaša od 0,75 do 4,50 din.

HRVAŠKA

Gradnja tovarne poliestra

Predstavniki šestih tekstilnih tovarn iz Varaždinskega območja so v gospodarski zbornici Varaždina podpisali samoupravni sporazum o izgradnji tovarne umetnega poliestra za potrebe tekstilne industrije. Tovarno bodo začeli graditi ob koncu letošnjega leta v okviru Varteksa, stroški gradnje pa

bodo preseglili milijardo dinarjev. V novem objektu bodo zaposlili nekaj več kot 200 delavcev. Letna zmogljivost tovarne bo 14 tisoč ton poliestrskih vlaken, za katera je veliko povpraševanje med domačimi tekstilci, saj smo doslej ta vlakna v glavnem uvažali.

Stane Dolanc, sekretar IB predsedstva CK ZKS, v izjavi za beograjsko televizijo:

Preteklo enoletno obdobje je bilo izpolnjeno z bolj organizirano in bolj vsestransko dejavnostjo ter pobudami zveze komunistov v družbi. Akcije komunistov in delovnih ljudi so bile v tem obdobju usmerjene predvsem v uresničevanje sklepov X. kongresa in določil nove ustave SFRJ, v nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja, v krepitev vloge delavskega razreda in vpliva združenega dela ter v vsa družbena dogajanja, v nadaljnje uveljavljanje enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti in neuvrščene politike Jugoslavije.

Pred zvezo komunistov in vso družbo, pred nami vsi smatramo dve zelo pomembni temeljni nalogi: nadaljnje konkretno delo pri organiziranju in učinkovitem funkcioniranju naše samoupravne, družbenopolitične in družbenogospodarske ureditve in intenzivna in organizirana akcija za gospodarsko stabilizacijo države, delo pri oblikovanju in uresničevanju koncepta skupne politike srednjoročnega razvoja materialnih sil naše družbe. Moram reči, da so te naloge takšne narave in pomena, da terjajo še večjo stopnjo organiziranosti in usmerjenosti v akciji, še več odgovornosti in discipline vseh komunistov in na vseh ravneh.

Marjan Orožen, republiški sekretar za notranje zadeve, v izjavi za TV:

Ko se zavzemamo za učinkovitejšo varnost družbe in delovnega človeka, izhajamo iz osnovne ocene, da smo na znotraj še vedno družba z različnimi protislovji in ostanki starih, že preživelih, a še ne premaganih navad, pogledov, odnosov, asocijalnih pojavov in podobno. Odprti smo v svet in z njim povezani. Ta odprtost pa nam s pozitivnim, naprednim prinaša tudi marsikaj negativnega in nesprejemljivega. Ker se ne moremo in ne nameravamo zapirati in ker vemo, da se to ne da preprečiti le z administrativnimi sredstvi, se moramo tega zavedati vsi ter temu primerno ravnati.

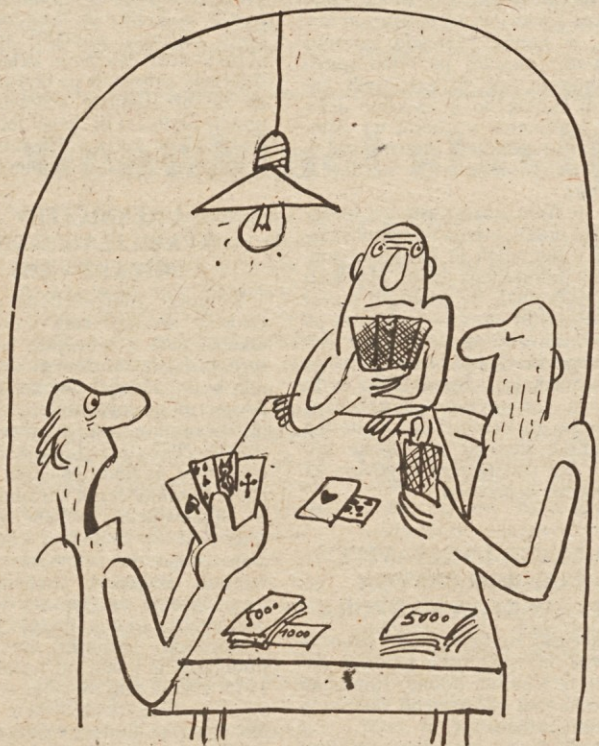
Smo predmet različnih zunanjih interesov ter pritiskov blokovskih in drugih reakcionarnih sil, ki jim socialistična, samoupravna, neuvrščena Jugoslavija ni pri srcu. Te sile, opirajoč se na ostanke naše politične emigracije in nekatere somišljenike znotraj države, nenehno proučujejo naše notranje razmere, da bi bile na različne načine prisotne, da bi vnašale nemir, negotovost in podobno.

Lojze Blenkuš, direktor strokovnih služb republiške skupnosti za ceste, za Ljubljanski dnevnik:

Ko smo sestavljali finačni načrt za letošnje leto, smo ugotovili: če bi hoteli uresničiti naš program – s pojasnilom, da smo že upoštevali samo gradnjo sedmih mostov – se pravi, da bi modernizirali in zgradili vse tisto, kar smo zapisali in razumljivo, tudi zaključili avtocesto Hoče–Levec, nam primanjkuje nič manj in nič več kot 756 milijonov dinarjev.

Naš predlog je, da bi razen osemnajstih mostov, ki smo jih že črtali, znižali plan modernizacij za nadaljnjih 50 milijonov dinarjev, zavedajoč se, da tudi drugih del ne bomo mogli zaključiti v celoti in bomo tako prisiljeni za 80 milijonov dinarjev obveznosti prenesti v naslednje leto.

Vprašanje primanjkljaja za avtocesto Hoče–Levec pa je še težje. Iz težav se bomo poskušali izvleči tako, da bomo podaljšali rok izgradnje – in sicer v dveh etapah. Tako naj bi po novem predlogu odsek Hoče–Celje zaključili julija 1976. leta, odsek Celje–Arja vas pa 30. septembra 1977. leta. Gradnjo odseka na avtomobilski cesti Razdrto–Senožeče pa smo do nadaljnjega dali z dnevnega reda gradenj. Seveda pa bomo iskali sredstva tudi za ta odsek.

– Ne vem, zakaj po novem kvartopirstva ne štejejo med športe, saj tudi igramo za denar?

Obisk iz severnega Porenja

Pred kratkim je zaključila svoj obisk v Ljubljani in Sloveniji študijska delegacija deželne delegacije med omenjenim zahodnonemškimi sindikatom in medobčinskimi odbori sindikata delavcev kemične industrije ter medobčinskimi odbori sindikata delavcev grafične in papirne industrije Ljubljana.

Obiski delegacij so izmenični; letošnji obisk nemških sindikalnih delavcev kemične, papirne in keramične industrije je potekel v znamenju spoznavanja samoupravnega sistema in vloge sindikata v njem. Hkrati pa so se gostje seznanili tudi z

materialnim in socialnim položajem delavca v kemični, papirni in grafični industriji. V osmih dnevih, kolikor je trajal obisk, so si gostje ogledali tudi štiri tovarne: Papirnico v Vevčah, Iplasi v Kopru, Savo Kranj in novo tovarno Lek v Ljubljani. V omenjenih kolektivih so se pogovarjali s predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij.

Zahodnonemško sindikalno delegacijo iz Duesseldorfa so sprejeli tudi predstavniki RS ZSS ter medobčinske sindikalne sveta Ljubljana, pa tudi predstavniki občinskih sindikalnih svetov v krajih, kjer se je delegacija zadrževala.

Na gornji sliki: Gosti iz Duesseldorfa na razgovoru v koprskem Iplasi.

UGIBANJE GOSPODARSTVENIKOV O USODI SUEŠKEGA PREKOPA

Sueški prekop je spet nared

Šestintrideset milijonov Egipčanov ne more živeti na 90.000 kvad. km namakane zemlji na območju, ki ga poplavlja Nil v spodnjem toku in s svojim prostranim ustjem.

Egiptu je bil potemtakem potreben nov ekonomski bazen poleg nilskega, na dominantnem geografskem položaju zraven morja, ob prometni arteriji mednarodnega pomena. Asuanski jez se ni razodel kot najbolj idealna rešitev, čeprav je bila njegova zgraditev nujna zaradi regulacije rečnih tokov in zavoljo pridobitve še večjih namakalnih površin.

Prebivalstvo narašča s stopnjo več kot 20% in ob koncu vsakega leta je v Egiptu 760.000 do 800.000 prebivalcev več. Odtod predvsem iskanje nove izvirne ekonomske osnove ob Sueškem prekopu, ob pomembni vodni poti, ki nudi najširše možnosti izmenjave prometa in blaga s svetom.

Predsednik Anvar Sadat ni odlašal: najprej obnovlja plovbo po sueškem prekopu, da bo potem znotraj neposrednega zaledja ustvaril štiri velike ekonomske bazene, industrijski, kmetijski, turistični in trgovinski bazen. Gre za delo „vrhunske gospodarske kirurgije“, ki bo zahtevalo milijarde dolarjev, napredno tehnologijo, know-how raznih vrst, managerje, se pravi operativce, tehnične in izvedence najrazličnejših profilov.

Veliki ameriški, zahodnoevropski in japonski kompleksi so se skupaj s Sadatom in z njegovim štabom gospodarskih izvedencev lotili ustvarjanja zametkov različnih industrij, graditve skladišč surovin, polizdelkov in končnih proizvodov, gradnje obratov za montažo in finalizacijo, kot tudi ustanavljanja trgovinskih hiš in špedicij, bančnih podružnic, zavarovalnic ter turističnih naselij z velikimi hoteli, sistemom počitniških hišic in motelov.

Eden od predstavnikov zahodnonemške industrijske konfederacije je ob vrnitvi z obiska ob prekopu dejal, da je „Sadatov projekt“ mogoče primerjati s „pionirstvom ameriškega Zahoda“.

Ob ponovni otvoritvi Sueškega prekopa bodo tehniki velikih svetovnih podjetij v Port Saidu in Suez, torej na kraju samem proučili možnosti izrabe teh lokacij. Poudariti pa je treba, da so geo-ekonomski zemljevidi Sadatovega načrta že dalj časa pod drobnogledom najboljših svetovnih svetovalcev za engineering, obenem pa so predmet proučevanja v projektnih oddelkih velikih industrij in trgovskih hiš.

Kot se je pokazalo, se na sedežu organizacije držav – iz-

voznice nafte OPEC na Dunaju pretirano ne navdušujejo za nastajanje industrij vzdolž Sueškega prekopa. Le-te bi namreč zaradi geografske bližine Evrope utegnile učinkovito konkurirati mogočnemu industrijskemu sistemu, ki ga bodisi načrtujejo, bodisi že uresničuje arabske države ob Perzijskem zalivu, ob Ormuški ožini ter ob izlivu Tigrisa in Evfrata.

Eden znanih zahodnonemških tehnologov je na Dunaju izjavil, da se po njegovih sodbi dve veliki industrijski coni, prva ob Suezu ter druga ob Perzijskem zalivu, medsebojno izključujeta. Prednost Perzijskega zaliva je nafta, toda Sueški prekop bo dnevno preplulo 60 do 70 ladij, vrh tega pa je bliže Evropi kot Perzijski zaliv. Prednost Sueškega prekopa je tudi, da je ob njem ali v njegovem neposrednem zaledju na voljo več milijonov delavcev, medtem ko je ob Perzijskem zalivu gostota prebivalstva zelo majhna.

Tako z geografskega kot s človeškega aspekta je os Port Said–Ismailija–Suez najprikladnejša za ustvaritev velikega in večstranskega načrta: industrijskega, trgovinskega, turističnega, kmetijskega.

Kar pa zadeva sueško plovno pot, nekateri napovedujejo, da bo ta „svetovni čudež“ zdaj, ko ga obnovljajo, degradiran na stopnjo drugovrstne vodne poti. Drugi spet mislijo drugače in obnovljenemu prekopu in njegovim novim prometno-ekonomskim funkcijam prisojajo še svetlo bodočnost.

Bodi tako ali drugače, statistika je zabeležila, da so v 13 mesecih obnove ameriški, sovjetski, britanski in francoski strokovnjaki ob stroških v višini 6,88 milijarde din porabili kakih 40.000 eksplozivnih teles ter iz struge prekopa odstranili 65 potopljenih ladij, porušili 3 nasipe, ki so služili kot cestni prehodi, potegnili pa so na površje tudi vrsto tankov in drugih bojnih vozil.

Tako je zdaj prekop s svojo minimalno globino 11,6 metra spet nared kot navigacijski sistem svetovnega gospodarstva. Odprli so ga leta 1869 in je tedaj veljal za „svetovni čudež“. Ali se bo zdaj, po ponovni otvoritvi – potem ko osem let ni deloval – čudež ponovil?

Strateško nedvomno pomembna sueška plovna pot, dolga skupno 171 km, je s sedanjo globino prekopa sposobna sprejemati naložene ladje s skupno težo največ 70.000 bruto registrskih ton, medtem ko lahko po njem plovejo nenatovorjene ladje tudi do zmogljivosti 150.000 brt. Ob tem je treba ugotoviti, da je gradnja ladij, zlasti tankerjev po letu 1967, ko je bil Sueški prekop zaprt za plovbo, dosegla velikianski razvoj. Ker po svetu niso pričakovali skorajšnje obnovitve plovice po prekopu, so začeli graditi čedalje večje tankerje. V nekaj letih so velike tankerje s 150.000 brt že prištevali v srednji razred, nadomestili pa so jih 250.000-tonski in kasneje celo 300.000-tonski supertankerji. To pa pomeni, da najmanj polovica sedanje tankerske tonaže ne more skozi Sueški prekop. Delež teh tankerskih gigantov se bo do leta

1978 po britanskih ocenah sicer domnevno znižal na približno 40%, vendar pa bodo prav te spremembe v gradnji tankerjev nedvomno odločilno vplivale na vlogo in bodočo izrabo Sueškega prekopa.

Iz teh perspektiv je treba presojsati možnosti nadaljnje izgradnje vodne poti, ki jo je pred več kot 100 leti zasnoval in zgradil Ferdinand de Lesseps. Poglobitev struge prekopa na dobrih 16 metrov, kar bi omogočalo prehod naloženih tankerjev s 150.000 brt in praznih ladij z nosilnostjo do 270.000 brt, je sicer možno izvesti do konca tega desetletja, vendar le za ceno zelo visokih stroškov. Le pod izjemnimi pogoji pa bi bilo moč prekop do leta 1982 usposobiti tudi za plovbo velikih tankerjev, natovorjenih do nosilnosti 270.000 ton, praznih pa do zmogljivosti največ 300.000 brt. Docela nerazjasnjeno pa je vprašanje financiranja del za poglobitev prekopa na dobrih 20 metrov globine.

Vprašanje zase je tudi gospodarska rentabilnost takih naložb. V letu 1966, ko je prekop

te smeri pa je odpadlo na nafto in naftne derivate. Prevoz nafte je po osmih letih zapore prekopa nekajkrat več, vendar pa so danes zdaleč večje tudi tankerske ladje, katerih dve tretjini bosta po mnenju izvedencev še naprej pluli okrog rta Dobre nade, to je okrog Afrike namesto skozi Suez.

Enako velja tudi za promet v smeri Sever–Jug, ki je leta 1966 dosegel 48 milijonov ton, od katerih pa je na nafto in derivate odpadlo le 9 milijonov ton, kar kakih 80% pa je bilo suhih tovorov. Če upoštevamo, da naftne države jugovzhodno od Suez vse bolj povečujejo uvoz, bi se utegnil ta promet prek Suez se povečati, tako da bi se po prekopu prepeljana tonaza približala tisti pred zaprtjem prekopa. S tem povezani zmanjšani pomen sueške vodne poti je možno slutiti že po tem, da mednarodni strokovni krogi cenijo udeležbo prekopa v svetovnem pomorskem transportu v naslednjih letih na manj kot 5%, medtem ko je ta delež Sueškega prekopa še v letu 1966 znašal blizu 14%. Konč-

še polno obratoval, je egiptovska vlada na račun tranzitnih tarif Sueškega prekopa iztržila devizni dohodek v višini 6,57 milijarde din. Baje v Kairu kljub razmeroma neugodnim začetnim razmeram tudi v prihodnosti ne računajo z bistveno večjim dohodkom. Če Egipt ne bo, kot je slišati, deležen izdatnejše finančne pomoči naftnih držav ob Perzijskem zalivu, ki naj bi bile neposredno zainteresirane za ponovno otvoritev Sueškega prekopa, bo primoran sredstva za kasnejše poglobljanje prekopa akumulirati z višjimi tarifami. To pa bi lahko učinkovalo kot bumerang za sedanjo in bodočo usodo ter pomen prekopa.

Kot sodijo strokovnjaki, bi bilo zmotno bodoči promet sueškega prekopa ocenjevati glede na promet, dosežen v letu 1966. Tedaj je prekop v smeri od Juga proti Severu tranzitiralo 194 milijonov ton tovorov od skupno 242 milijonov ton prometa. Nič manj kot 167 milijonov ton ali 86% prometa s

no je treba še upoštevati, da bodo velike specializirane ladje, ki poceni prevažajo rude, najverjetneje tudi ubrale drugo pot. Tudi za specializirane kontejnerske ladje bo panamska plovna pot očitno pomembnejša od sueške.

Ne glede na omenjena dejstva in skeptične ocene je Sueški prekop vendarle spet odprt, sicer verjetno res ne več kot „svetovni čudež“, marveč kot prizira ene od strateško in gospodarsko še vedno pomembne poti, ki ji utegne privedoma opisana nova večstranska funkcija vrtni pomen najkrajšega prehoda med Evropo in Južno Azijo ter deželami onkraj Suez in velikim delom Afrike. Predvsem pa je Sredozemlje s ponovno otvoritvijo Sueškega prekopa prenehalo biti „mrtvo morje“. Prav to spremembo pa utegnejo blagodejno čutiti tudi naše jadranske luke.

NANDE ŽUZEK

PRISPEVEK DELAVSKE ZBORNICE BREMEN ZA ŠOLO V CERKNEM

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je pred dnevi prejel sporočilo, da je predsedstvo Delavske zbornice Bremen letos sklenilo prispevati 2.000 DM za dograditev osnovne šole v Cerknem.

Predsedstvo Delavske zbornice Bremen je sprejelo letos tak sklep na osnovi informacije njene delegacije, ki je med svojim obiskom v Sloveniji aprila obiskala tudi osnovno šolo v Cerknem. Člani delegacije so v svojem poročilu poudarili, da je nanje naredil globok vtis idealizem učencev in učiteljev osnovne šole v Cerknem, s katerim gojijo partizansko tradicijo. Pri tem so ugotovili, da je

možno tudi s prispevki družbenih organizacij omogočiti dograditev šole, in zato predlagali predsedstvu Zbornice, ki ima z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije že večletne plodne stike, naj prispeva v sklad za gradnjo osnovne šole – spomenika NOB – v Cerknem 2.000 DM.

S prispevkom za dograditev osnovne šole v Cerknem, ... so – kakor pravi sklep predsedstva Delavske zbornice Bremen – želeli prispevati k nadaljnjemu razumevanju in prijateljstvu med nemškimi in jugoslovanskimi narodi ...!

D. R.

Wilson se je zameril sindikatom

Vprašanje je, ali si bo upal zamenjati bojevitiga ministra Benna na ljubo industrijem in finančnim krogom?

Kot kaže, se je predsednik britanske vlade Wilson zapletel v čelni spopad s sindikati tvrde Chrysler, ki so del Trade Union Transport in General Workers. Predsednik sindikata ameriške avtomobilске skupine, ki deluje v Veliki Britaniji, Duncan Simpson, je zelo ostro reagiral na negotova Wilsonova zagotovila, še zlasti srdito so se je obregnil ob pripombo vladnega predsednika, češ da delavecem te ameriške avtomobilске podružnice v Britaniji primanjkuje realizma na sindikalnih pogajanjih, ki so prav zdaj v teku.

V Coventryju je bila reakcija nepričakovano ostra, saj celo nepristranski opazovalci sodijo, da je Wilson s podcenjevanjem delavcev omenjenega sindikata še razpihal ogenj, ki se je razplamtel ob sedanjih spornih vprašanjih. Vodja skupine, ki načeljuje stave, je v imenu 4500 stavekajočih delavcev potrdil izjavo, ki jim je tisk posvetil veliko pozornost. Potem ko je ta sindikalni vodja poudaril, da nikakor ne gre za politično stavko ter da bo mogoče doseči sporazum, brž ko

bi Chrysler pristal na zahteve sindikatov za zvišanje zaslužkov, je dejal, da je Wilsonov izpad „docela nerazumljiv“.

Opazovalci pripominjajo, da so stališča laburističnih ministrov dokaj različna, kadar gre za presojanje umestnosti uresničevanja delavskih zahtev s sindikalnimi sredstvi, to je s stavkami. Medtem ko Wilson, sklicujoč se na socialno pogodbo, sklenjeno med vlado in sindikati, izključuje vsakršno obliko stavkovnega gibanja, minister Benn, nasprotno, meni, da ni vsak pritisk sindikatov oziroma delavstva na delodajalce, ki se oddalji od doseganja zahtev po mirni poti, torej s pogajanjem, nezaželen ali celo nedopusten. Zato ugibajo, kakšno stališče bo zavzel minister Benn v konkretnem primeru stavke delavcev pri podružnici Chryslerja.

Takšna in podobna ugibanja preraščajo v radovednost, ko gre za vprašanje, ali bo Wedgwood Benn sprejel napovedano delegacijo sindikalnih delavcev iz tovarne Chrysler, s čimer bi se zameril predsedniku in bi še pospešil razdor in pre-

osnovo v laburističnih vrstah, katere znaki so vidni tudi ob drugih vprašanjih, kot je demno članstvo Velike Britanije v EGS.

Ni izključena možnost, da bo Wilson zamenjal Wedgwood Benna z dokaj zmernejšim Paymastrom, ki je 14 let sodeloval pri vodenju Imperial Chemical Industry in ki bi užival precej večjo naklonjenost delodajalcev in tudi britanskih finančnih krogov, na ljubo katerim naj bi Wilson žrtvoval bojevitiga Wedgwood Benna.

Preosnovno vlade v tem smislu pa bo Wilson morebiti izvedel šele po referendumu o pristopu k EGS oziroma izstopu iz nje, ali pa še kasneje, ko naj bi se že pokazale posledice poraza laburistične levice, ki je nasprotnik včlanitve Velike Britanije v EGS.

Povsem jasno pa je, da so prav spopadi, ki se vnamajo ob vprašanju, ali pristopiti k EGS ali se ji odpovedati, najtesneje povezani s trenutnim neugodnim britanskim gospodarskim položajem.

N. Ž.

NA OBISKU V ALPE ADRIA SMO ZVEDELI:
ARGONAVTI NARED V SEPTEMBRU

Še vedno premalo izkoriščene možnosti

Mestni sindikati Ljubljane so leta 1968 ustanovili Turistično organizacijo za rekreacijo, izletništvo in letovanje delavcev ALPE ADRIA. To naj bi bil prvi korak k izboljšanju možnosti za letovanje naših delavcev, prav tako pa tudi za smotrnejše izkoriščanje počitniških domov delovnih organizacij.

Začetki so bili skromni. 120 ležišč v Kranjski gori in v Selcah, ki jih je Alpe Adria dobila od ljubljanskih občinskih sindikalnih svetov Šiška in Center, je bilo vse, s čemer so prvo leto gospodarili. Kmalu so dobili še domove na Rabu, v Radovljici, Poreču, Kraljevicu, Mežaklju, Savudriji, Novem Vinodolskem in v Portorožu. Sprva so namreč delovne organizacije pokazale veliko zanimanje za tako izkoriščanje svojih počitniških domov, kasneje pa so se mnogi premislili in objekte jemali nazaj ali pa so jih prodajali drugim.

Počitniški domovi delovnih organizacij, ki jih je prevzela AA, so bili večinoma v slabem stanju. Treba jih je bilo obnoviti, kar pa je seveda zahtevalo znatna sredstva. Sindikati so prva leta veliko pomagali s kratkoročnimi krediti pa tudi s politično podporo, kajti dejstvo, da so domovi postali odprtega tipa in z delavci,

zaposlenimi skozi vse leto, niso vzdržali tako nizkih cen za letovanje, kot so jih lahko zagotavljala posamezna podjetja. Izgubo, ki nastane pri poslovanju počitniškega doma neke delovne organizacije, pokrije podjetje, izgubo pa, ki je nastala v domovih AA, so morali pokriti sami. Prav zato so iskali možnosti drugih virov dohodkov, s katerimi bi lahko vsaj delno obdržali cene, dostopne standardu naših delavcev. S komercialnimi objekti, kot so na primer ljubljanska Pivnica, so uspeli vsaj delno pokriti dejanske stroške poslovanja domov. Povedati je treba tudi to, da je morala AA pri poslovanju v svojih domovih, ki so postali odprtega tipa, plačevati enake družbene obveznosti kot gostinska podjetja, to pa je stroške poslovanja seveda znatno povečalo.

Poleg odpiranja komercialnih objektov so se začeli pri AA ukvarjati tudi s turizmom, v prvi vrsti zato, da bi podaljšali sezono in tako čimbolj izkoristili kapacitete počitniških domov. Slaba organiziranost v naših delovnih organizacijah in slabo planiranje letnih dopustov delavcev je imelo in še danes ima za posledico, da so počitniški domovi polno zasedeni le dva ali največ tri mesece v letu.

Že v samem začetku, to je leta 1969, ko so se pri AA začeli ukvarjati tudi s turizmom, so v svojih domovih podaljšali sezono s tujimi gosti. Predvsem je šlo za sindikalne izmenjave s Češko in Poljsko. V prvem letu je prišlo tako k nam 45 Poljakov in prav toliko Čehov. Po petih letih, odkar se pri AA ukvarjajo tudi z inozemskim turizmom, pa so praktično prevzeli celotno organizacijo letovanj delavcev vzhodnih držav. Letos bo, kot predvidevajo, prek AA prišlo k nam več kot 30 tisoč čeških delavcev, ki bodo letovali v izmenah 15 dni. To pa pomeni med drugim tudi znaten priliv deviznih sredstev.

Za tak turizem kapacitete počitniških domov AA ne pomenijo veliko in še te v sezoni zasedajo izključno naši delavci; zato je AA letos zakupila več kot 1.500 ležišč v hotelih makarske riviere. Poskušali so tudi najti počitniške domove naših delovnih organizacij v predsezoni in posezoni, vendar za to v naših delovnih organizacijah nimajo pravega razumevanja, čeprav so njihovi počitniški domovi zaprti devet mesecev v letu.

Kapacitete za delavski turizem v Sloveniji so zelo skromne. Alpe Adria je zato dala pobudo za gradnjo nekaj novih objektov, ki bi ustrezali

delavskemu turizmu in bi jih zgradili s skupnimi sredstvi, pri čemer bi AA opravljala celoten servis.

Posebno veliko zanimanje naših delovnih kolektivov je za gradnjo hotela B kategorije na Rabu. Ta hotel naj bi imel 180 ležišč in poleg kegljišča še druge rekreacijske objekte. Težave pri gradnji tega hotela pa so se začele že pri lokacijskih dovoljenjih, vendar upajo, da bodo zemljišče, ki bo veljalo približno milijon dinarjev, kmalu kupili.

Bolj kot s finančnimi težavami in s pomanjkanjem razpoložljivih kapacitet za tuje goste se pri AA spopadajo z zastarelo miselnostjo organiziranja oddiha delavcev v delovnih organizacijah. Ugotavljajo, da so kapacitete počitniških domov v Jugoslaviji le minimalno izkoriščene. Ugotavljajo tudi, da bi naši delavci, ki letujejo prek AA, lahko preživeli čipust vsaj za 30 % ceneje, če bi svoje potrebe in želje posredovali v začetku koledarskega leta. Na ta način bi lahko AA zakupila ležišča po sorazmerno zelo ugodni ceni vzdolž celotne obale. In še ugotavljajo pri AA: z uveljavitvijo sindikalne liste, ki določa tudi višino regresa za letni dopust, želimo omogočiti letovanje tudi tistim, ki si ga doslej niso mogli privoščiti. Žal pa je regres za letni dopust še vedno predvsem popravek osebnega dohodka, ne pa izključno prispevek za letni dopust delavca.

VSESTRANSKA UPORABNOST HOTELA ARGONAVTI

Eden od komercialnih objektov, ki jih gradi Alpe Adria, je hotel ARGONAVTI v Novi Gorici. Z gradnjo tega hotela naj bi v prvi vrsti pomagali nadaljnjemu razvoju delavskega turizma, hkrati pa bo Nova Gorica dobila najodobnejši hotelski, zabaviščni in rekreacijski objekt, ki ga v tem kraju zelo pogrešajo.

Hotel ARGONAVTI v Novi Gorici, ki bo predvidoma dograjen in odprt v mesecu septembru letos, bo imel skupno 500 ležišč. Celotna površina objekta je 11.700 kvadratnih metrov, od tega hotelskega dela 5.700 kvadratnih metrov, zabaviščnih prostorov 6.000 kvadratnih metrov. To bo praznoprav hotelsko-gostinsko-

Ena od komercialnih pridobitev je tudi bowling, to je nov način kegljanja, pri katerem lahko enakopravno sodelujejo tudi ženske in otroci, saj so krogle za različne starosti različno težke.

zabaviščni objekt. Poleg hotelskih sob bo imel še restavracijo, bifeje, kavarno, pivnico, trgovino s spominki, disco klub s 150 sedeži in prodajalno plošč, žar klub, bowling z osmimi stezami (po anketi, izvedeni v Novi Gorici, je dobil prednost pred kegljiščem) in z gostinjskim delom, igralnico z avtomati – mini casino pa še bazen s trim kabinetom, savno in vsemi drugimi pritliklinami, ki se zahtevajo za hotel A kategorije. Imeli bodo tudi zimski bazen, ki pa bo služil tudi kopanju v poletnih dneh, ko bodo odstranili pomično steno. Pa še za nekaj ga bodo lahko uporabljali. Z obliko amfiteatra bo lahko služil za različne kulturne in zabavne prireditve, ki jih bo lahko hkrati obiskalo 1.500 obiskovalcev. Preveč prostora bi zavzelo, če bi hoteli naštetih vse, kar bodo imeli ARGONAVTI. Omenimo naj le še konferenčno dvorano s 100 sedeži za različne poslovne sestanke, simpozije in seminarje. Hotel, kot smo že dejali, bo imel vse lastnosti A kategorije, vendar ga bodo, kot zatrjujejo pri AA, registrirali kot hotel B kategorije in temu primerno določili tudi cene.

Celotna investicija v Argonavte, kjer s sredstvi v pretežni meri sodeluje Jugobanka, znaša 115 milijonov dinarjev.

Pred otvoritvijo hotela Argonavti v Novi Gorici moramo povedati tudi to, da so se pri AA že ob začetku gradnje zavedali, da bodo potrebovali za nov hotel najmanj 150 delavcev. Zato so organizirali dva razreda gostinske šole v Gorici in vsi ti učenci so že dosegli kvalifikacijo in zdaj čakajo na otvoritev hotela. Pri AA tudi predvidevajo, da bo postal hotel Argonavti šola za njihove kadre, ki jih bodo v poletnih mesecih v veliki meri zaposlili v svojih domovih ob obali.

Hotel Argonavti bo imel tudi visoko mehanizacijo, kjer bodo preizkusili sistem modernega gostinstva z elektronsko obdelavo, kar pa bo v prid gostu in predvsem delavcu v tem hotelu.

E. P.

Ob koncu minulega leta je Alpe Adria skupaj z Mladim turistom odprla v Ljubljani novo turistično poslovalnico, ki je že v nekaj mesecih potrdila pravilnost sodelovanja

XI. MLADINSKI PEVSKI FESTIVAL CELJE 75

Pesem mladih grl v mestu ob Savinji

Prvo mesto je prisodila mednarodna žirija Mladinskemu pevskemu zboru Maribor, ki ga vodi Branko Rajšter.

Zadnje dni maja in prvo nedeljo v juniju se je v Celju odvijal XI. mladinski pevski festival. Nastopili so slovenski zbori, zbori iz drugih jugoslovanskih republik ter zbori iz Italije, Nizozemske, Češkoslovaške, Poljske, Litovske SSR, Madžarske, Bolgarije. Torej je imel festival mednarodno značaj; bil je mogočna manifestacija prijateljstva in mladosti.

Zdaj, ko je festival končan, si lahko ogledamo, kdo je bil najboljši med najboljšimi. V skupini A – mladinski pevski zbori – sta zlato medaljo dobila MPZ Maribor in MPZ osnovne šole

„Dositelj Obradović“ iz Niša. V skupini B – mešani mladinski zbori – je zaslužil najvišje priznanje MMZ gimnazije Celje. V konkurenci dekljskih zborov je bil najboljši DPZ pedagoškega centra Celje.

Zelo težko nalogo je imela mednarodna glasbena žirija. Prvo mesto je prisodila MPZ Maribor, tako so Mariborčani dobili kar dve zlati medalji.

Tovariš Egon Kunej, predsednik festivalnega glasbenega odbora in hkrati član mednarodne glasbene žirije pravi, da so organizatorji imeli največ težav s prenočišči, kajti v festivalnih dneh je bilo mesto

polno in vsi trije hoteli zasedeni.

– S festivalom smo lahko vsi zadovoljni, tako z nastopom pevskih zborov kot tudi z obiskom. Dvorana je bila popolnoma zasedena, vse vstopnice razprodane.

Zlasti v skupini A je bila huda konkurenca. Vrhunec mladinskega zborovskega petja pri nas sta pokazala MPZ Niš in MPZ Maribor.

Mladi pevci bolj sproščeno pojejo, če ne nastopajo pred žirijo. Tudi za take nastope so imeli veliko priložnosti. Posebno veličasten je bil množični koncert v Mestnem parku, ki ga niti slabo vreme ni moglo

pokvariti, je dejal Egon Kunej.

V času festivala je potekalo tudi srečanje glasbenih pedagogov, kjer so izmenjali svoje izkušnje pri delu z mladinskimi pevskimi zbori, se pogovarjali o različnih problemih in poslušali referate svojih kolegov.

V prostorih Muzeja revolucije je bila razstava zborovske glasbene literature. Razstava je prikazovala mladinsko zborovsko literaturo – slovensko, jugoslovansko in iz držav sodelujočih zborov.

Izjemna kulturno – umetniška prireditev je tudi razstava v Likovnem salonu, kjer so razstavljena likovna dela z glasbeno tematiko akademika prof. Božidarja Jakca. Umetnik, ki je z razstavo prispeval k poživitvi Mladinskega pevskoga festivala, je bil navzoč pri otvoritvi.

Vsi zbori so dobili spominske vaze, ki so jih izdelali učenci steklarske šole. Izročili so jim jih predstavniki osnovnih organizacij sindikata in osnovnih organizacij ZSM iz delovnih organizacij, ki so bile pokroviteljice za posamezne zборе iz sosednjih republik in drugih držav.

Inozemski zbori so obiskali svoje pokrovitelje, kjer so jih sprejeli pristrčno. Na dan obiska je v Zlatarni Celje, Kovinotehni, Železarni, Tehnomercatorju, Cinkarni ter v tovarnah EMO in AERO donela pesem iz mladih grl. Mladi pevci so si ogledali proizvodnjo, potem pa so delavcem zapeli nekaj pesmi.

– V omenjenih delovnih organizacijah so se že dalj časa pripravljali na srečanje z mladimi pevci. Pobudo za to je dal občinski sindikalni svet, ki je želel približati festival delovnim ljudem, je povedal tovariš Branko Martič, sekretar občinskega sindikalnega sveta Celje.

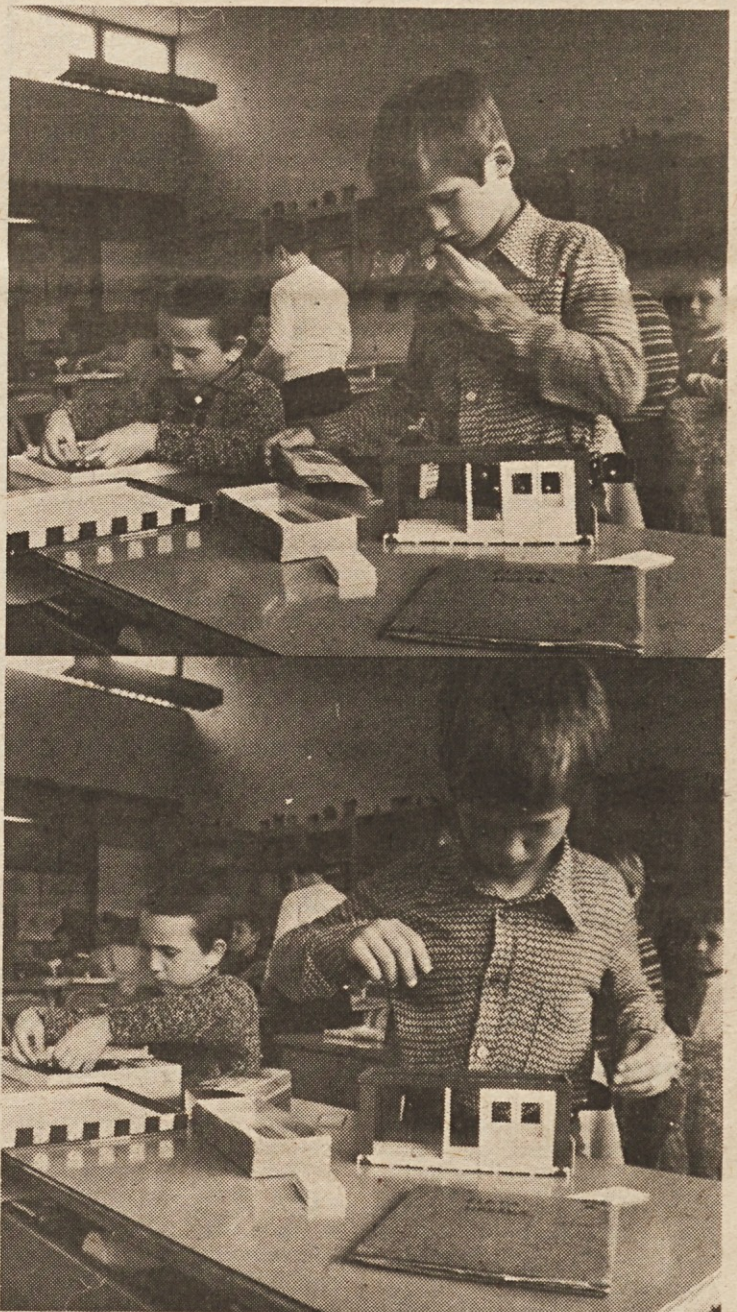
Festival je končan, zbori iz inozemstva pa še gostujejo po raznih krajih Slovenije od Lendave do Nove Gorice.

STANKA RITONJA

Danes je delo igra, jutri...

V prostem času in z izbranimi igračami nudi celodnevna osnovna šola učencem možnost odkrivati njihove ustvarjalne sposobnosti. In to prav vsem, tudi tistim, ki jim starši sami težko kupijo celo navadno risanko.

Na celodnevni osnovni šoli „Biba Roček“ v Šoštanjju ima Ivan iz četrtega razreda že vse te možnosti. Upajmo, da jih bo kmalu dobil tudi njegov sošolec Joško iz Prekmurja ali Peter iz Bele krajine. (Foto: A. Agnič)

Z NOVIM ŠTUDIJSKIM LETOM BO PROGLAŠENA

Univerza v Mariboru

Mariborska univerza bo prva v Jugoslaviji in verjetno tudi v svetu, ki je ne bo ustanovila vlada z zakonom, temveč bo rezultat samoupravnega sporazuma delavcev in študentov. Skratka, gre za revolucionarno potezo v našem visokem šolstvu, za proglasitev univerze, ki bo socialistično samoupravno angažirana in ki bo temeljila na marksistični znanosti.

V petnajstih letih se je Maribor razvil v pomembno visokošolsko središče. Letos je na visokih in višjih šolah vpisanih že 8.000 študentov. Doslej so dale mariborske šole slovenskemu gospodarstvu 11.000 diplomantov. Med njimi 5.000 ekonomistov, diplomiranih ekonomistov in magistrstov, 3.000 inženirjev, 1.400 predmetnih učiteljev in 900 pravnikov. To je pomemben prispevek našemu razvoju. Z novo organiziranostjo, s poglobljenim delom, pa bodo rezultati mariborskih šol še boljši. Zakon o visokem šolstvu, ki smo ga sprejeli letošnjo pomlad, bo omogočil združenemu delu povezovanje z univerzo in enakopravno udeležbo v njenem upravljanju. Delovni načrti univerze bodo nastajali v sodelovanju s porabniki in iz njihovih potreb.

Prizadevanja mariborskega visokošolskega jedra so torej le rodila sadove. Zamisel o drugem slovenskem visokošolskem središču se je porodila takrat, ko so začele v Mariboru višje šole, zlasti pa po tem, ko je višja ekonomska komercialna šola prerasla v visoko šolo. V razdobju desetih let so se misli o drugi slovenski univerzi krepile, dobile so jasnejšo podobo in obliko.

Nekakšen molk o univerzi v Mariboru, ki je bil značilen za preteklo leto, pa je imel več vzrokov. Predvsem je bilo treba že izdelane načrte spremeniti in jih prilagoditi novim samoupravnim razmeram. Gre za povezavo visokošolskih zavodov z združenim delom. Raziskati in načrtovati je treba, kako se bo univerza najustrezneje vključila v šolanje kadrov, kako bo načrtovala svoje raziskovalno delo v času, ki je značilen in odločilen za naš družbeni razvoj. Med dokumenti, ki bodo dokončno in formalno omogočili konstituiranje univerze v Mariboru, sta dva najpomembnejša: sporazum o združitvi v univerzo ter predlog o preosnovanju združenja visokošolskih zavodov Maribor v univerzo v Mariboru. Oba dokumenta, ki pa nista zgolj formalnega pomena, morata upoštevati, in tudi upoštevata med drugim, reformna prizadevanja visokošolskega študija in že omenjeno vključevanje v združeno delo, da prilaganje študija potrebam organizacij združbenega dela.

V Mariboru imajo že dve visoli šoli. Ekonomsko in tehniško. V zaključni fazi so priprave za drugostopenjski študij pravnikov za gospodarstvo, podobno bo s specializacijo kmetijskih inženirjev. Še letos pa začno v Mariboru graditi center pedagoških šol, z reformirano pedagoško akademijo.

V Mariboru so prepričani, da bodo pričeli novo študijsko leto organizirani že v novi univerzi.

—nez

Delavci so pripravljani pomagati

Nobene dvoma ni, da so v naši republici dijaški domovi veliko pretesni, da bi lahko sprejeli vse, ki prosijo, da v njih dobijo primerno oskrbo in streho nad glavo. Trenutno bi v Sloveniji potrebovali več kot 7500 ležišč, do leta 1980 pa še 4000 dodatnih.

– V Mariboru imamo od vseh izobraževalnih centrov v Sloveniji najslabše razvito mrežo domov, nam je dejala Mažda Zezlina, članica predsedstva skupnosti dijaških domov SRS in ravnateljica doma za zdravstvene delavke v Mariboru. Nujno bi potrebovali 1000 novih postelj, da bi lahko zadostili trenutnim potrebam. Pritisk na naše domove je iz leta v leto večji, domovi pa so večinoma stari in neustrezni. Za več kot

4000 učencev, kolikor se jih vozi v mariborske srednje šole iz drugih občin, imamo le 1607 ležišč za fante in 250 ležišč za dekleta.

– Načrti za gradnjo novega dekljskega doma so stari že celo desetletje. Kakšne možnosti imate letos?

– Nov dekljski dom s 450 posteljami bomo pričeli graditi že letos. Lokacija je ob novi bolnišnični zgradbi ob Titovi cesti. V sedanji stavbi našega doma, stara je več kot 200 let, bo težko vzdržati. Pred leti se je zrušil strop jedilnice.

– Slišimo, da so mariborske delovne organizacije pripravljene pomagati pri gradnji doma?

– Dejansko smo od slovenskih občin v Mariboru najdlje, kar zadeva gradnjo dijaških domov. Večina delovnih organizacij je že podpisala samoupravni sporazum o združenju sredstev. Tudi na zadnji

seji, ki jo je sklical medobčinski svet ZK Maribor, smo pohvalili mariborska prizadevanja.

– Kako boste zbrali 43 milijonov dinarjev, ki jih potrebujete za gradnjo dekljskega doma?

– V obdravski regiji naj bi združevali sredstva 0,3 odstotka od bruto OD zaposlenih v gospodarstvu in enodnevni zaslužek delavca v negospodarstvu, medtem ko bi obe drugi regiji, Koroška in Pomurje, prispevali denar na število postelj, ki jih potrebujejo učence iz teh občin. Skratka gre za solidarnostno akcijo severovzhodne Slovenije, kjer bodo po načrtu do leta 1980 zgradili še tri domove, v Murski Soboti, Ptujju in Mariboru.

—nez

komentatorjev stolpec

»Stop« za naložbe brez pokritja

Ljubljanska banka je verjetno kot prva v državi sklenila ustaviti kreditiranje novih naložb, dokler ne bo zagotovljen denar za večeta investicijska dela, vključno s podražitvami.

Ta sklep, ki ga je pred nedavnim sprejel izvršilni odbor Ljubljanske banke, temelji na spoznanju, da sta porast investicijskih naložb kot tudi obseg že sprejetih obveznosti za leto 1975 dosegla raven, ki terja sprejemanje ustreznih ukrepov.

Ze komisija za sprejemanje tekoče likvidnosti banke je predčasno ugotovila, da je neizogibno blokiranje investicijskih kreditov vse dotlej, dokler ne bodo pokrite vse začetne naložbe. Ti ukrepi naj bi zagotovili — tako piše v stališčih in predlogih omenjene bančne komisije — da se bo nadaljnje poslovanje banke, skladno z njeno poslovnim politikom, še naprej gibalo v mejah, ki jih dovoljuje kreditni potencial banke ter jih dopušča smernice resolucij o ekonomskem in družbenem razvoju Slovenije in Jugoslavije v letu 1975.

Opravljenе analize so namreč pokazale, da je Ljubljanska banka lani odobrila za 61 % več investicijskih kreditov kot predlanskim ter da je znesek investicijskih kreditov v letošnjem prvem četrtletju dosegel že 40 % skupnega zneska investicijskih kreditov, odobrenih v letu 1974. Prav tako so analize opozorile, da je investicijska poraba iz bančnih sredstev v letu 1974 za 95 % večja kot v letu 1973 ter da je investicijska poraba iz bančnih sredstev v letošnjem prvem tromesečju že dosegla 24 % celotne investicijske porabe v letu 1974.

Ce bi se te težnje nadaljevale, bi utegnile ob prekoračitvi predvidene investicijske porabe povzročiti težave pri vzdrževanju likvidnosti banke, toliko bolj, ker bi bila skladno z investicijskimi obveznostmi, sprejetimi do konca marca, letos dosežena za 45 % večja investicijska poraba kot lani. Pri tem pa še niso upoštevani devizni investicijski krediti in znatne prekoračitve stroškov pri vrsti investicijskih objektov, ki so v gradnji in za katere bo treba — skladno z izborom prednostnih naložb — zagotoviti manjkajoča lastna sredstva investitorjev in dodatna bančna sredstva.

Omenjene in druge ukrepe, ki jih je sprejel izvršilni odbor Ljubljanske banke, je treba pozdraviti ne le zato, ker so v skladu z opozorili predsedstva centralnega komiteja ZKJ glede vpliva nepokritih naložb na inflacijo in svežnjem zakonskih ukrepov, ki bodo zaostriili disciplino tudi na področju investicijske porabe, tamveč jih odobravamo tudi zategadelj, ker pomenijo korak več h kakovostnim spremembam v poslovanju banke. Ljubljansko banko kot osrednjo slovensko bančno ustanovo naj bi omejitveni ukrepi pri kreditiranju investicijskih naložb, ob temeljiti selekciji investicijskih objektov po ustreznem prioritetenem redu, obvarovali pred nelikvidnostjo, dodatno predlagani ukrepi pa naj bi med drugim okrepili tudi njeno kreditno zmogljivost. Ta cilj, ki naj bi zagotovil pokritje nejpomembnejših investicij in njihovih podražitev, nato pa omogočil nemoten nadaljnji potek začrtane investicijske graditve v republiko, namerava banka — kar je gotovo najpomembnejše — doseči predvsem s stopnjevanimi prizadevanji za razširitev varčevalske dejavnosti tako doma kot v tujini, s prenašanjem osebnih dohodkov prebivalstva na hranilne knjižice, z uvajanjem novih stimulativnih oblik varčevanja ter s še drugimi vrstami zajemanja dohodkov prebivalstva.

Ob uveljavljenih omejitvenih ukrepih pri kreditiranju investicijskih naložb je vsekakor logično in spodbudno, da je Ljubljanska banka sklenila izjemoma še nadalje podeljevati kredite za objekte, za katere se združujejo sredstva na osnovi določenih ukrepov za uresničevanje dogovora o poslovni politiki LB za leto 1975. Ta izjema velja za objekte na manj razvitih območjih ter za objekte, namenjene razvoju kmetijstva, vendar še posebej, ko bodo zagotovljena sredstva za pokritje prekoračitev pri objektih, za katere so že bili odobreni krediti.

Ce upoštevamo, da bi bilo nepokritih naložb in kršitev zakonitosti na področju investicijske porabe manj, če bi predvsem banke izvajale selektivno kreditno politiko in zaostroval investicijsko disciplino, potem zdaj najbrž ne bi bilo treba sprejemati dodatnih zakonskih predpisov za to področje. Kar pa zadeva zgled Ljubljanske banke, mu bodo očitno morale slediti še druge banke v državi, da bo učinek predvidenih novih zakonov izpolnil namene in cilje, zaradi katerih je bilo treba obstoječe zakonske predpise dopolnjevati z novimi.

NANDE ŽUZEK

ZDRAVSTVENO NADZORSTVO NAD ŽIVILI

V dobro potrošnika

V Sloveniji slednjič le urejamo zakonodajo na področju proizvodnje in prometa z živili ● Stroge sankcije za kršitelje glede na posledice, ki lahko nastanejo pri ogrožanju zdravja potrošnikov

Ze lani so vse republike — razen Slovenije sprejele republiške zakone o zdravstvenem nadzorstvu nad živili. Le pri nas krepko capljamo za ostalimi, saj so zadnje dni februarja letos skupščinski zbori šele obravnavali zakonski predlog, ki ureja nekatera temeljna vprašanja o neoporečnosti živil. Ker je bilo k predlogu danih več amandmajev, glede katerih je bilo treba zavzeti stališče, ga je predlagatelj umaknil z dnevnega reda skupščinskega zasedanja 26. februarja. Predlog tega zakona je republiška skupščina ponovno obravnavala konec marca. Toda, tudi takrat je bila zaradi nekaterih novih amandmajev mnenja, da se zakonski predlog obravnava samo kot osnutek, od predlagatelja pa je na osnovi sprejetih pripomb in stališč terjala, da izdela nov predlog. Po tej zahtevi je republiški komite za zdravstvo in socialno varstvo preučil vse predlagane amandmaje in jih, deloma ali v celoti, upošteval kot pripombe v novem predlogu zakona o zdravstvenem nadzorstvu nad živili.

Uveljavitev zakonodaje s področja proizvodnje in prometa z živili ter o surovinah, ki jih uporabljamo v tej proizvodnji, je izrednega pomena, potrebna pa predvsem zato, ker so živila v določenih okoliščinah lahko vzrok za nevarna obolenja, povzročajo pa lahko celo epidemije zastrupitev s hrano. Prav zaradi tega je v predloženem zakonskem predlogu, ki ga bosta sredi prihodnjega tedna obravnavala zbor združenega dela in zbor občin

republiške skupščine, nadzorstvo nad živili kar se da široko zasnovano. Določeni so higienski pogoji za prostore, kjer proizvajajo živila ter pogoji za neoporečen transport in promet z živili. Ravnanje oseb, ki delajo z njimi, pa je opredeljeno skladno z določili novega zakona o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi. Zakonski predlog tu določa, da so zdravstveni pregledi ljudi, ki imajo opravka z živili, obvezni najmanj enkrat letno, za možne raznašalce klic pa najmanj enkrat na vsakih šest mesecev.

V zakonskem predlogu je dan poseben poudarek izvajanju zdravstvenega nadzorstva nad živili in surovinami. Tako bodo odslej organizacije združenega dela, ki na industrijski način proizvajajo živila, pred začetkom proizvodnje živil za prodajo dolžne preizkusiti surovine in se pripraviti o njihovi zdravstveni neoporečnosti. Prav tako bodo morale pred prodajo preizkusiti vsa živila in se pripraviti, če ustrezajo predpisom o zdravstveni neoporečnosti. Novost predstavlja določilo, da bo poslej vsak proizvajalec živil in vsak, ki bo dajal v promet živila, lahko zahteval od zdravstvenih in drugih organizacij združenega dela, ki so določene za preizkušanje živil, da na njihove stroške analizirajo vzorce živil in surovin, ki so namenjene za proizvodnjo.

Med ostalimi zakonski predlog določa tudi merila za zdravstveno nadzorstvo nad prostori, napravami, opremo in priborom

za proizvodnjo in promet z živili. Podobno kot doslej, naj bi ga tudi odslej opravljale pristojne inšpekcijske službe, ki jim daje predlog zakona široka pooblastila za ukrepanje. Sestavljavci zakona so pri tem mislili predvsem na to, da je nujno potrebno takoj ustaviti proizvodnjo in promet neprimernih živil. Glede na posledice, ki lahko nastanejo pri ogrožanju zdravja potrošnikov, so sankcije za kršitelje izredno stroge. Tako bo po novem z denarno kaznijo od 5000 do 40.000 dinarjev kaznovana sleherna organizacija združenega dela ali druga organizacija, ki se ukvarja s proizvodnjo ali prometom z živili, če bo tovrstno proizvodnjo in promet opravljala v prostorih, v katerih to ni

dovoljeno. Kazen v isti višini bo doletela tudi vsa tista podjetja živilske stroke in ostale, ki na industrijski način proizvajajo živila, če ne bodo opravila obveznih preizkusov surovin ali če ne bodo pred prodajo preizkusili živila, če ustrezajo predpisom o njihovi zdravstveni neoporečnosti.

Po vsem tem bi sodili, da je bila ureditev republiške zakonodaje o proizvodnji in prometu z živili več kot potrebna, zlasti še zato, ker je bil že skrajni čas, da s preventivnimi ukrepi, posebno še z večjo odgovornostjo organizacij združenega dela živilske industrije, preprečimo možnosti za množična obolenja potrošnikov, ki v preteklosti niso bila tako redek pojav.

— Takšne vas želim videti, tovariši — nasmejane in zadovoljne!

L. Jančič

SLOVENSKI TURIZEM ŠE NI USTREZNO POVEZAN IN ORGANIZIRAN

Cilj — celovita turistična ponudba

Povezovalni procesi so v gostinstvu in turizmu na Slovenskem potekali precej bolj ugodno kot v drugih gospodarskih

dejavnostih: pretežni del gostinstva in turizma je namreč povezan vertikalno, z dopolnilnimi dejavnostmi, medtem ko so takšne povezave v ostalem gospodarstvu sorazmerno redke. Kljub temu pa s tempom in vsebino povezovanja v tej dejavnosti ne moremo biti v celoti zadovoljni, saj dosedanje integracije in druge oblike sodelovanja — poslovno tehnično sodelovanje in samoupravno sporazumevanje — še niso dali zadovoljivega končnega rezultata v obliki kvalitetne preobrazbe naše turistične in gostinske ponudbe. Le-ta ostaja slej ko prej, razen častnih izjem, na ravni klasične turistične ponudbe. To pa je seveda premalo za uresničevanje razvojnih načrtov turizma in izkoriščanje možnosti, ki jih turizem, kljub določenim stagnacijam, za pridobivanje gospodarskih koristi, nedvomno ima.

V obdobju uveljavljanja ustavnih dopolnil se je v turizmu in gostinstvu začelo obsežno povezovalno gibanje, večje kot kdaj poprej. Nastale so nove gospodarske tvorbe, v katerih so se turistične in gostinske delovne organizacije ali njihovi TOZD vezali horizontalno med seboj ali pa zelo pogosto z drugimi, največkrat dopolnilnimi dejavnostmi. Kljub temu pa je vendarle velik del gospodarskih organizacij ostal nepovezan. Zvečine gre za majhna podjetja, katerih reproduktivna sposobnost je kajpak sorazmerno zelo majhna in so zategadelj obsojena na životarjenje in pobiranje turističnih drobtin. Značilno je, da se slovenski tu-

rizem doslej še ni povezal s turizmom v drugih republikah. Pri tem seveda mislimo na fizične integracije slovenskih podjetij s podjetji iz drugih republik.

Dokaj uspešno sta se turizem in gostinstvo dogovarjala z enakimi ali sorodnimi podjetji v okviru panoge, pa tudi izven nje, o poslovno tehničnem sodelovanju. Dogovarjali so se o skupnem nastopanju na tujih trgih, propagandnih akcijah, združevanju sredstev in dela v okviru konzorcija, skupne nabavne „akcije“ itd. Vsekakor pa so tudi na tem področju možnosti, zlasti ob polni uveljavitvi dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja, še posebej na področju razširjene reprodukcije, zelo velike in raznolike.

Ene najpomembnejših oblik povezovanja je prav gotovo samoupravno sporazumevanje. Tu so gostinska in turistična podjetja že dosegla določeno raven, tako v obsegu kot v vsebini sporazumevanj: sprejetih je nekaj samoupravnih sporazumov povsem „interne“ narave, pa tudi nekateri, s katerimi se je ta panoga vključila v široko družbeno samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje. V pripravi pa so še nekateri sporazumi, ki naj bi poenotili našo turistično ponudbo na tujem, prav tako pa se podjetja dogovarjajo o celovitem organiziranju turističnega gospodarstva, kjer bi reševali vprašanja razširjene reprodukcije, turistične propagande, politike cen in tako naprej. Vsi ti, kakor tudi drugi dogovori bodo zagotovili celovito turistično ponudbo

tako v posameznem kraju, kot področju, republiko in državi kot celoti. Končni namen povezovanja in dogovarjanja pa je navezadnje vendarle ne le enovito organiziranje turističnega gospodarstva, pač pa tudi njegov enovit in celovit nastop na domačem in tujem trgu.

Cilji in načrti so torej jasni, znana je tudi pot, po kateri naj bi jih turistično gospodarstvo doseglo. Ovrednotenje dosedanjega stanja povezovanja in dogovarjanja v turističnem gospodarstvu pa naj služi ne le forumom, pač pa predvsem delovnim organizacijam te dejavnosti najprej za natančno določanje lastnih „koordinat“; potem pa seveda za izbiro konkretnih ukrepov v samih organizacijah združenega dela, pa tudi ukrepov na višji ravni: sistemskih ukrepov, ki naj bi dali turističnemu gospodarstvu ustrezen zagon. Tega namreč ta panoga krepko potrebuje, saj v iztekaajočem se petletnem razvojnem obdobju zaradi zunanjih vzrokov, predvsem pa zavoljo premajhne družbene pomoči, še zdaleč ni dosegla načrtov, ki si jih je zastavila pred štirimi leti. Razvoj turizma v Sloveniji vse bolj zaostaja, če ga primerjamo z razvojem sosednjih področij doma in na tujem. Eden izmed načinov, da turizem poživimo, pa je — poleg zaostane družbene pomoči — prav gotovo tudi ustrezno samoupravno organiziranje te dejavnosti, da bo sposobna ponuditi celovitejšo turistično storitve tako domačemu kot tujemu gostu.

R. B.

TISKOVNA KONFERENCA

Elektronski računalniki iz Iskre

Z osvojitvijo proizvodnje računalniško krmiljenih elektronskih telefonskih central sistema Mataconta se ZP Iskra Kranj zdaj pojavlja tudi kot samostojen proizvajalec elektronskih računalnikov. Po uspešno izdelanih in montiranih prototipih, pri čemer so sodelavcem Iskre veliko pomagali tudi strokovnjaki nuklearnega inštituta Jožef Stefan in Fakultete za elektrotehniko v Ljubljani, je namreč v kranjski tovarni telekomunikacijske opreme na Laborah te dni stekla proizvodnja prve serije procesnih računalnikov, ki bodo vgrajeni v tranzitne, glavne, vozeline in druge telefonske centrale v naši državi v okviru druge etape sedanje faze modernizacije PTT prometa v Jugoslaviji.

Kakor so predstavniki Iskre povedali novinarjem v sredo na tiskovni konferenci, gre za dva tipa procesnih elektronskih računalnikov, prilagojenih za vgradnjo v telefonske centrale sistema Mataconta. Če odštejemo uvoz nekaterih se-

stavnih delov, katerih proizvodnja doma ne bi bila rentabilna in po vrednosti ne dosegajo 10 % cene računalnika, je Iskra doslej obvladala praktično vse druge faze te zahtevne proizvodnje. V zvezi s tem velja omeniti predvsem osvojitve tehnologije izdelovanja večslojnih tiskanih vezij, montažo in ožičenje sklopov, podsistemov in sistemov po najsodobnejši tehniki ovijanja in slednjič, elektronsko kontrolo kvalitete in delovanja elementov oziroma sklopov v vseh fazah njihove proizvodnje. V ta namen je Iskra že montirala poseben elektronski računski center, ki — na osnovi ustreznih programov — lahko simulira vse pogoje, v katerih bodo računalniki delovali v praksi.

O zahtevnosti nove proizvodnje v Iskri, za katero je že izšolala tudi kadre, nedvomno najbolj zgovorno pričča podatek, da samo zaključna kontrola že izdelanega računalnika, čeprav jo izvajajo elektronsko, terja

več sto ur časa, intelektualno delo pa pomeni kar polovico cene računalnika. Zato lahko govorimo o nadvse pomembni novi delovni zmagi, katere pomena se v tem trenutku komajda zavedamo. Gre za to, da začeta proizvodnja procesnih računalnikov pomeni osnovo, na kateri bo Iskra lahko razvijala tako računalniško krmiljene sisteme za vodenje in avtomatizacijo industrijskih procesov, prometa, transporta, energetike in še nakaterih področij, kakor tudi proizvodnjo malih računalniških sistemov za poslovno-upravno rabo (obdelavo podatkov v TOZD, občinah in podobno) ter mini računalnikov za široko porabo. S tem pa bo Iskra lahko ne le kompletirala ponudbo svojih izdelkov oziroma inženiringov tudi z ustreznimi računalniki, ampak svojo proizvodnjo — na osnovi licence in lastnih dosežkov — tudi sledila razvoju podobne tehnike v svetu in se vanj aktivno vključevala.

—mg

ŽALEC

Zaščitene kmetije

Izvršni svet skupščine občine Zalec je na zadnji seji potrdil predlog odloka o določitvi zaščitene kmetije v žalski občini. O predlogu bo na naslednji seji razpravljala občinska skupščina in, če ga bo potrdila, ga bodo dali v javno razpravo.

Za zdaj omenja predlog v žalski občini 889 kmetij, ki naj bi jih z novim odlokom zaščitili. Največ zaščitene kmetije (105) omenjajo na območju KS Šempeter v Savinjski dolini, na drugem mestu je KS Vransko (96),

na tretjem pa KS Braslovče (91). Najmanj zaščitene kmetije je v krajevni skupnosti Liboje.

Odlok o zaščiteni kmetijah predlagajo na osnovi zakona o dedovanju kmetijskih zemljišč in kmetij. Odlok bo med drugim omogočil dedovanje v novih, ugodnejših pogojih. Namen odloka je ustvarjati oziroma ohranjati možnosti za smotno uporabljanje kmetijskih zemljišč in za krepitev proizvodnega sodelovanja med kmeti in organizacijo združenega dela.

vk

POSAVJE

Sodniki so zaprisegli

S sedežem v Brežicah deluje eno od desetih regionalnih sodišč združenega dela. Vseh 22 sodnikov tega samoupravnega sodišča, ki so jih izvolili v brežiški, krški in sevniški občini, je minuli teden podpisalo slovesne izjave. Predsednik sodišča Slavko Lupšina je ob tej priložnosti posebej poudaril, da bo novi organ, ki pomeni podružljanje pravosodja, urejeval odnose med delovnimi organizacijami ter varoval pravice delavcev, obenem pa na osnovi praktičnih izkušenj sooblikoval naše samoupravno pravo.

V. P.

GORENJSKA

Od kod denar za ceste?

Na zadnji seji skupščine gorenjskih občin so delegati izvedeli, da v Sloveniji tik pred iztekom srednjeročnega programa gradnje in rekonstrukcije cest primanjkuje nad 190 milijonov dinarjev. Do primanjkljaja je prišlo predvsem zaradi podražitve in zmanjšane prodaje bencina z ene ter zaradi spremenjene delitve bencinskega dinarja in inflacije z druge strani. Naj spomnimo: pred zadnjo podražitvijo bencina je bilo za ceste namenjenih 17,5 odstotka ali 56 par od vsakega prodanega litra bencina. Po podražitvi se je delitev zmanjšala na 12,5 odstotka, kar zdaj znesse 65 par od prodanega litra bencina. Odveč je pripovedovati, za koliko so se medtem dvignili stroški gradnje cest.

Če premostitvenega kredita ne bo, bo treba prvotni srednjeročni in s tem v zvezi tudi letošnji program gradnje in rekonstrukcije cest v Sloveniji skrócić. V republiki je bil zaradi pomanjkanja denarja žev razpravi eden izmed predlogov za skrčenje programa, zato so se gorenjski delegati in delegati skupščine gorenjskih občin dogovorili za več skupnih stališč. Ugotovili so, da je Gorenjska v primerjavi s cestnim omrežjem v Sloveniji (gorenjsko omrežje predstavlja v republiškem 11 odstotkov) dobila najmanj denarja oziroma precej manj, kot je bilo predvideno v srednjeročnem programu gradnje cest. Zato so sklenili, da je ob sedanjem primanjkljaju treba izdelati enake kriterije in omejitve za vsa področja. Gorenjski delegati bodo zagovarjali stališče, naj v prihodnje občine pri gradnji in rekonstrukciji regionalnih cest sodelujejo s 30 do 50 odstotki sredstev. Pri določanju prednostnega reda pa je izgradnja in rekonstrukcija regionalnih cest treba obravnavati ločeno od magistralnih.

vk

V IMP – TOZD Livarna Ivančna gorica so prejšnji petek slovesno izročili v obratovanje novo sodobno livarno. Poleg vseh delavcev livarne, predstavnikov ostalih TOZD v sestavi IMP, gostov iz drugih slovenskih livarn in predstavnikov izvajalcev raznih del sta se otvoritve udeležila še sekretar IK predsedstva CK ZKS Franc Šetinc in član IK predsedstva Miran Potrč.

Investicija v novo livarno, ki je ena najsodobnejših pri nas in še posebej pomeni veliko pridobitev za grosupeljsko občino, je veljala 550 milijonov dinarjev. IMP–TOZD Livarna Ivančna Gorica je k predračunski vrednosti prispevala 22 % lastnih sredstev. Ko bo delo v novi livarni steklo v celoti, bodo dosegli približno 100 ton neto proizvodnje na zaposlenega. To pa je že zgornja meja produktivnosti evropskih livarn. Visoka stopnja tehnološke opremljenosti nove livarne jim bo torej omogočila visoko konkurenčno sposobnost tudi pri prodaji izdelkov v tujino, zlasti pa na zahodne trge.

V TOVARNI GOSPODINJSKE OPREME »GORENJE« VLENJE SE ZAVZEMAJO ZA DOSLEDNO IZPOLNJEVANJE SPREJETIH NAČRTOV

AKCIJA VSEH

V Tovarni gospodinjske opreme »Gorenje« v Velenju so sklenili storiti vse, da bi gospodinjstva združenega dela, ki vplivajo na gospodarjenje in trenutni položaj tega našega največjega proizvajalca strojev in opreme za gospodinjstva.

Stabilizacijska prizadevanja bodo v Tovarni gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje usmerjena predvsem v zmanjšanje stroškov na vseh področjih, na izboljšanje kvalitete in organizacije dela, povečanje delovne discipline ter odgovornosti in pa v nadaljnji razvoj samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov znotraj temeljnih organizacij združenega dela in med njimi. Samoupravni organi pa naj bi sprejeli konkretne programe za zmanjšanje stroškov in za tekoče spremljanje učinkov te akcije. Preverjali bodo realnost zadolžitve in jih, kolikor je najbolj mogoče, konkretizirali.

Ob tem pa bodo v Tovarni gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje storili tudi vse, da se dosledno uveljavijo načela enotnosti jugoslovanskega tržišča, da se enotno rešuje problematika cen ter da se uveljavijo nova ustavna načela tudi pri oblikovanju izvozno-uvozne sistema.

(VŠ)

»KOLINSKA« – TOZD MIRNA NA DOLENJSKEM

Z roko v roki

V tovarni za predelavo krompirja na Mirni, ki je temeljna organizacija združenega dela »KOLINSKE« Ljubljana, so se pred dnevi spet zbrali pridelovalci krompirja in predstavniki kmetijskih združenj, ki tovarni dobavljajo surovine. Tovarna namreč že nekaj let zapored prireja take pogovore, ki pripomorejo k uspešnejšemu povezovanju proizvodnje s predelavo.

Kljub nekaterim težavam, ki so letos spremljale proizvodnjo in prodajo krompirjevih kosmičev, je mirenka tovarna uspela predelati celo nekaj več krompirja, kot so načrtovali. Lani so namreč uvedli še eno proizvodno linijo in dogradili tudi novo skladišče. To je pripomoglo, da so lahko izpolnili vse pogodbene obveznosti do pridelovalcev in kmetijskih združenj v ožjem surovinskem zaledju, zlasti še na območju kmetijskih združenj Trebnje in Stična, ki v

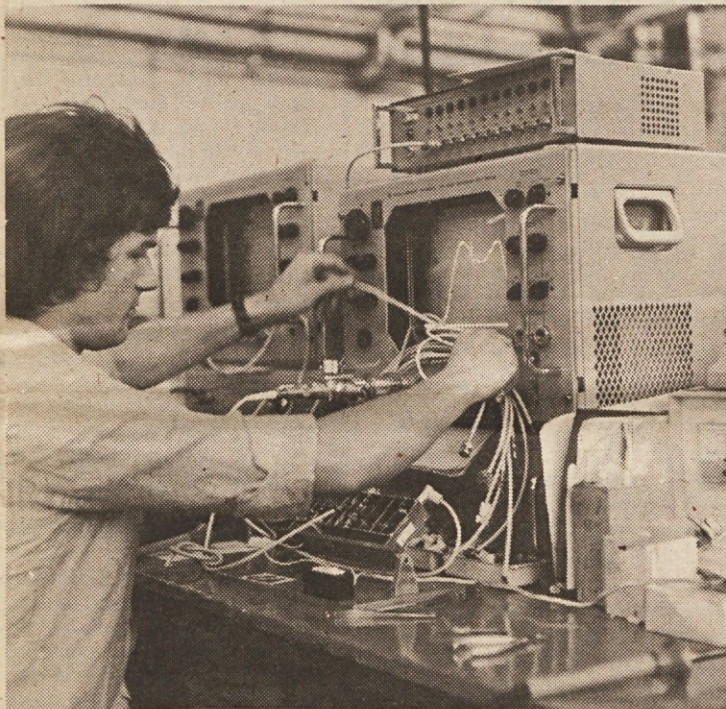
pogodbenem sodelovanju z zasebnimi kmetovalci v glavnem oskrbujejo tovarno s krompirjem.

Tudi v prihodnji sezoni načrtujejo predelavo več kot deset tisoč ton jedilnega krompirja v kosmiče in še nekatere druge izdelke. Proizvodni program pa nameravajo še razširiti. Prav te dni so uredili obrat za predelavo hrena in dali na tržišče tudi že prve količine hrena z majonezo. Zato bodo skušali pridobiti kmetovalce v mirenški dolini, da bi začeli pridelovati tudi hren, ki je po zahtevanju strokovnjakov »Kolinske« za kmetovalce visoko rentabilna kultura. Predstavniki tovarne so tudi povedali, da za jesenski odkup garantirajo kmetovalcem minimalno ceno 1,25 dinarja za kilogram kakovostnega krompirja. Tokrat bodo še posebej nagradili odstotek suhe snovi v krompirju. Tisti krompir, ki bo vseboval več kot 20,5 odstotka suhe snovi, bo namreč bolje plačan, krompir z manj suhe snovi pa bo dosegel nekoliko nižjo odkupno ceno. Seveda ta cena ni dokončna. Tovarna le zagotavlja, da nižja ne bo, lahko bo le višja, odvisno pač od letine in drugih vplivov na tržišču.

Razveseljivo je, da »Kolinska« kmetovalcem pomaga pri zniževanju pridelovalnih stroškov in modernizaciji proizvodnje. Doslej je namreč tovarna dala že več milijonov dinarjev za nabavo strojev in uvedbo strojnih linij v pridobivanje krompirja. Tako je na območju trebanjske kmetijske zadruge tudi vsako leto več strojnih skupnosti za krompir.

Pridelovalci in predstavniki kmetijskih združenj so ugotavljali, da je bilo doseganje sodelovanja zelo uspešno, saj jim tovarna zagotavlja dolgoročno načrtovanje proizvodnje in dosledno izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. Menili so, da bi morala vsa povezovanja med kmetijstvom, predelavo in trgovino temeljiti na takih osnovah.

R. Š.

V TOZD Elrad iz Gornje Radgone so pred dobrim letom dni zgradili novo proizvodno halo v velikosti 2000 kvadratnih metrov, pravkar pa dokončujejo drugo proizvodno halo. K temu naj dodamo, da bo v Elradu kmalu pričel z delom nov galvanski oddelek, ki ne bo zaostajal za galvanskim oddelkom, kakršnega imajo v matičnem podjetju Gorenje. Nova delovna mesta v Elradu so v Gornji Radgoni izredno dobrodošla, saj dnevno še vedno odhaja iz tega kraja na delo v Avstrijo po več sto ljudi. (Foto: A. Ulaga)

SPET NOVA PROIZVODNA ZMOGLJIVOST V TRBOVELJSKI OBČINI

Sodobna livarna v IBT

Po pripojitvi nekdanje elektrolivarske industrije k Investicijskim birojem Trbovlje je bilo očitno, da bi morali livarno modernizirati, vendar takrat še ni bilo možnosti za to veliko naložbo. Predlanskim pa so v IBT–TOZD industrijska proizvodnja, montaže in kooperacije le začeli urediti investicijski načrt. Preurejeno livarno so pred kratkim že izročili namestu.

V livarni so doslej predelali le okoli 500 ton aluminija na leto. Poslej ga bodo lahko dvakrat več, celotni dohodek 140-članskega kolektiva na leto pa bo znašal okrog 60 milijonov din. Stroje so Investicijski biroji kupili v Švici in predstavljajo najsodobnejše naprave v tej industrijski proizvodnji. Naložba je veljala 30 milijonov din. Sredstva si je kolektiv zagotovil v obliki kredita pri Ljubljanski banki, podružnici Trbovlje, pri skladu skupnih rezerv občinske skupščine, del pa so jih prispevali tudi delavci Investicijskih birojev oziroma te temeljne organizacije, začasno zaposleni

v Zvezni republiki Nemčiji. Predvideno namreč je, da bi se številni med njimi po vrnitvi zaposlili v livarni.

Sicer pa se kolektiv temeljne organizacije združenega dela industrijska proizvodnja, montaže in kooperacije zaveda, da sedanje stanje in razmere v livarski industriji niso najbolj ugodne za proizvodnjo odlitkov. Energetska kriza in zmanjšanje konjunktura sta posledno povzročila zmanjšanje potreb po livarskih izdelkih predvsem v avtomobilski industriji in v beli tehniki. Vendar pa sodijo, da se bodo razmere kmalu uredile in da bodo lahko v celoti izkoristili nove zmogljivosti. Precej pa kolektiv pričakuje tudi od sklenitve nekaterih pogodb s tujimi partnerji, zlasti v Zvezni republiki Nemčiji in tudi na drugih tržiščih. Po drugi plati pa čaka kolektiv precej nalog na področju hitrejšega strokovnega izpopolnjevanja vseh zaposlenih in pa dolžnost, da v okviru sedanje samoupravne organiziranosti preuči možnosti za ustanovitev še ene ali dveh novih

temeljnih organizacij združenega dela, seveda ob upoštevanju vseh ekonomskih in drugih meril, ki izhajajo iz ustavnih določil. Vsekakor pa ima največ možnosti za temeljno organizacijo združenega dela prav preurejena livarna.

—m—

POVEZOVANJE TRGOVINE IN KMETIJSTVA NA SLOVENSKE OBALI

ŠE VEDNO ODPORI

Več kot enoletne priprave za združenje trgovine in kmetijstva na slovenski obali še niso obrodile sadov, čeprav bi moral biti sporazum o združitvi že podpisan. To je toliko bolj nerazumljivo, ker so kolektivni trgovskih organizacij Soče in Jestivne iz Kopra, Kolonija iz Pirana, Agrarie in Kmetijske zadruge iz Lucije, brez izjeme podprli vsebinska izhodišča za združenje. To pomeni, da se povezovanje očitno zatika pri subjektivnih odporih, ki se na zunaj kažejo v

kolektivni podjetniški miselnosti. Posamezniki in skupine dajejo ožjim interesom obstoječih organizacij prednost pred skupnimi interesi in cilji, ki bi jih prinesla združenje dela in sredstev.

Organizacije zveze komunistov v prizadetih temeljnih organizacijah bi seveda morale s takimi gledanji kritično razčistiti, vendar vse kaže, da tega niso uspeli storiti. Zato jih je k temu zdaj zavezal komite obalne konference zveze komu-

nistov, ki zahteva, da organizacije kritično razkrijejo vzroke, zaradi katerih se integracija zatika in ob tem ocenijo, kako se do integracije vedejo komunisti – vodilni delavci in člani poslovnih organov. Komite je tudi kritično ocenil, da so v prizadevanjih za integracijo izvršni sveti občinskih skupščin in obalne skupščine še vedno vse preveč odtotni, namesto da bolj aktivno sodelovali in s tem dejansko nosili svoj del nalog in odgovornosti.

S. K.

ZAPISALI SO V SVOJIH GLASILIH

ZA BOLJŠE SODELOVANJE MED KOMUNISTI IN SAMOUPRAVNIMI ORGANI

Osnovna organizacija ZKS je na svoji zadnji seji razpravljala o nekaterih pojavih, za katere smatra, da niso bili ravno pravilni. Sekretariat je med ostalim razpravjal tudi o letošnjih nagradjenic, oziroma dobitnikih Ferralitovih priznanj, na katere je podal sekretariat svoje pripombe. Kljub temu, da se sekretariat ZK ni strinjal z nekaterimi kandidati, so pozneje samoupravni organi sprejeli sklep, da se vsem predloženim kandidatom podelijo priznanja.

Osnovna organizacija ZK je na svoji predzadnji seji razpravljala tudi o predlogih za odlikovanja in sprejela sklep, da se od predloženih kandidatov šest predloži za odlikovanja, za ostale je pa smatrala, da niso primerni. Kljub temu je pozneje svet za kadre sprejel sklep, da se vsi predloženi odlikujejo. Osnovna organizacija smatra, da kandidati za odlikovanja morajo imeti tudi ustrezne politične kvalitete in je enotnega mnenja, da je sklep sveta za kadre neumesten in predlaga, da svet za kadre ponovno razpravlja o kandidatih in predlaga za odlikovanje tiste kandidate, ki jih je za odlikovanje predložila osnovna organizacija ZK.

Komunisti so razpravljali tudi o možnosti ustanovitve TOZD v našem podjetju in sprejela sklep, da se formira komisija, ki bi preučila ali obstajajo realne možnosti za ustanovitev TOZD pri nas. Osnovna organizacija meni, da bodo samoupravni organi podpirali sklepe ZK, ki bodo v skladu s splošno politiko, ne pa nasprotno, kot je bil to primer v omenjenih slučajih.

Osnovna organizacija smatra, da morajo samoupravni organi in vodilni upoštevati sklepe ZK zlasti tedaj, kadar gre za akcije, ki imajo predvsem politično obsežje.

I. J.

skozi TAM

ZAVRNJEN PREDLOG NEPOSREDNIH PROIZVAJALCEV

Dejstvo je, da je naš samoupravni sistem, čeprav še sorazmerno mlad, že izpričal svojo življenjsko sposobnost in učinkovitost pri urejanju mnogih tudi najtežavnih družbenih, gospodarskih in drugih vprašanj naše družbe. Vendar pa se tam, kjer samoupravni odnosi še niso postali domena delovnih ljudi, ali pa so popačeni, pojavljajo pomankljivosti in kršitve, ki nimajo nič skupnega s samoupravljanjem.

Takšna kršitev delovne discipline je bila očitna 30. aprila letos. Pred tem je bil zavrnjen predlog neposrednih proizvajalcev v TOZD MO 21-22. Predlog se je glasil, da bi naj popoldanska izmena nadomestila dan pred prazniki. Vodstvo TOZD je predlog zavrnilo z utemeljitvijo, da je omenjeni dan delavnik in da bodo vse TOZD in SKS delale normalno osem ur v obeh izmenah. Delavci so se pomirili z obrazložitvijo vodstva.

Toda na dan pred prazniki se je stanje spremenilo. Že jutranja izmena je pričela odhajati z dela predčasno. Ko je prišla na delo druga izmena, je večina delavcev in del vodstev TOZD in SKS že zapustila delovna mesta.

Ne vem, kako naj si razlagam to nedisciplino, malomarnost, neodgovornost in stihijno vedenje. Takšno vedenje neposredno ogroža samoupravljanje ter povzroča nenadomestljive izgube.

Temu so prav gotovo krivi tudi vodstveni delavci zaradi premalega posluha za želje neposrednih proizvajalcev, kakor tudi slednji, ki so na ta dan predčasno zapuščali delovna mesta.

RENE OSZIFCSIN

GLASILO

Konstruktorja

ALI SMO USPEŠNO STARTALI?

Komaj smo obračunali prvo tromesečje in že smo blizu poletja. Na postavljeno vprašanje, ali smo dobro štartali v novo poslovno leto, bi nam lahko odgovorili rezultati prvega četrtletja. Iz pregleda poslovnih uspehov žal ne moremo ugotoviti rezultatov, s katerimi bi lahko bili kot celota zadovoljni. Če upoštevamo, da je bila zima gradbincem izredno naklonjena, da smo imeli vsi dovolj dela, potem moramo poiskati vzroke, zaradi katerih z rezultatom prvega tromesečja nikakor ne moremo biti zadovoljni.

Inflacija, nenormalno naraščanje poslovnih stroškov in še vrsta objektivnih argumentov nas nikakor ne smejo zadovoljiti kot izgovor za neustrezne rezultate. Ker živimo v času, ki je (kar zadeva pogoje gospodarjenja) izjemen, moramo kot dobri gospodarji tudi izjemno ukrepati. Predvsem moramo ugotoviti in odstraniti vse subjektivne pomankljivosti, ki nam v enaki meri kot objektivni zunanji činitelji manjšajo ostanek dohodka. In teh subjektivnih činiteljev smo z dobro voljo, s skupnim iskanjem in z realnimi analizami našli še vedno dovolj.

Zato osredotočimo vse svoje znanje in sile v izboljšanje organizacije in racionalno izvajanje delovnega procesa, da bomo kljub vsem negativnim tržnim dejavnikom dosegli take rezultate, kot smo si jih zastavili ob sprejemanju letošnjega plana.

ADOLF DERGANČ

Aktiv mladih zadrušnikov pri Kmetijski zadrugi Stična je pod pokroviteljstvom Agrotehnike iz Ljubljane minulo nedeljo na Muljavi pripravil tekmovanje koscev in traktoristov. Letošnje tekmovanje koscev z motorno kosilnico je bilo že četrto po vrsti. Traktoristi pa so v spretnosti vožnji s traktorjem in dvoosno prikolico tekmovali drugič zapored. Mladi fantje iz okoljskih vasi, med njimi so bili tudi kooperanti zadruga, so pokazali veliko spretnost v obeh disciplinah, če-

prav je marsikomu tekmovalna mrzlica pokvarila boljše uvrstitev. Koši so morali pokositi parcelo, veliko približno 63 x 15 metrov. Zmagal je Tomaž Bregar z Bojanjega vrha, drugi je bil Miha Zajc iz Muljave in tretji Alojz Rjavec z Velike Kopolje. Traktoristi pa so morali prevoziti 14 vrat in pri tem pokazati spretnost garažiranja tudi v vzratni vožnji. Najboljši je bil Alojz Čoš iz Leskovca. Drugi je bil Jože Pevc iz Lučarjevega kala in tretji Franc Fajdiga iz Temenice.

»MEBLO« NOVA GORICA

V tretjem svetu

Medtem ko se doberšen del pohištvene industrije v naši republici srečuje letos v izvozu s težavami, je novogoriški Meblo dokaj uspešen. Vzrok je predvsem v dokaj močnem izvozu v dežele v razvoj. Tja so se pričeli usmerjati že pred več leti, to pa se jim obrestuje prav letos, ko izvoz v zahodnoevropske države zastaja. Prav zategadelj so lahko v prvih letošnjih treh mesecih, kljub težavam, dosegli vrednostno za 11 % večji izvoz kot lani v enakem času. Naj povemo, da letos Meblo načrtuje izvoz v vrednosti 7 milijonov 250 tisoč dolarjev, od tega pa v dežele v razvoju za več kot 4 milijone dolarjev.

Prodaja Mebla v dežele v razvoju je torej še sorazmerno močna. Seveda pa tudi ta tovarna še zdaleč ni izkoristila vseh možnosti, ki se ponujajo za gospodarsko, ne le trgovsko sodelovanje. Z deželami v razvoju obstaja namreč tudi občutna možnost za skupne naložbe, prodajo tehnologije pa tudi za

skupno nastopanje za trgu tretjih držav. Ker se tega v Meblu dobro zavedajo, so že začeli ustrezne pogovore, tako se, denimo, v Egiptu dogovarjajo za skupno naložbo v tovarno vzmetnic, za nekatere druge posle pa tudi v Libiji. Ob tem bodo skušali poiskati še druge možnosti in razširiti prodajo, za kar pa so potrebni, kot ugotavljajo, stalnejši stiki s temi tržišči. Prav zato bodo s sodelovanjem Ljubljanske banke knalu odprli svoje predstavništvo v Bejrutu.

Bolj organizirano nastopanje na teh trgih pa si obetajo tudi ob večji angažiranosti naših gospodarskih zbornic in večjih gospodarskih asociacij. To naj bi med drugim pripomoglo tudi k enotnejšemu nastopanju našega gospodarstva, ker se tudi na tržiščih dežela v razvoju pojavlja nepotrebna medsebojna konkurenca, kar nam seveda prej škoduje kot koristi.

SREČKO KAVČIČ

KAMNIK

Neorganizirana prehrana

V Kamniku še nekaj časa ne bo skupnega obrata družbene prehrane, so ugotovili z anketo v vseh kamniških delovnih organizacijah. Vsa kamniška podjetja imajo organizirano oskrbo s topljo ali hladno malico, zato tudi niso preveč zainteresirana za skupen obrat. Vendar so redki tovarniški obrati družbene prehrane poskrbeli tudi za kosilo. Sedaj je mogoče dobiti kosilo le v restavraciji Planinka, v nekaterih zasebnih gostiščih in na Duplici, kjer so v Stolu organizirali prehrano tudi za nečlane kolektiva. Seveda tako organizirana prehrana ni dostopna vsem zaposlenim v Kamniku, kar ob polni zaposlitvi žena pomeni še večji problem. Zato velja po zdraviti namen kemično-kemične industrije Svit, ki bo že letos na Bakovniku postavila sodobnejši obrat družbene prehrane, ki bo namenjen tudi ostalim občanom. To je zlasti pomembno, ker na Bakovniku nastaja nova stanovanjska soseska.

-t

V OBJEKTIVU

Minulo soboto je Lesno industrijsko podjetje Bled v okviru svojega TOZD „Tomaž Godec“ v Bohinjski Bistrici izročilo namenu novo mehanizirano skladišče lesa. To pa pomeni, da so pri izkoriščanju lesa napravili velik korak naprej, ki bo omogočil boljše delovne pogoje gozdnim delavcem, prav tako pa tudi bistveno zmanjšanje stroškov v določeni fazi predelave lesne mase.

Celotno področje gozdov v tem delu Slovenije proizvede letno približno 125.000 kubičnih metrov oblovine iglavcev, katero bi bilo potrebno predelati na mehaniziranih skladiščih. Prvotno in prav gotovo najboljšo zamisel, da bi zgradili centralno skladišče nekje ob sotočju Save, so zaradi različnih vzrokov spremenili. Odločili so se, da postavijo dve skladišči s kapaciteto po 50.000 kubičnih metrov in to ob že obstoječih žagah. Prvo v Bohinjski Bistrici je že zgrajeno. Z gradnjo so začeli aprila 1974, veljalo pa je 22,5 milijona dinarjev.

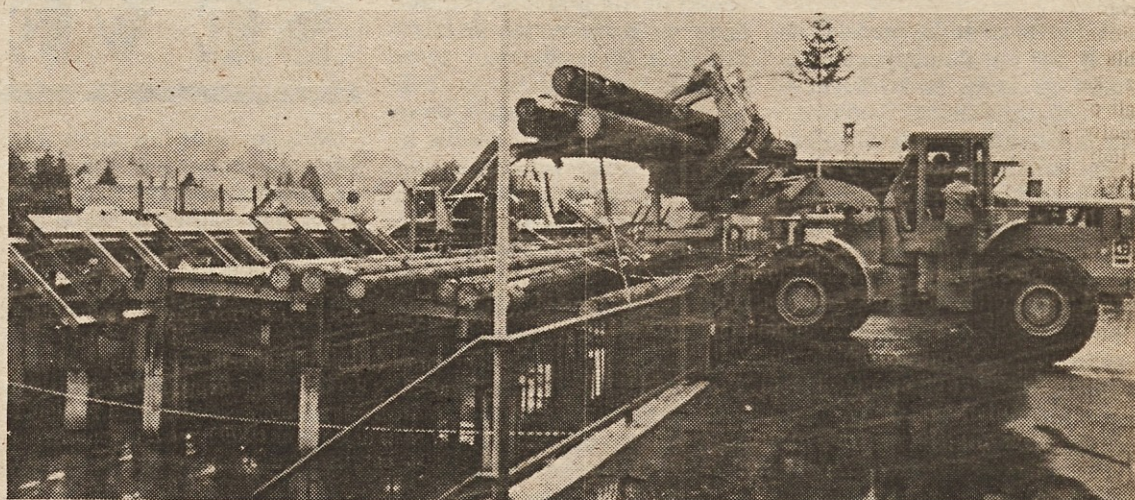
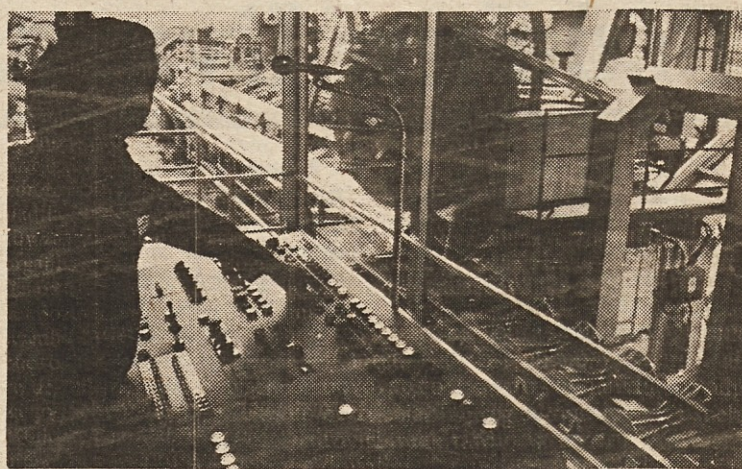
Novo skladišče je skoraj popolnoma avtomatizirano, saj ga upravljajo le štirje delavci v eni izmeni. Pri tem pa stroj hlodovino lupi, kar je prej vzelo 45 % časa v celotni fazi poseka, ga razreže na določene dolžine, elektronsko izmeri prostornino in avtomatsko vskladišči po željenih dolžinah. Praktično najtežavnije in najzamudnejše delo, to je lupljenje hlodovine, bo tako odpadlo. To pa pomeni bistveno zmanjšanje delovne sile in predvsem olajšanje doslej

ELEKTRONIKA V GOZDU

enega najtežjih del, posebno pozimi. Ne nazadnje pa bo tudi izkoristek lesa boljši, kar bo omogočilo večje osebne dohodke delavcev. Njihov standard se bo tako približal standardu ostalih delavcev.

Kljub ogromnemu skoku v modernizaciji pri poseku lesa po vojni, saj je bilo potrebnih leta 1962 še 18,50 ure živega dela za kubični metar prodanega lesa in leta 1970 le še 9,20 ure, je vprašanje, če so sredstva naložena v dvoje skladišč in ne le v enega, večjega, najsmotnejše izkoriščena. Pri tej odločitvi verjetno ni odločal le ekonomski račun.

A. A.

POMOČ MARIBORA MANJ RAZVITIM OBMOČJEM

Izpolniti dolžnost!

Maribor s svojimi gospodarskimi zmogljivostmi ne more odrediti pomoči manj razvitim območjem v severovzhodni Sloveniji. Biti mora pobudnik usmerjanja pozornosti razvite Slovenije v Haloze, Slovenske gorice in na Kobansko, menijo tukajšnji komunisti. Čeprav se tudi mariborska občina, če pogledamo njene obrobne krajevne skupnosti, lahko potoži, da skriva v sebi nerazvita območja, pa je vseeno treba reči, da mora dati mesto več od sebe.

Posebej Haloze in Slovenske gorice upravičeno pričakujejo pomoč za svojo rast z dveh strani. Prva je slovenska skupnost kot celota, druga pa Maribor, ki je v tem predelu najmočnejši in obenem središče pokrajine. Verjetno je nesporno dejstvo, da niti prva niti druga stran še nista storili dovolj. Ob prvih začetkih, novih obratih močnejših delovnih organizacij še vedno ni dovolj kruha za vse. Pri slabo razvitem kmetijstvu ostaja veliko delovne sile neizkoriščene. Ne gre za usposobljene delavce, temveč predvsem za pridne roke, ki so se pripravljene priučiti vsakemu delu. Prvi obrati po Slovenskih goricah so pokazali, da se da z možnostjo zaslužka naše ljudi obdržati doma. Zdomstvo, številke gredo v tisoče, je nujna posledica gospodarske nerazvitosti. Po številu zdomcev prednjači Ptuj, po drugi strani pa že slišimo za ugotovitve nekaterih podjetij, ki v Mariboru širijo svojo dejavnost, da bodo morala privabiti delavce iz drugih republik.

Tak začarani krog ne bo upravičil vloge, ki jo Maribor na tem območju mora odigrati. Medobčinski svet ZK za mariborsko območje se je bremena nerazvitosti lotil izredno zavzeto. Lenart, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica so na repu slovenske lestvice, čeprav so razvojni koraki v teh občinah v zadnjem času znatno hitrejši. Gospodarska rast pa seveda ni odvisna samo od lastnih moči. Razvitejše delovne organizacije morajo pokazati svoj ekonomski interes tam, kjer so za to dane možnosti. Pa ne samo zavoljo odvečne delovne sile, temveč tudi zaradi dolga območjem, ki so bila zapostavljena.

-uer

MLADINA GORENJA OB PRAZNIKU MLADOSTI

Manifestacija bratstva in solidarnosti

Pred dnevi je več kot 500 mladink in mladincev Združenih industrijskih podjetij Gorenje proslavilo Dan mladosti in 30-letnico osvoboditve s svojo vsakoletno kulturno športno manifestacijo „Dan mladosti – lan Gorenja“. Letos je srečanje pripravila mladinska organizacija tovarne Gorenje – Sever v Šubotici.

V dneh 16. in 17. maja 1975 o mladinke in mladinci tovarn

predno je tega jutra več kot 3000 delavcev te tovarne pričelo s svojim delom, so se skupaj z vsemi gosti zbrali v novi delovni hali k slovesnosti in otvoritvi „olimpiade“ mladih delavcev Gorenja. Goste in svoje sodelavce je pozdravil predsednik mladinske organizacije Severa Nedžad Džambazov. V svojem govoru je posebej poudaril, da je dvodnevno tekmovanje mladih delavcev Združe-

da bodo dosledno in verno sledili njegovi revolucionarni poti.

V imenu mladih Slovencev, Srbov, Hrvatov, Madžarov in pripadnikov 15 narodov in narodnosti, ki delajo v tovarnah Gorenje, so predsedniku Titu zaželeli dolgo življenje in dobro zdravje.

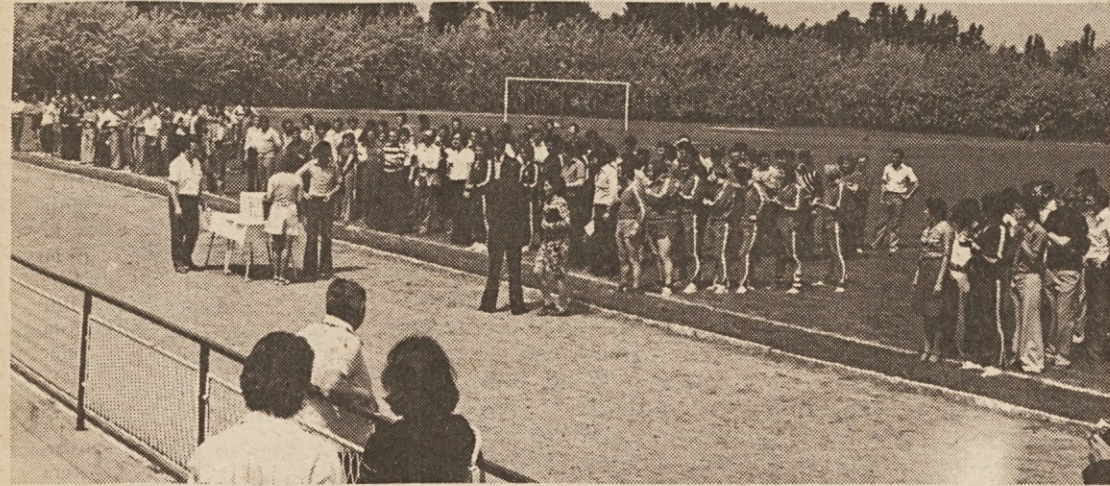
V lepem dopoldnevu so se nato v športnem parku ob izsušenem Paličkem jezeru začela športna tekmovanja v malem

vsaki panogi podelili lepo izdelane keramične plakete. Najboljše uspehe so dosegli domačini, saj so bili prvi v malem nogometu, šahu in streljanju. Ekipa Gorenje TGO Velenje je bila prva v rokometu, ekipa Gorenje – Elrad pa v namiznem tenisu.

Srečanje so zaključili s kulturno-zabavno prireditvijo v Domu mladine v Šubotici. Med kvizom znanja o narodnih herojih so podelili priznanja najboljšim mladim delavcem – samoupravljalcem. Ta priznanja so letos dobili: Kretič Milan, Oder Darko, Čankar Vlado in Stošek Ivan iz Gorenja, Velenje, Špital Branko iz Lesne, Šoštanj, Albijanič Savo, Honko Marija, Rožnik Lajoš, Nadž Jožef, Lacmanovič Radisav in Gabrič Ivica iz tovarne Gorenje – Sever, Šubotica, Milošević Ivan iz tovarne Gorenje, Sombor, Marič Ivan iz tovarne Petar Drapšin, Kikinda, Skralovnik Ignac in Topler Blaž iz tovarne Gorenje – Muta, Muta ob Dravi, Zalar Vinko iz tovarne Gorenje – Metalplast, Ruše, Kolmanič Ivan iz tovarne Gorenje – Elrad, Gornja Radgona, Štolcer Marko iz tovarne Gorenje – Fecro, Slovenj Gradec.

V kvizu znanja o narodnih herojih in samoupravljanja v podjetju je zmagal Stanko Horvat iz tovarne Gorenje – Elrad, Gornja Radgona. Kulturni zabavni večer so z narodnimi plesi in pesmijo zaključili člani kulturno umetniške skupine „Mladost“ iz Šubotice.

H. J.

Gorenja iz Velenja, Mute ob Dravi, Slovenj Gradca, Šoštanja, Gornje Radgone, Ruš, Sombora, Kikinde in Šubotice tekmovali v petih športnih zvrsteh in se pomerili tudi na kulturnem področju.

Udeleženci iz Slovenije so z avtobusi prispeli v tovarno Gorenje – Sever v Šubotici 16. maja zjutraj. Pred tovarno so jih pričakali tamkajšnji mladinci in jim pripeli značke elektromotorja, simbola tovarne Sever. Še

nega podjetja Gorenje velika športna manifestacija povezanosti in solidarnosti mladih. Tekmovanje predstavlja izraz bratstva in enotnosti mladih iz dveh različnih krajev naše samoupravne socialistične domovine.

V imenu delavcev Severa in vseh mladih delavk in delavcev Gorenja je mladinka Boca Branka prečitala pozdravno pismo tovarišu Titu. Poslali so mu mladinski pozdrav in obljubo,

nogometu, rokometu, namiznem tenisu, streljanju z zračno puško in šahu.

Kljub vročini so tekmovalci pokazali veliko športnega znanja, veliko vzdržljivosti in volje po zmagi. Prvi dan so bila na sporedu srečanja dopoldne in popoldne, drugi dan pa so bila dopoldne na vrsti finalna tekmovanja. Ob 13. uri je bil svečan zaključek športnih iger. Na stadionu so razglasili rezultate in najboljšim trem ekipam v

LETNE ŠPORTNE IGRE PTT DELAVCEV SLOVENIJE

MNOŽIČNO IN KVALITETNO

Kranj je bil zadnja sobota in nedeljo prizorišče III. letnih športnih iger PTT delavcev Slovenije. Igre, ki so zbrale letos rekordno število tekmovalcev, saj se jih je udeležilo več kot 400 najboljših športnikov – poštinskih delavcev iz 10 PTT podjetij, so dosegle svoj višek že prvi dan. Množična nastopajočih se je namreč že v zgodnjih dopoldanskih urah zbrala na Trgu revolucije, kjer so predstavniki organizatorjev in prirediteljev iger – sindikalne konference ZP PTT podjetja Ljubljana in sindikalne konference PTT podjetja Kranj – zaželeli gostom prijetno počutje v gorenjski metropoli in na igrah čim več športne sreče. Po pozdravnih nagovorih predstavnikov gostiteljev, so zastopniki posameznih ekip položili vence in cvetje pred spomenik revolucije.

Na starih tekmovališčih – na stadionu Stanka Mlakarja, v dvorani PTT podjetja, na kegljišču KK Triglav in v dvorani osnovne šole Simona Jenka – so se potem dva dni športniki – poštarji borili za naslove najboljših v republiki, nekateri z več, drugi z manj športne sreče. Sicer pa so nam predstavniki prirediteljev iger ob koncu tekmovanja izrazili svoje zadovoljstvo nad tem, da so igre potekale v pravem tekmovalnem vzdušju brez večjih prekrškov in da so v tem pogledu potrdile svoj namen. Prireditelji niso imeli pohvalnih besed zgolj za korektno nastope tekmovalcev v vseh panogah, marveč so se zahvalili tudi upravi stadiona Stanka Mlakarja, ki jim je nudila svoja igrišča in garderobe, brez katerih organizatorji ne bi mogli pripraviti tako velike športne prireditve. Zahvala in pohvala hkrati gre tudi upravi KK Triglav in ravnateljstvu osnovne šole Simona Jenka, ki so za osrednjo letošnjo športno manifestacijo slovenskih poštinskih delavcev dali tekmovalcem na razpolago svoje športne objekte in s tem prispevali, da je prireditev popolnoma uspeša.

LJUBLJANČANI ZA LAS PRED MARIBORČANI

Več kot 400 športnikov iz 10 PTT podjetij (lani je na igrah nastopilo 250 tekmovalcev iz 8 PTT podjetij), se je pomerilo v 7 panogah –

kegljanju, malem nogometu, odbojki, streljanju, namiznem tenisu, hitri hoji in v šahu. V nastopu najboljših ženskih kegljaških vrst so bile najuspešnejše Koprčanke, ki so imele najhujše tekme v tekmovalkah Kranja in Nove Gorice. Zanimivo je, da je imela petouvrščena Ljubljana v Cejevi najboljšo posameznico, vendar je bil njen dosežek (211 podprtih kegljev) premajhen, da bi svoji ekipi pomagala k višji uvrstitvi. Med moškimi ekipami so bili daleč najboljši Celjani, drugo mesto pa je po ogorčenem boju pripadlo Koprčanom pred Kranjčani. Celjani so imeli tudi najboljšega posameznika (Tisovec – 512 podprtih kegljev) tako, da so po letu dni vnovič potrdili, da med slovenskimi poštarji na asfaltnih stezah nimajo enakovrednih tekmecev.

Zlasti zanimivo je bilo tekmovanje v malem nogometu, kjer je moštvo Kranja že v izločilni tekmi premagalo Maribor, pozneje pa še

Kranjski poštarji (v temnejših majicah) so tekmo s svojimi tovariši iz Maribora odločili v svojo korist. – Foto: F. Perdan

drugouvrščeno Novo Gorico in zasluženno osvojilo prvo mesto. Svojo prvo zmago je zastopstvo Ljubljane, zmagovalcev iger 75, zabeležilo šele v nastopu svoje ženske odbojkarke vrste, pri moških pa je bil v tej disciplini najboljši Maribor. Ljubljancanke so se ponovno povzpelle na zmagovalni oder po prepričljivi ekipni zmagi v streljanju pred Novo-moščankami (njihova predstavnica

Kasteličeva je bila s 139 krogi najboljša posameznica) in Koprčanami, medtem ko je bila med moškimi najboljša ekipa Celja pred Ljubljano. Svojo drugo zmago na igrah so Mariborčani dosegli v namiznem tenisu, svojo premoč pa so pokazali tudi na šahovskem tekmovanju, kjer so obračunali z vsemi svojimi nasprotniki in zasluženno zasedli najvišje mesto. Slednjič je v hitri hoji na 6 km zmagala ekipa Koprja pred Mariborom in Mursko Soboto. Koprčani so imeli v tej panogi tudi najboljšega posameznika (Razkolič – 33,8 min.), ki je sicer imel v izredno hudi konkurenci vrsto tekmecev, vendar je na koncu prvi pretrgal ciljno vrvico in dokazal, da je trenutno najhitrejši slovenski poštar.

Ob koncu iger je na sklepnih slovesnosti v restavraciji tovarne Iskra-telekomunikacije predsednik sindikalne konference PTT podjetja Kranj Silvo Novak, izročil najboljšim posameznikom in ekipam pri-

Rezultati – kegljanje – ženske: 1. Koper 753 kegljev, 2. Kranj 723, Nova Gorica 717, 4. Celje 678, 5. Ljubljana 676 kegljev; moški: Celje 2810 kegljev, 2. Koper 2562, 3. Kranj 2522, 4. Ljubljana 2506, 5. Maribor 2459 kegljev – mali nogomet: 1. Kranj 8 točk, 2. Nova Gorica 7, 3. Ljubljana 6, 4. Koper 5, 5. Maribor 4 točke – odbojka – ženske: 1. Ljubljana 4 točke, 2. Kranj, 3. Združeno podjetje 2, 4. Koper 1 točka; moški: 1. Maribor 8 točk, 2. Nova Gorica 7, 3. Ljubljana 6, 4. Celje 5, 5. Združeno podjetje 4 točke – streljanje – ženske: 1. Ljubljana 8 točk, 2. Novo mesto 7, 3. Koper 6, 4. Maribor 5, 5. Celje 4 točke, moški: 1. Celje 9 točk, 2. Ljubljana 8, 3. Nova Gorica 7, 4. Novo mesto 6, 5. Maribor 5 točk – namizni tenis: 1. Maribor 9 točk, 2. Koper 8, 3. Celje 7, 4. Ljubljana 6, hitra hoja: 1. Koper 7 točk, 2. Maribor 6, 3. Murska Sobota 5, 4. Celje 4, 5. Ljubljana 3 točke – šah:

1. Maribor 7 točk, 2. Ljubljana 6, 3. Kranj 5, 4. Celje 4, 5. Nova Gorica 3 točke.

Končni vrstni red: 1. Ljubljana 57 točk, 2. Maribor 52, 3. Koper 51, 4. Celje 50, 5. Kranj 39, 6. Nova Gorica 33, 7. Združeno podjetje 20, 8. Novo mesto 19, 9. Trbovlje 18 in 10. Murska Sobota 7 točk.

IVO VIRNIK

KONEC MESECA BODO V LJUBLJANI JUBILEJNE XXV. ŠIG SLOVENIJE

Na svidenje na Kodeljevem!

Zvezne športne igre gradbenih delavcev Jugoslavije bodo letos meseca septembra v Celju

Leta 1951 so bile v Celju prve letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije. Vsega skupaj je takrat nastopilo 75 delavcev, najboljše pa se je odrezala ekipa gradbenega podjetja Beton iz Celja.

Odtlej dalje so ostali slovenski gradbinci zvesti rekreaciji in aktivnemu oddihu. Konec junija bodo v Ljubljani že XXV. tradicionalne letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije, ki bodo po številu sodelujočih delovnih organizacij in tudi po številu aktivnih športnikov prekosila vsa dotedanja športna srečanja gradbenih delavcev Slovenije.

Organizatorji letošnjih iger bodo delavci Gradisa, ki so se izkazali kot gostitelji in izvrstni organizatorji že leta 1964 v Ljubljani. Ob tem naj še pomenimo, da so gradisovci ne le dobri organizatorji temveč tudi odlični športniki. Na dosedanjih igrah so se doslej vedno zelo dobro odrezali, kar desetkrat pa so osvojili celo prvo mesto. Zato smo pred letošnjimi jubilejnimi igrami tudi obiskali Gradis in poprosili Jerneja Jeršana, predsednika letošnjega organizacijskega komiteja in obenem tudi predsednika komisije za šport in rekreacijo pri Gradisu, da nam pove nekaj več o organizaciji letošnjih iger.

„Letošnje XXV. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije so za nas izredno pomembne, saj sovpadajo z dvema velikima jubilejema: z osvoboditvijo in dokončno zmago naših narodov nad fašizmom in obenem tudi z obletnico naše gradbene dejavnosti. Zato je organizacijski komitej takoj po novem letu pričel z delom in imenoval potrebne odbore in komisije. Dela je namreč več kot dovolj, posebno če vemo, da so igre gradbenih delavcev Slovenije najbolj množične pri nas in da bodo prav letošnje po udeležbi prekosile vse dosedanje. Računamo namreč, da se bo iger udeležilo kar 75 delovnih organizacij z več kot 2600 športniki!“

Tudi letos bodo športniki slovenskih gradbenih podjetij tekmovali v sedmih športnih pa-

nogah, medtem, ko bodo ženske, po ustaljenem običaju tekmovali v kegljanju, namiznem tenisu, streljanju in odbojki. Tekmovanja bodo v Športnem parku Kodeljevo, kjer so zelo dobri pogoji za organizacijo tako množičnega športnega srečanja. Sicer pa naj ob tem pomenimo, da so letošnje jubilejne športne igre gradbenih delavcev Slovenije zadnjič v tej obliki, saj je v zvezi z veliko množičnostjo vse več problemov. Več o tem nam je povedal predsednik organizacijskega komiteja Jernej Jeršan:

„Zaradi velikega števila nastopajočih zadnja leta nismo več imeli izbire. Vsa tekmovalna smo morali organizirati v Ljubljani, v Športnem parku Kodeljevo. Drugače ni šlo. Le Ljubljana namreč premore dovolj potrebnih kapacitet, dovolj

prenočišč, dovolj športnih objektov. Tega smo se počasi naveličali, saj nima smisla, da bi leto za letom organizirali svoja športna srečanja vedno v istem kraju. Zato je z leti končno dozorela misel, da letne športne igre reorganiziramo in v bodoče organiziramo tekmovalna po panogah po krožnem sistemu. Finale bi seveda ostal, v katerem pa naj bi sodelovalo le po osem najboljših ekip v vsaki športni panogi. Skratka, po starem le še letos, XXVI. igre pa bomo organizirali že po novem sistemu. Nedvomno bomo s tem spet storili korak naprej v organizaciji aktivnega oddiha zaposlenih...“

„In letos, kako bo šlo glede na več kot 2600 nastopajočih?“

„Prepričani smo, da bo vse v redu. Z delom smo pričeli dovolj zgodaj, vse poteka po planu. Seveda nas daje čas, saj smo vsi volonterji. Sicer pa se boste konec meseca lahko prepričali, da ne bomo zatajili!“

A. UL.

Sindikavno šahovsko prvenstvo za leto 1975

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in Šahovska zveza Slovenije sta razpisala XXVII. sindikalno moštveno šahovsko prvenstvo SR Slovenije za letošnje leto. Prvenstvo bo pod pokroviteljstvom Občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Radovljica in v organizaciji Šahovskega društva Lesce od 20. do 22. junija 1975 v Festivalni dvorani na Bledu.

Pravico udeležbe imajo najboljše uvrščena moštva s sindikalnih prvenstev regionalnih šahovskih zvez. Vsako moštvo bo nastopilo s šestimi igralci, dovoljeni rezervni igralci (dva) pa bodo igrali na zadnjih deskah. Razumljivo smejo nastopati za moštva le člani sindikalnih organizacij.

Sindikavno moštveno šahovsko prvenstvo SR Slovenije za letošnje leto bo potekalo po

pravilih FIDE in SŠJ, po Bergerjevem sistemu. Vsak igralec bo imel za partijo dvajset minut časa za razmišljanje. V kolikor se partija ne bo končala v predpisanem času, bo za izid odločilen padec zastavice na uri, razen v izjemnih primerih, ki jih predvideva pravilnik o hitropoteznih tekmovanjih.

Prvouvrščeno moštvo si bo pridobilo naslov „sindikalnega moštvenega prvaka SR Slovenije za leto 1975“ in pokal Republiškega sveta ZSS, drugouvrščeno moštvo bo dobilo pokal Občinskega sveta ZSS Radovljica, tretjevrščeno pa pokal Šahovske zveze Slovenije.

Sindikavno moštveno šahovsko prvenstvo SR Slovenije za leto 1975 se bo pričelo v petek 20. junija, zaključek in podelitev priznanj pa bo v nedeljo 22. junija.

podobe našega časa

Govornik si z robcem obriše pot s čela; srkne vodo iz kozarca in razgreto nadaljuje:

— Stvari so jasne, tovariši! Nam komuniciranje ne dela posebnih težav. Drugače pa je, ko gre za našega delavca, za našega človeka v celoti. Tu pa se še zelo počasi pomikamo naprej. Vsakega našega delavca in vsakega našega občana bi morali prav tako informirati

blema in iz znanih objektivnih zvez, ki so možne in nujne med pojavi. Zato je treba razlikovati probleme po stopnji sestavljenosti in težavnosti zvez, ki se v njih pojavljajo oziroma ki jih z njimi odkrivamo.

„Tako imamo najenostavnejše probleme o posameznih zvezah časovne in prostorne koincidence, akcidence in sukcesije (to so problemi o pripadanju, sovpadanju, križarjenju, prekrivanju, izločanju, podrobnosti, različnosti, trajnosti, minljivosti, zaporednih ipd. delov in celot“ piše v študiji. Ti problemi se rešujejo s čutnim zaznavanjem in kombiniranjem samih čutnih nazorih predstav

nove napore za eliminiranje slednjih. Tudi naš jezik mora v sklopu te naloge postati komunikativnejši.

— Naše komuniciranje, tovariši, je polno tujk, fraz in nesmiselnosti. To ni več slovenski jezik, to je latovščina, tovariši! In mladi človek, novi delegat v odboru, treščki sklepe po mizi.

— Naj ga umirim? šepne delovni predsednik sosedu.

— Pusti ga, naj govori, naj se ohladi! Za božjo voljo pa te prosim, ne predlagaj spet kakšnega sklepa! Če ga bo hotel vsiliti, mu vzemi besedo! Po tej poti že ne bomo prišli do cilja. Naj gre še naprej tako, kot je šlo doslej, kaj moremo drugega.

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI

HLAPCI JERNEJI ŠE IŠČEJO SVOJO PRAVICO

Minilo bo leto dni, odkar smo na straneh našega časnika spregovorili o težavah, v katerih se je znašel Jože Somrak, upokojeni teracer

Takrat smo zapisali:

„Delal je štirideset let, devet mesecev in dvanajst dni. Zadnjih petnajst delovnih let je bil zaposlen v „Umetnem kamnu“ v Ljubljani, kjer je bil med drugim tri leta tudi mojster. Prvega januarja 1972 leta je odšel v pokoj in štiri mesece kasneje (17. 4. 1972) mu je Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja Socialistične republike Slovenije, podružnica Ljubljana, izdala odločbo o upokojitvi, ki mu je — od pokojninske osnove 1.047 dinarjev — zagotovila 890 dinarjev pokojnine.

Zdaj, poltretje leto kasneje, dobiva 1.250 dinarjev na mesec. Za štirideset let, devet mesecev in dvanajst dni dela.

Jože Somrak je v času, odkar je odšel v pokoj, odpiral vrata številnih služb in ustanov, ki se ukvarjajo s pokojninskim zavarovanjem ali pa kaj vedo, kako si delavec na tem področju lahko zagotovi svoje pravice. Potamal je zaradi svoje pičle pokojnine in jih prosil, naj mu povedo, če obstajajo kakršnekoli možnosti, da si pridobi kaj več pokojninskih dinarjev. Po vsod so mu najprej povedali, da je njegova pokojninska osnova odvisna od poprečka osebnih dohodkov, ki jih je dobival zadnjih pet let pred

upokojitvijo. Toda Jože Somrak je trdil, da je dobival najmanj 300 dinarjev mesečno več, kot znaša njegova pokojninska osnova. Končno so ugotovili, da je šlo za tako imenovane terenske dodatke, čeprav nikoli ni delal na terenu. So pač na tak način skušali v podjetju „okrog prinašati“ vse tiste skupnosti, ki jim je treba odšteti prispevke od osebnih dohodkov. V resnici pa so ogoljufali le Jožeta Somraka in še vse tiste delavce „Umetnega kamna“, ki so v zadnjih nekaj letih odšli v pokoj. Od terenskih dodatkov namreč ni prispevka za pokojninsko zavarovanje in seveda tudi ni pokojnine. Nedavno tega je bil Jože Somrak tudi na pravni službi pri republiškem sindikalnem svetu in povedali so mu vse tisto, kar je že poprej nešteto krat slišal. Zvedel je, da je takšnih hlapcev Jernejev, ki na stara leta zastoj iščejo svoje pravice, kar precej, saj je veliko podjetij, ki na tak ali podoben način skrivajo resnične osebne dohodke. Pa je prišel v naše uredništvo in je dejal:

„Če je to res, potem vas prosim, da opozorite vse delavce, ki so zdaj trdno prepričani, da jim ob delu ni treba še posebej skrbeti, kolikšna bo njihova pokojnina, naj ne dovo-

lijo, da bi jih upravne službe, k izigravajo zakone, obsodile na tako borno pokojnino, kot je moja.“

Takrat smo zapisali: „Morebiti pa so še kakšna vrata, ki jih Jože še ni odprl?“

V minulemu letu smo skupaj z njim skušali najti ta vrata, ki bi jih bilo treba odpreti, da bi Jože Somrak našel svojo pravico.

Pa jih nismo našli.

Povsod so nam pripovedovali, da mislijo nanj in na vse tiste delavce, ki jim v podjetjih plačujejo terenske dodatke samo zato, da bi „okrog prinašali“ socialno zavarovanje. Obljubili so celo, da bodo stori- li vse, kar je v njihovi moči, da bi v bodoče dobival tolikšno pokojnino, kot jo je zaslužil.

Veliko so govorili, pa malo storili.

Pred dnevi so Jožetu Somraku v Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS, podružnica Ljubljana, rekli:

„Najbolje bi bilo, če sami tožite „Umetni kamen“. Tako boste verjetno prej našli svojo pravico. Postopek okrog naše tožbe je namreč izredno dolg. Gre za nekaj let.“

Kdo ve zakaj. JANEZ VOLJČ

Komuniciranje kot cokla

o tistem, o čemer smo mi informirani. Tega pa pri nas ni. Tu delujemo dvotirno. V občini imamo, denimo, nekakšno organizirano strukturo nekaj sto ljudi, ki imajo informacije, ki se pogovarjajo med seboj, in še to le včasih. Tega pa v naših razmerah ne sme biti. V nasprotnem primeru ne bo funkcioniral niti delegatski sistem niti delavec ne bo pravilno usmerjen, da bodo njegove zahteve v skladu s socialističnimi trendi.

Razgreva se in globoko diha — kot da je privlekl veliko skalo na visok grič. In nadaljuje:

— Naš politični jezik, tovariši, je tudi poln tujk, fraz in nesmiselnosti. Tega ni več mogoče trpeti, tako ne moremo naprej, to odbija ljudi!

V sejni sobi zavлада mučna tišina.

— Ali je potem kaj čudnega, če naši sklepi, naša stališča, naše resolucije, ki so namenjene najširšem plastem naših delovnih ljudi kot konkretni napotki za delo, ne dosežejo pravega učinka?! Naši ljudje niso proti socializmu, tovariši, so pa proti posploševanju, proti besedam, ki jih ne razumejo več, so proti našemu večnemu frazarjenju, tovariši... Viharno ploskanje.

— Zato predlagam, da resno proučimo metode našega dela, tovariši. Da se vprašamo...

Sami tega dela ne bomo zmogli, čeprav je neodložljivo, pravi teden dni kasneje predsednik komisije za sklepe skrušenim članom. Sklep pa moramo uresničiti! Najtežja je pot od besed k dejanjem, od ideje do realizacije, tovariši. Razen tega se moramo problema konkretizacije sklepov oziroma metod našega dela lotiti študijsko, sicer jih bomo spet slišali. Predlagam, da načrto- mo nekje ustrezno študijo.

Čez tri mesece prejme komisija za realizacijo sklepov zajetno študijo, kako razreševati aktualne probleme našega časa in prostora. Za 30.000 novih dinarjev. V njej je tudi ugotovitev, da je za reševanje problemov treba načrtno in zavestno izhajati iz že znanih dejstev o sestavinah pro-

(seveda tudi s pomočjo simbolov, abstrakcije, ki pomaga k dovolj točnim; trajnim in kombiniranim predstavam).

Imamo tudi količinske probleme funkcijskih in korelacijskih zvez, to je razmerja med spreminjanjem količin dveh ali več pojavov oziroma lastnosti, ki odkrivajo stopnjo možne (verjetne) zveze; vzročno posledične probleme in od teh problemov „sile, moči“ vplivanja oziroma učinkovanja (učinkovitosti) določenega pojava (vzroka) na drug pojav (posledico); probleme strukture dejavnikov (faktorjev) in njihovih posebnih (funkcionalnih) zvez, ki samo v takšni celoti oziroma kvaliteti tako deluje (kot „vzrok“); in še probleme splošnih odvisnosti (pogoje- nosti) v sistemu pojava in z drugimi sistemi, ki tvorijo celoto dialektičnih kategorij in zakonov.

Problemi višje stopnje se rešujejo s pomočjo rešitev problemov nižje stopnje. Vendar ne po zaporedju, ki ga kažejo sami objektivni pojavi in zveze (in same stopnje problemov), temveč modificirano s strukturo in zakonitostjo (gibanjem) spoznavnega procesa.

Enako zaporedje in prepletanje spoznavnih procesov se nam pri reševanju problemov kaže tudi, ko načrtno in sistematično uporabljamo celoto metod logične analize: metodo skladnosti — edine razlike — skladnosti in razlik — korelacijskih variacij — izjeme, odstopanja...

Potem začne člani komisije trgati po glavi in ko odkrijejo, zakaj jih, vržejo študijo v koš. Drugega jim ne kaže, kot da začno sklepe pisati po starem, in sicer takole: — Sklenjeno je bilo, naj se nadaljuje s prizadevanji za razvijanje permanentnega procesa razčiščevanja neustreznih metod dela, da bi lahko izsledke tovrstne analize čim smotrnejše vključili v prakso. Preučita naj se tudi obseg in zahtevnost posameznih aktualnih problemov v sferi homogenizacije skupinskega dela. Pripraviti je treba aplikativne ocene neustreznih delovnih metod in vložiti še

Me boš poslušal, Janez? Lepo te prosim, da ne!

— Brez skrbi! Samo enkrat gre osel na led, drugič ne!

— Ali je potem kaj čudnega, tovariši, grmi mladi delegat, — če naši sklepi, če naše resolucije, ki so namenjene najširšim plastem naših delovnih ljudi kot takih in ki so...

VINKO BLATNIK

Čas pomladi, čas prve košnje... (Foto: A. Ulaga)